

Käräjäoikeusverkoston kehittäminen

Lausuntotiivistelmä

Käräjäoikeusverkoston kehittäminen

Lausuntotiivistelmä

ISSN 1798-7105

ISBN 978-952-259-473-0

Helsinki 2015

Julkaisun nimi	Käräjäoikeusverkoston kehittäminen Lausuntotiivistelmä
Tekijät	Ylitarkastaja Jennimari Huovinen
Sarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisu Mietintöjä ja lausuntoja 44/2015
Asianumero	OM 17/31/2014
ISSN verkkojulkaisu	1798-7105
ISBN verkkojulkaisu	978-952-259-473-0
URN-tunnus	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-473-0
Julkaisun jakelu	www.oikeusministerio.fi
Asia- ja avainsanat	käräjäoikeus, käräjäoikeusverkosto, käräjäoikeuksien toimipaikat, tuomiopiirit

Tiivistelmä

Oikeusministeriö pyysi 8.4.2015 lausuntoa virkamiestyöryhmän mietinnöstä ”Käräjäoikeusverkoston kehittäminen” (Mietintöjä ja lausuntoja 14/2015, ruotsiksi 31/2015) yhteensä noin 300 viranomaiselta ja yhteisöltä. Oikeusministeriöön saapui 214 lausuntoa, joista 144 oli uudistuksen kohteena olevien käräjäoikeuksien tuomiopiirien kaupunkien ja kuntien antamia. Osa lausunnoista oli yhteisiä. Lisäksi korkein oikeus, sisäministeriö ja eduskunnan oikeusasiamies ilmoittivat, että eivät anna asiassa lausuntoa.

Tämä lausuntotiivistelmä sisältää yhteenvedon työryhmän keskeisistä ehdotuksista, uudistuksen puolesta ja sitä vastaan puhuvista argumenteista sekä lausunnonantajien yleisistä ja yksi tyiskohtaisemmista arvioista. Yksi tyiskohtaiset kannotot on kirjattu työryhmän ehdottamaa käräjäoikeuspiirijakoa noudattaen.

Publikationens namn	Utvecklande av tingsrättsnätverket Sammandrag av utlåtandena
Författare	Överinspektör Jennimari Huovinen
Publikationsseriens namn och löpande nummer	Justitieministeriets publikation Betänkanden och utlåtanden 44//2015
Ärendenummer	OM 17/31/2014
ISSN elektronisk publikation	1798-7105
ISBN elektronisk publikation	978-952-259-473-0
URN	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-473-0
Distribution	www.oikeusministerio.fi
Ämnes- och nyckelord	tingsrätt, tingsrättsnätverket, tingsrätternas verksamhetsställen, domkretsar

Sammanfattning/referat

Justitieministeriet skickade den 8:a april 2015 en begäran om utlåtande beträffande arbetsgruppsbetänkandet "Utvecklande av tingsrättsnätverket" (Betänkanden och utlåtanden 14/2015, på s. 15) till totalt 300 myndigheter och s. 15. Till Justitieministeriet inkom 214 utlåtanden, av vilka 144 var från städer och kommuner inom domkretsarna för de tingsrätter som reformen gäller. En del av remissinstanserna lämnade in ett gemensamt utlåtande. Därtill meddelade högsta domstolen, inrikesministeriet och riksdagens justitieombudsman att de inte har något att yttra i ärendet.

Detta sammandrag innehåller ett referat av arbetsgruppens viktigaste förslag, argumenten för och emot reformen samt remissinstansernas allmänna och detaljerade bedömningar. De detaljerade ställningstagandena har registrerats med beaktande av den föreslagna domkretsindelningen.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	9
1.1	Yleistä.....	9
1.2	Työryhmän keskeiset ehdotukset.....	10
1.2.1	Ehdotusten lähtökohdat ja tavoitteet	10
1.2.2	Työryhmän ehdotukset käräjäoikeuksien tuomiopiireiksi ja toimipaikoiksi	11
1.2.3	Eriävä mielipide.....	12
1.3	Mietinnöstä pyydetty lausunnot.....	13
2	YHTEENVETO LAUSUNNOISTA	14
2.1	Yleistä.....	14
2.2	Lausuntopalautteen pääasiallinen sisältö.....	14
2.3	Uudistuksen puolesta ja sitä vastaan esitettyjä argumentteja	15
2.3.1	Yleistä	15
2.3.2	Uudistuksen ajankohta ja suhde muihin uudistuksiin	16
2.3.3	Vaikutusarviointi	16
2.3.4	Oikeusturvan toteutuminen ja kansalaisten yhdenvertaisuus.....	17
2.3.5	Asiointimatkojen piteneminen ja etäpalvelut	17
2.3.6	Vaikutukset muihin oikeudellisiin palveluihin ja muut alueelliset vaikutukset	18
2.3.7	Tuomioistuimen koko ja monipaikkaisuus	18
2.3.8	Toimipaikkojen turvallisuustaso ja ICT-investoinnit	19
2.3.9	Vaikutukset toimintaan ja henkilöstöön	19
2.4	Kannanotot työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksista	19
2.4.1	Mietinnön lähtökohdat ja tavoitteet	19
2.4.2	Mallit käräjäoikeuksien tuomiopiireiksi ja toimipaikoiksi	20
2.4.3	Kielellisten oikeuksien toteutuminen	21
2.4.4	Tuomiopiirit keskitetyissä asiaryhmissä	22
3	YLEISET KANNANOTOT TYÖRYHMÄN EHDOTUKSISTA	24
3.1	Yleiset tuomioistuimet	24
3.1.1	Hovioikeudet	24
3.1.2	Käräjäoikeudet	27
3.2	Ministeriöt, laillisuusvalvojat ja valtiontalouden tarkastusvirasto	27
3.3	Keskusvirastot, oikeusaputoimen johtajat ja eräät muut virastot	30
3.3.1	Keskusvirastot	30
3.3.2	Oikeusaputoimen johtajat	32
3.3.3	Eräät virastot	32
3.4	Henkilöstöä ja sidosryhmiä edustavat liitot.....	33
3.5	Kuntaliitto ja maakuntien liitot.....	38
3.6	Kaupungit ja kunnat.....	42
4	YKSITYISKOHTAISET KANNANOTOT KÄRÄJÄOIKEUSPIIREITTÄIN	43
4.1	Ahvenanmaan käräjäoikeus	43
4.2	Helsingin käräjäoikeus	43
4.3	Hämeen käräjäoikeus.....	44
4.4	Itä-Suomen käräjäoikeus	48
4.5	Itä-Uudenmaan käräjäoikeus	53
4.6	Kaakkois-Suomen käräjäoikeus	57
4.7	Keski-Suomen käräjäoikeus	59
4.8	Lapin käräjäoikeus	60
4.9	Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus.....	63
4.10	Oulun käräjäoikeus.....	66
4.11	Pirkanmaan käräjäoikeus	69
4.12	Pohjanmaan käräjäoikeus	69

4.13	Satakunnan käräjäoikeus	75
4.14	Varsinais-Suomen käräjäoikeus	76
	LIITE 1: LAUSUNTOPYYNTÖ	77
	LIITE 2: LAUSUNNONANTAJAT	81

1 JOHDANTO

1.1 Yleistä

Oikeusministeriö asetti 28.10.2014 virkamiestyöryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus käräjäoikeusverkoston jatkokehittämiseksi (OM 17/31/2014). Mietintö tuli luovuttaa oikeusministeriölle 28.2.2015 mennessä. Työryhmä otti nimekseen *Käräjäoikeusverkoston kehittämistyöryhmä*. Työryhmän työn tarkoituksena oli tuottaa tietoa tuleviin hallitusneuvotteluihin.

Työryhmän tuli toimeksiantonsa mukaan laatia ehdotus käräjäoikeusverkoston uudistamiseksi siten, että lainkäytön laatu ja oikeusturvan taso voidaan säilyttää edelleenkin korkealla tasolla nykyisten taloudellisten reunaehtojen vallitessa. Työryhmän tuli ottaa huomioon lisäksi kielelliset oikeudet, kansalaisnäkökulma ja maantieteelliset näkökohdat.

Työryhmän tuli arvioida käräjäoikeuksien määrää ja sijaintipaikkakuntia monista näkökulmista. Huomioon oli otettava muun muassa muiden oikeudenhoidon toimijoiden sijainti. Toimeksiannon mukaan käräjäoikeuksien sijoittuminen sinne, missä ennestään on muita oikeudenhoidon toimijoita, vahvistaa edellytyksiä laadukkaalle lainkäytölle ja kustannustehokkaalle toiminnalle sekä tekee mahdolliseksi saavuttaa synergiaetuja toimitiloissa, turvallisuudessa, koulutuksessa, erityisosaamisen vahvistamisessa ja eri tukitoiminnoissa. Kansalaisten oikeusturva edellyttää kuitenkin riittävää maantieteellistä kattavuutta. Ilman painavia syitä käräjäoikeuksien kansliatoimintoja tai istuntoja ei toimeksiannon mukaan tullut hajauttaa useaan toimipisteeseen.

Käräjäoikeuksien tuomiopiirejä harkittaessa tuli ottaa huomioon suunnitelmat videotallenteiden käytön lisäämisestä hovioikeudessa sekä mahdollisuudet hoitaa asioita sähköisesti, videoneuvotteluin tai muulla nykyaikaisella välineellä.

Valtion viranomaisten hallinnollisten aluejakojen tulee maakuntajakolain mukaan perustua maakuntajakoon. Selvityksessä tuli tarkastella käräjäoikeuksien tuomiopiirejä myös toiminnallisesti tarkoituksenmukaisilta näkökannoilta ottaen huomioon muun muassa syyttäjä- ja poliisihallinnon aluejaotukset. Maakuntajaosta voitiin poiketa perustellusta syystä. Tällaisia seikkoja ovat muun muassa liikenteelliset, kulttuuriset ja kielelliset seikat.

Työryhmän tuli arvioida rakenneuudistuksella saavutettavia kustannussäästöjä sekä henkilöstövaikutuksia. Arvioidessaan käräjäoikeuksien toimitilarpeita työryhmän tuli ottaa huomioon valtion toimitilastrategia sekä oikeusministeriön hallinnonalan toimitalakonsepti.

Työssään työryhmän tuli lisäksi arvioida käräjäoikeuksien kanslioiden ja istuntopaikkojen tarve.

Työryhmän mietintö [Käräjäoikeusverkoston kehittäminen \(Mietintöjä ja lausuntoja 14/2015\)](#) on julkaistu 16.3.2015¹.

1.2 Työryhmän keskeiset ehdotukset

1.2.1 Ehdotusten lähtökohdat ja tavoitteet

Työryhmä otti arvioinnissaan huomioon sen mahdollisuuden, että summaariset asiat siirretään oikeusministeriölle 23.10.2014 luovutetun selvitysmiesten raportin (Selvityksiä ja ohjeita 52/2014) ehdottamalla tavalla käräjäoikeuksista ulosottolaitokselle tai keskitetään muutamaaan käräjäoikeuteen. Tällä olisi huomattavan suuri merkitys käräjäoikeuksien asiamääriin ja henkilöstötarpeeseen tulevaisuudessa. Muiden asiamäärien vähentämiseen tähtäävien vireillä olevien hankkeiden vaikutus ei olisi yhtä merkittävä. Työryhmän näkemyksen mukaan ehdotus ei kuitenkaan ole riippuvainen siitä, miten summaaristen asioiden tai esimerkiksi liikenne rikosten käsittely tulevaisuudessa järjestetään.

Niin ikään työryhmä piti lähtökohtana, että sähköistä asiointia käräjäoikeuksissa tullessaan lisäämään syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten asian- ja dokumentinhallinnan kehittämishankkeen (AIPA) myötä. Työryhmä piti tärkeänä, että myös videoneuvottelun käyttöä lisätään videoneuvottelutyöryhmien ehdotusten mukaisesti myös siltä osin kuin niitä ei vielä ole toteutettu. Käräjäoikeuksien toimipisteiden varustelussa tulee tulevaisuudessa ottaa huomioon myös mahdollisuudet videotallentamiseen. Työryhmä piti perusteltuna, että tämänkin hankkeen selvittäminen käynnistettäisiin mahdollisimman pian.

Työryhmä kiinnitti arvioinnissaan huomiota myös käräjäoikeuksien toimitilojen turvallisuuteen. Lähtökohtana pidettiin sitä, että kaikki uudistuksessa jäljelle jäävät toimipisteet tulee varustaa riittäväillä turvavarusteilla.

Työryhmä otti huomioon oikeudenhoidon uudistamisohjelman ehdotuksen, jonka mukaan myös lautamiesjärjestelmän tulevaisuus tulisi ottaa selvitetäväksi. Järjestelmän säilyttäminen ei kuitenkaan olisi este ehdotetun käräjäoikeusverkoston toteuttamiselle.

Työryhmän tavoitteena oli käräjäoikeuksien rakenteen vahvistaminen niin, että oikeusturvan saatavuus ja lainkäytön laatu voidaan muuttuvassa toimintaympäristössä tulevaisuudessakin turvata. Tämä edellyttää käräjäoikeuksilta riittävän suurta kokoa.

¹ Ks. ruotsinkielinen versio: [Utvecklande av tingsrättsnätverket \(Betänkanden och utlåtanden 31/2015\)](#)

Työryhmän tavoitteena oli vahvistaa käräjäoikeuksia muodostamalla hallinnollisesti suurempia yksiköitä, joissa työmäärä ja resurssit voidaan jakaa nykyistä tehokkaammin ja tasaisemmin. Työryhmän käsityksen mukaan toimintojen hajauttaminen useampaan toimipisteeseen ei olisi este käräjäoikeuden hyvälle ja tehokkaalle toiminnalle. Se kuitenkin asettaa haasteita sekä johtamiselle että henkilöstölle. Tästä syystä johtamiseen ja henkilöstön hyvinvointiin olisi kiinnitettävä erityistä huomiota uudistusta toteutettaessa.

Työryhmän tavoitteena oli muodostaa nykyistä tasakokoisempia käräjäoikeuksia. Työryhmä pyrki siten muodostamaan käräjäoikeuksista sellaisia, että niiden tuomio-piirin alueella asuvan väestön määrä ja sitä myötä asiamäärät jakautuisivat käräjäoikeuksien kesken nykyistä tasaisemmin. Myös tuomarin erityisosaamista voitaisiin hyödyntää nykyistä laajemmalla maantieteellisellä alueella.

Työryhmä pyrki sijoittamaan tuomioistuimet ja niiden toimipisteet tavalla, joka turvaa oikeuden saatavuuden maantieteelliset etäisyydet ja väestön painopistealueet huomioon ottaen. Pyrkimyksenä oli siten sijoittaa tuomioistuimet sinne, missä niille on suurin tarve ja sinne, missä ne ovat saavutettavissa kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisin kustannuksin. Tuomioistuinpalveluja tarvitaan eniten siellä, missä väestömäärä on suurin. Väestö on keskittynyt ja keskittyy tulevaisuudessakin maan eteläosiin. Tavoitteena oli kuitenkin muodostaa käräjäoikeusverkosto maantieteellisesti riittävän kattavaksi. Koska maantieteellisen kattavuuden merkitys on jo vähentynyt henkilökohtaisen asioinnin vähennytyä ja tulee entisestään vähenemään sähköisen asioinnin ja videoneuvotteluyhteyksien myötä, toimintoja pyrittiin entistä enemmän keskittämään. Verkoston maantieteellisestä kattavuudesta pyrittiin kuitenkin huolehtimaan riittävällä määrällä toimipisteitä.

Työryhmän tavoitteena oli lisäksi selkiyttää tuomiopiirijakoa ja keskittää osaamista myös niissä asiaryhmissä, jotka on keskitetty eräisiin käräjäoikeuksiin.

Työryhmä pyrki huolehtimaan myös kielellisten oikeuksien toteutumisesta, vaikka tuomioistuinten yhdistäminen ja tuomiopiirien laajeneminen muuttaisivat eräiden tuomiopiirien kielisuhteita. Työryhmä katsoi, että sekä suomen- että ruotsinkielisen väestön oikeudet kyetään jatkossakin turvaamaan sijoittamalla käräjäoikeuksiin riittävä määrä kielituomarin virkoja. Myös saamelaiden kielelliset oikeudet turvattaisiin.

1.2.2 Työryhmän ehdotukset käräjäoikeuksien tuomiopiireiksi ja toimipaikoiksi

Käräjäoikeusverkostoa arvioitiin kokonaisuutena, mistä syystä työryhmä ehdotti muutoksia lähes kaikkien käräjäoikeuksien tuomiopiireihin tai toimipaikkoihin. Poikkeuksena tästä olivat Ahvenanmaan, Helsingin, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Satakunnan ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet, joiden tuomiopiirit säilyisivät ennallaan.

Työryhmä päätyi ehdottamaan kahta erilaista mallia käräjäoikeusverkoston jatkokehittämiseksi. Työryhmä ei asettanut malleja etusijajärjestykseen.

Toisen mallin lähtökohtana oli asia- ja henkilöstömääriltään pienimpien käräjäoikeuksien sekä eräiden muiden käräjäoikeuksien yhdistäminen. Mallin mukaan käräjäoikeuksia olisi 17.

Toinen malli taas vastaisi pitkälti poliisin ja syyttäjän toimialueita. Joidenkin poliisi- ja syyttäjäpiirien alueilla toimisi kuitenkin edelleen useampia kuin yksi kärjäoikeus. Mallin mukaan kärjäoikeuksia olisi 14.

Molemmat mallit noudattaisivat maakuntajakoa lukuun ottamatta Pyhtään kuntaa, joka kielellisistä syistä kuuluisi jatkossakin Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden tuomiopiiriin. Toimipaikkojen määrä ja sijainti olisi molemmissa malleissa sama.

Työryhmä ehdotti tarkistuksia myös tiettyihin kärjäoikeuksiin käsiteltäväksi keskitettyjen asiaryhmien tuomiopiirijakoon. Ehdotusten mukaan merioikeus-, maa- ja metsätalouden oikeus-, ulosottovalitus-, yrityssaneeraus-, ryhmäkante- ja sotilasoikeudenkäyntiasioita käsittelevien kärjäoikeuksien määrä vähenisi nykyisestä.

Työryhmä ehdotti, että kärjäoikeuksien toimipaikkojen määrää vähennettäisiin nykyisestä 57:stä 33:een. Kärjäoikeuksilla olisi 17 tai 14 hallinnollisen kanslian lisäksi 7 tai 10 muuta kansliaa. Istuntopaikkoja olisi lisäksi 9 paikkakunnalla.

Kärjäoikeus tai kanslia lakkaisi 12 paikkakunnalta. Näistä kolme on sellaisia, joilla on kärjäoikeuden hallinnollinen kanslia. Muista kanslioista lakkaisivat ne viisi, jotka vuoden 2010 uudistuksessa säilytettiin, ja ne neljä, joille uudistuksessa jäi toimintaa siirtymäkaudeksi. Osalla näistä paikkakunnista säilyisi kuitenkin istuntopaikka.

Vireillä jo olevat lakkautukset toteutettaisiin suunnitelmien mukaisesti.

Työryhmä ehdotti, että nykyisistä istuntopaikoista lakkautettaisiin valtaosa, koska ne ovat vähäisellä käytöllä, niiden turvallisuudessa on puutteita ja niiden vaatima tekninen varustelutaso edellyttäisi käyttötarpeeseen nähden suuria investointeja. Istuntopaikkoja ehdotettiin säilytettäväksi lähinnä Lapin alueella, missä niiden tarve on pitkistä välimatkoista johtuen suurin.

1.2.3 Eriävä mielipide

Työryhmän jäsen, hallitusneuvos Ahti Penttinen jätti mietintöön eriävän mielipiteen seuraavilta osin:

1) Hän katsoi, että työryhmän ehdottamaa Itä-Uudenmaan kärjäoikeutta parempi ratkaisu järjestää kärjäoikeuksien tuomiopiirit olisi muodostaa nykyisistä Hyvinkään ja Tuusulan kärjäoikeuksista niihin kuuluvine kuntineen Keski-Uudenmaan kärjäoikeus, kanslian sijaintipaikkakuntana Hyvinkää. Kanta-Hämeen maakuntaan sijoituvat Riihimäki, Loppi ja Hausjärvi muodostavat Hyvinkään ja muiden Keski-Uudenmaan kuntien kanssa yhteisen työssäkäyntialueen. Maakuntarajalla ei ole suurempaa merkitystä. Tuomiopiiri olisi yhteneväinen Keski-Uudenmaan oikeusaputoimiston toimipiirin kanssa. Uuden Keski-Uudenmaan kärjäoikeuden väestöpohja olisi yhteensä 272 503 asukasta. Väestöpohjaltaan kärjäoikeus olisi 18 kärjäoikeuden joukossa 10. suurin, samaa suuruusluokkaa kuin Keski-Suomen kärjäoikeus. Tuottavuus ja taloudellisuusluvut ovat keskisuurissa kärjäoikeuksissa yleensä parempia kuin isoissa ja pienissä. Johtamisen ja kustannustehokkaan toiminnan kannalta yksi kansliainen kärjäoikeus on parempi kuin useampia kanslioita käsittävä kärjäoikeus. Uuden Keski-Uudenmaan kärjäoikeuden kansliatoimintojen ja istuntojen järjestäminen Hyvinkään virastotaloon on ongelmatonta. Tuusulan kärjäoikeuden nykyinen henkilöstö on hyvin sijoitettavissa Hyvinkäällä oleviin tiloihin. Uudet

asianmukaiset ja turvalliset toimitilat on otettu käyttöön syksyllä 2013. Vantaan kärjäoikeus ja nykyinen Itä-Uudenmaan kärjäoikeus muodostaisivat uuden Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden, jonka väestöpohja 309 149 olisi näinkin keskimääräistä kärjäoikeuksien väestömäärää suurempi.

2) Työryhmän ehdottamasta 14 kärjäoikeuden mallista poiketen Penttinen katsoi, että nykyinen Pohjois-Savon kärjäoikeus 248 430 väestöllä, Etelä-Savon kärjäoikeus 152 518 väestöllä ja Pohjois-Karjalan kärjäoikeus 165 445 väestöllä ovat riittävän suuria kustannustehokkaan toiminnan kannalta. Kukin näistä kärjäoikeuksista on myös alueellisesti laaja. Esitetyn uuden Itä-Suomen kärjäoikeuden väestöpohja 566 393 olisi Helsingin kärjäoikeuden jälkeen maan toiseksi suurin 14 kärjäoikeuden mallissa. Myös alueellisesti Itä-Suomen kärjäoikeus olisi toiseksi suurin Lapin kärjäoikeuden jälkeen. Esitetyn kaltainen yhdistäminen ei olisi perusteltua.

Samalla tavalla hän arvioi, että tässä vaiheessa ei ole perusteltua yhdistää Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeutta, Pohjanmaan kärjäoikeuden ja Keski-Pohjanmaan kärjäoikeuden kanssa uudeksi Pohjanmaan kärjäoikeudeksi, jonka väestömäärä olisi 443 038. Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus 193 977 väestömäärällä on riittävän suuri toiminnan kannalta. Keski-Pohjanmaan kärjäoikeus 68 677 väestömäärällään on toiminnan kannalta pieni, minkä vuoksi sen yhdistäminen nykyisen Pohjanmaan kärjäoikeuden kanssa uudeksi Pohjanmaan kärjäoikeudeksi, jonka väestöpohja olisi 249 061, on perusteltua.

Penttinen piti perusteltuna, että kärjäoikeuksien lukumäärän vähentäminen nyt valmisteltavissa järjestelyissä rajoittuisi siihen, että kärjäoikeuksia olisi nykyisten 27 kärjäoikeuden sijaan 18.

1.3 Mietinnöstä pyydetty lausunnot

Oikeusministeriö pyysi työryhmän mietinnöstä lausuntoa 298 eri taholta. Lausuntoa pyydettiin yleisten tuomioistuinten lisäksi 37 eri viranomaiselta tai yhteisöltä, kuten eräiltä ministeriöiltä, laillisuusvalvojilta, keskusvirastoilta sekä henkilöstöä ja sidosryhmiä edustavilta liitoilta. Lausuntoa pyydettiin myös kuntaliitolta, maakuntien liitoilta ja muutoksen kohteena olevien kärjäoikeuksien tuomiopiireihin kuuluvilta yhteensä 209 kaupungilta ja kunnalta. Työryhmän mietinnöstä pyydettiin siten lausunnot vain niiltä kaupungeilta ja kunnilta, jotka kuuluvat sellaisten kärjäoikeuksien tuomiopiireihin, joihin ehdotettiin muutoksia. Näin ollen lausuntoa ei pyydetty lainkaan Ahvenanmaan, Helsingin, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Satakunnan tai Varsinais-Suomen kärjäoikeuksien tuomiopiirien kaupungeilta tai kunnilta.

Lausunto saapui 214 lausunnonantajalta, mistä 144 oli uudistuksen kohteena olevien kärjäoikeuksien tuomiopiirien kaupungeja tai kuntia. Osa lausunnoista oli yhteisiä.

Korkein oikeus, sisäministeriö ja eduskunnan oikeusasiamies ilmoittivat, että eivät anna asiassa lausuntoa.

Lausuntopyyntö ja lausunnonantajat ilmenevät liitteistä (ks. liitteet 1–2).

2 YHTEENVETO LAUSUNNOISTA

2.1 Yleistä

Tässä lausuntoyhteenvedossa on pyritty tiivistämään yli kahdensadan lausunnonantajan kannanotot käräjäoikeusverkoston kehittämiseen. Tässä esitetään lausunnonantajien kannanottoja pääasiassa yleispiirteisesti. Huomiota on kiinnitetty erityisesti lausunnonantajien pääasiallisiin kannanottoihin uudistuksen tarpeellisuudesta, sen eduista ja haitoista, toteuttamistavasta sekä mahdollisessa jatkovalmistelussa tarkastelua vaativista seikoista. Tarkemmat kannanotot löytyvät lausunnoista, joihin voi tutustua esimerkiksi [valtioneuvoston hankerekisterissä](#).

2.2 Lausuntopalautteen pääasiallinen sisältö

Moni lausunnonantajista otti uudistukseen kantaa vain siltä osin kuin se koskee virastoa tai yhteisöä itseään taikka sen edustamia intressitahoja. Uudistuksen tavoitteita pidettiin kuitenkin pääosin hyväksyttävänä, vaikka rakenneuudistusta ei sinänsä olisikaan pidetty tarpeellisena.

Lausunnonantajista yli puolet (noin 60 %) vastustaa uudistusta. Kriittisimmin uudistukseen suhtautuivat ne tahot, joihin käräjäoikeuksien yhdistäminen tai toimipaikkojen lakkauttaminen voimakkaimmin kohdistuisivat. Uudistusta vastustaneet lausunnonantajat katsoivat, että tarvetta käräjäoikeuksien määrän ja niiden toimipaikkojen vähentämiseen ei ole, koska niiden toiminnassa tai ratkaisujen laadussa ei ole ongelmia. Toisaalta useat lausunnonantajat ymmärsivät valtion talouden tiukan tilanteen ja siitä johtuvat säästöpainheet.

Uudistus sai eniten kannatusta ministeriöiden, laillisuusvalvojen ja keskusvirastojen keskuudessa. Valtaosa näistä piti uudistusta tai sen tavoitteita kannatettavina. Nämä lausunnonantajat korostivat muun muassa sitä, että käräjäoikeusverkoston uudistamisessa ei ole kysymys ainoastaan säästöhankeesta, vaan huomiota olisi kiinnitettävä erityisesti oikeudenkäytön laatuun sekä henkilöstön ja työmenetelmien kehittämiseen.

Kaikki 27 käräjäoikeutta antoivat lausunnon työryhmän ehdotuksista. Vaikka useat yhdistettäväksi ehdotetut käräjäoikeudet vastustavat uudistusehdotusta, se myös jakoi käräjäoikeuksien mielipiteitä voimakkaasti. Noin puolet (13) käräjäoikeuksista kannattaa uudistusta ainakin osittain. Käräjäoikeuksien rakenteiden uudistamiseen myönteisimmin suhtautuvat ne kuusi käräjäoikeutta, joiden tuomiopiirirajoihin ei ehdotettu muutoksia (*Ahvenanmaan, Helsingin, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Satakunnan ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet*). Tosin Varsinais-Suomen käräjäoikeus ei näe tarvetta niin laajaan verkoston supistamiseen kuin mietinnössä esitetään. Näiden lisäksi uudistuksen kohteena olevista käräjäoikeuksista seitsemän (*Espoon, Itä-Uudenmaan, Kanta-Hämeen, Kemi-Tornion, Lapin, Oulun ja Pohjanmaan käräjäoikeus*) pitää käräjäoikeuksien määrän vähentämistä sinänsä perusteltuna, vaikka osa ei hyväksy työryhmän ehdotuksia kaikilta osin.

Laajimmin uudistusta vastustavat osa uudistusehdotuksen kohteena olevista käräjäoikeuksista sekä ne maakunnat, kaupungit ja kunnat, joista tai joiden lähialueelta käräjäoikeuden toimipaikka on ehdotettu lakkautettavaksi. Eniten vastustusta uudistus on saanut osakseen Itä- ja Kaakkois-Suomen alueella, joihin useiden muidenkin valtionhallinnon alueellisten uudistusten koettiin voimakkaasti kohdistuvan. Myös Uudellamaalla uudistukseen on suhtauduttu kriittisesti. Erityisesti on kiinnitetty huomiota kielellisten oikeuksien toteutumiseen sekä asukkaiden työssäkäyntialueisiin ja asiointisuuntiin.

Viidestä hovioikeudesta kaksi kannattaa, kaksi suhtautuu varauksellisesti ja yksi vastustaa työryhmän ehdotuksia. Osa lausunnon antaneista hovioikeuksista on korostanut muun muassa tarvetta selvittää vuoden 2010 uudistuksen vaikutuksia. Työryhmän ehdotuksiin kriittisimmin suhtautuneet hovioikeudet arvostelevat työryhmän esittämiä arvioita uudistuksella saavutettavista hyödyistä ja sen kustannusvaikutuksista. Hovioikeudet kritisoivat myös sitä, että uudistuksen vaikutuksia hovioikeuspiireihin ei ole arvioitu. Hovioikeuksista myönteisimmin uudistukseen suhtautuivat *Helsingin ja Itä-Suomen hovioikeudet*, jotka kannattavat työryhmän ehdotusta 17 käräjäoikeuden malliksi. Helsingin hovioikeus on pitänyt myös 14 käräjäoikeuden mallia kannatettavana. Myös *Turun ja Vaasan hovioikeudet* pitävät 17 käräjäoikeuden mallin toteuttamista mahdollisena, mikäli käräjäoikeuksien rakenteita ryhdytään uudistamaan. *Rovaniemen hovioikeus* sen sijaan vastustaa uudistusta ainakin ehdotetun laajuisena.

Henkilöstöä ja sidosryhmiä edustavista liitoista esimerkiksi *Suomen Tuomariliitto ry*, *Suomen Lakimiesliitto ry* ja *Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry* suhtautuvat uudistukseen varsin kriittisesti. Ne esittävät huolensa erityisesti henkilöstön asemasta ja kansalaisten palvelutason laskusta niillä paikkakunnilla, joista käräjäoikeuden toimipaikka lakkautettaisiin. Osa liitoista kuitenkin pitää positiivisena esimerkiksi toimipaikkojen turvallisuuden ja työvälineiden parantamiseen tähtääviä ehdotuksia. Yhteistoiminnan tärkeyttä on korostettu voimakkaasti.

2.3 Uudistuksen puolesta ja sitä vastaan esitetyjä argumentteja

2.3.1 Yleistä

Lausunnonantajat pitävät uudistuksen hyötyinä ja haittoina samoja seikkoja kuin, mihin työryhmä kiinnitti huomiota. Ne myös jakoivat lausunnonantajien mielipiteitä varsin voimakkaasti. Uudistuksen etuina on nähty resurssienjaon ja toiminnan tehostuminen, sähköisen asioinnin lisääntyminen ja lainkäytön laadun parantuminen. Uudistuksen haittoiksi on arvioitu erityisesti asiointimatkojen piteneminen sekä oikeusturvan ja muiden oikeudellisten palveluiden saatavuuden mahdollinen heikentyminen. Huomiota kiinnitettiin myös uudistuksen ajoitukseen ja sen vaikutusten arviointiin.

Alla on kirjattu työryhmän mietinnössä ja lausunnoissa esiin tuotuja argumentteja, joista osaa on pidetty toisaalta uudistusta puoltavina ja toisaalta sitä vastaan puhuvina.

2.3.2 Uudistuksen ajankohta ja suhde muihin uudistuksiin

Osa lausunnonantajista pitää uudistusta väärin ajoitettuna, koska 2010 uudistusta ei ole vielä kaikilta osin saatettu loppuun. Lisäksi on kritisoitu sitä, että sen vaikutuksia ei ole kattavasti selvitetty. On katsottu, että kolmen käräjäoikeuden toimintaan perustuvasta arviointiraportista ei voi vetää pitkälle meneviä johtopäätöksiä uudistuksen onnistumisesta.

Osa katsoo, että työryhmän esittämät arviot vuoden 2010 uudistuksella saavutetuista säästöistä ja muista vaikutuksista eivät olleet luotettavia. Lisäksi on arvioitu, että koska myös muiden viranomaisten toimintoja keskitetään, niiden piirijaotuksella ei tulisi olla ratkaisevaa merkitystä käräjäoikeusverkostoa arvioitaessa.

Lisäksi osa lausunnonantajista on kiinnittänyt huomiota siihen, että hetkellinen heikko taloudellinen tilanne ei saisi johtaa perustavanlaatuisiin muutoksiin tuomioistuinlaitoksessa. Tuomioistuinlaitos on osa valtion ydintoimintaa, mistä syystä sen toimintakyky on turvattava taloudellisesta tilanteesta huolimatta. Uudistuksella saavutettavissa olevien säästöjen on katsottu olevan valtion talouden kokonaisuuden kannalta niin pieniä, että niitä ei voida perustella säästötarpeilla.

Monissa lausunnoissa korostetaan kokonaisarvioinnin tarvetta eli sitä, että verkostoratkaisuja ei tulisi toteuttaa ennen kuin on tehty linjaukset summaaristen ja muiden riidattomien asioiden käsittelystä, oikeudenkäytön sähköistämisestä sekä videoyhteyksien ja -tallennuksen käytön lisäämisestä. Myös muut mahdolliset tuomioistuinlaitoksen ja muiden viranomaisten rakenteelliset ratkaisut tulisi olla selvillä ennen uudistuksen toteuttamista. Osa lausunnonantajista katsoo, että käräjäoikeusverkoston arviointi tulisi jättää mahdollisesti perustettavan tuomioistuinviraston tehtäväksi.

2.3.3 Vaikutusarviointi

Lausunnonantajista osa pitää toimintojen keskittämistä nykyistä harvempiin käräjäoikeuksiin tarpeellisena sekä asumääräiden vähentymisen että säästöpainoiden vuoksi. Työryhmän tavoin tiukan taloudellisen tilanteen on katsottu edellyttävän toimenpiteitä, joilla tuomioistuinlaitoksen toimintakyky voidaan jatkossakin turvata. Uudistusta pidetään perusteltuna jo tapahtuneiden toimintaympäristön muutosten, asumääräiden vähentymisen sekä muiden vireillä olevien hankkeiden vuoksi. Osa lausunnonantajista näkee uudistuksen välttämättömänä, jotta oikeudenkäytön laatu ja oikeusturvan tehokas toteutuminen voidaan jatkossakin taata. Monissa lausunnoissa korostetaan tarvetta lisätä sähköistä asiointia ja pidetään hyvänä, jos käräjäoikeuksien palvelut saataisiin osaksi valtion yhteisiä asiointipisteitä.

Hyvänä pidetään sitä, että uudistuksella voitaisiin kehittää lainkäytön laatua ja tuomioistuinten toimintaa. Vaikka osa lausunnonantajista hyväksyy uudistuksen lähtökohdat, säästöjen ja laadun yhteensovittamisen on todettu olevan haasteellista. Eri-tyyppistä huomiota tulisi kiinnittää uudistuksen toteuttamistapaan mukaan lukien johdon ja henkilöstön tukemiseen.

Kritiikkiä on saanut osakseen se, että työryhmä ei ollut selvittänyt uudistuksen kokonaiskustannuksia kattavasti. Lausunnonantajien mukaan työryhmän olisi tullut tarkemmin selvittää uudistuksen asianosaisille, käräjäoikeuksien henkilöstölle ja muille viranomaisille aiheutuvien matkakustannusten määrät. Myös käräjäoikeuksien toimi-

paikkojen lakkauttamisesta kaupungeille ja kunnille sekä valtiolle aiheutuvat välilliset kustannukset olisi tullut selvittää. Lausunnoissa kaivataan siten kokonaistaloudellista arviointia uudistuksen vaikutuksista. Osa lausunnonantajista katsookin, että esimerkiksi asiointimatkojen pitenemisestä aiheutuvat matkakustannukset, toimitilainvestoinnit ja monipaikkaisuuden aiheuttamat mahdolliset haitat ylittävät uudistuksella tavoiteltavat säästöt. Lausunnoissa korostetaan siten kokonaisvaltaisen vaikutusarvioinnin tarpeellisuutta mahdollisessa jatkovalmistelussa.

2.3.4 Oikeusturvan toteutuminen ja kansalaisten yhdenvertaisuus

Uudistusta kannattaneet lausunnonantajat katsovat, että uudistus varmistaa oikeusturvan tehokkaan toteutumisen ja lainkäytön laadukkuuden. Tätä on perusteltu erityisesti sillä, että uudistus edesauttaa niukkojen voimavarojen nykyistä tasaisempaa ja tehokkaampaa jakamista. Hallinnon keventämisen ja toimitilakustannusten vähentämisen on nähty vapauttavan resursseja tuomioistuinten ydintoimintaan eli lainkäyttöön. Uudistus loisi paremmat edellytykset erityisosaamisen kehittämiseksi ja mahdollistaisi osaamisen hyödyntämisen nykyistä laajemmalla alueella. Oikeudenkäytön yhdenvertaisuuden on arvioitu lisääntyvän, koska käräjäoikeuksien määrän vähentäminen lisäisi ratkaisukäytännön ja käsittelyaikojen yhtenäisyyttä.

Uudistukseen kriittisesti suhtautuneet lausunnonantajat taas katsovat, että uudistus heikentää oikeuden saatavuutta ja siten vaarantaa oikeusturvan toteutumista. Tämän nähdään johtuvan erityisesti asiointimatkojen pitenemisestä. Kansalaisten on arvioitu joutuvan eriarvoiseen asemaan, kun tuomioistuini- ja niiden myötä myös muut oikeudelliset palvelut vähenevät erityisesti maaseudulta. Uudistuksen arvioidaan vaikuttavan haitallisesti myös tuomioistuinten toiminnan tehokkuuteen ja siten pidentävän käsittelyaikoja.

2.3.5 Asiointimatkojen piteneminen ja etäpalvelut

Voidaan todeta, että sähköisen asioinnin ja videoneuvottelun käytön lisäämistä oikeudenkäynneissä kannatetaan laajalti. Myös rakenteellisia uudistuksia vastustaneet lausunnonantajat pitävät tärkeänä, että etäpalveluja kehitetään. Lisäksi tällaisten palveluiden hyödyntämistä on pidetty edellytyksenä käräjäoikeuksien rakenteiden uudistamiselle.

Sähköisen asioinnin, videoneuvottelun käytön ja muiden etäpalveluiden lisäämisen on todettu parantavan palveluiden saatavuutta. Uudistukseen myönteisesti suhtautuneet lausunnonantajat arvioivat palvelutoiminnan kehittämisen korvaavan välimatkojen pitenemisestä aiheutuvan haitan ja hillitsevän kustannuksia. Lausunnonantajat pitävät perusteltuna, että etäasiointia keskitettäisiin julkisen hallinnon yhteisiin asiointipisteisiin niin sanotun Asiakaspalvelu 2014 -hankkeen mukaisesti.

Uudistuksen haittoina on lausunnoissa kiinnitetty huomiota erityisesti asiointimatkojen pitenemiseen. Etäisyyksien piteneminen nähdään erityisesti oikeuden saatavuutta heikentävänä kehityksenä. Kuten edellä jo todettiin, välimatkojen pitenemisen on nähty vaarantavan oikeusturvaa ja kansalaisten yhdenvertaisuutta. Etäpalveluiden ei katsottu kokonaan poistavan välimatkojen pitenemisestä aiheutuvaa haittaa. Osa lausunnonantajista korostaa sitä, että kaikkia asioita ei voida käsitellä etäyhteyksien

välityksellä. Osa suhtautuu epäilevästi myös kansalaisten haluun ja taitoon käyttää etäpalveluita. Välimatkojen piteneminen johtaisi siten oikeudenkäynnin kustannusten kasvuun. Käräjäoikeusverkoston uudistamisesta aiheutuvien kustannusten on katsottu siten siirtyvän osittain kansalaisten maksettaviksi lisääntyneinä matkakustannuksina.

2.3.6 Vaikutukset muihin oikeudellisiin palveluihin ja muut alueelliset vaikutukset

Hyvänä pidetään vahvojen oikeudellisten keskustusten muodostamista. Toisaalta taas keskittämisen on katsottu entisestään näivettävän niitä paikkakuntia, jotka ovat aiempien alueellisten uudistusten seurauksena menettäneet palveluita.

Uudistusta vastaan puhuvana seikkana pidetään myös sitä, että uudistuksen seurauksena myös muut oikeudelliset palvelut vähenisivät alueilta, joista käräjäoikeus tai sen toimipaikka lakkautettaisiin. Edellä todetulla tavalla tämän on koettu vaarantavan kansalaisten yhdenvertaisuutta ja oikeusturvan tehokasta toteutumista.

Uudistuksella nähdään kuitenkin olevan myös laajempia alueellisia vaikutuksia. Eriyisesti kaupungit ja kunnat katsovat toimipaikkojen lakkauttamisen vähentävän alueensa houkuttelevuutta asuinpaikkana. Käräjäoikeuden lakkauttamisen paikkakunnalta arvioidaan vähentävän työpaikkoja ja vaikuttavan haitallisesti myös elinkeinotoimintaan ja muuhun palvelutasoon.

2.3.7 Tuomioistuimen koko ja monipaikkaisuus

Moni lausunnonantajista on yhtynyt työryhmän näkemykseen siitä, että suurempi yksikkökoko vähentää tuomioistuimen haavoittuvuutta, tehostaa toimintaa ja luo paremmat edellytykset erityisosaamisen syventämiselle. Toisaalta työryhmän arviota tuomioistuimen vähimmäiskoosta (noin 20 tuomaria) ei hyväksytty kaikilta osin. Päinvastoin osa lausunnonantajista katsoo, että toiminnan organisointi ja työskentely voi muodostua suurissa yksiköissä pieniä tehottomammaksi. Monet lausunnonantajat arvioivat, että myöskään erityisosaamisen lisääminen ei edellytä nykyistä suurempaa yksikkökokoja. Oikeusturvan tehokas toteutuminen ja lainkäytön laatu voidaan turvata nykyisenkin kokoisissa käräjäoikeuksissa. Osa lausunnonantajista katsookin, että uudistus ei ole tarpeen, koska käräjäoikeudet toimivat nykyisellään hyvin.

Myös käräjäoikeuksien monipaikkaisuuteen suhtaudutaan eri tavoin. Osa ei kokenut niin sanottua monikansliamallia esteenä käräjäoikeuden tehokkaalle ja tulokselliselle toiminnalle. Osa katsoo, että toimimisesta useassa kansliassa voi olla haittaa johtamiselle, henkilöstön hyvinvoinnille ja tuomioistuimen toiminnalle yleensä. Edellä todetulla tavalla monissa lausunnoissa korostetaan tarvetta tukea johtamista ja henkilöstöä uudistuksen toteuttamisessa. Johtamista, hallintoa ja toimintakulttuuria on kehitettävä, jotta uudistus onnistuu tavoitellulla tavalla. Osassa lausuntoja itsenäisten käräjäoikeuksien säilyttäminen nähdään perustellummaksi kuin suurten hallinnollisten yksiköiden muodostaminen, jos se edellyttää toiminnan jakamista useampaan kansliaan. Uhaksi on nähty myös se, että uudistuksessa säilytettävät muut kansliat eivät olisi pysyviä, vaan toimintoja tulnaisiin pidemmällä aikavälillä keskittämään hallinnollisiin kanslioihin.

2.3.8 Toimipaikkojen turvallisuustaso ja ICT-investoinnit

Lähes kaikki lausunnonantajat kannattavat käräjäoikeuksien toimipaikkojen turvallisuustason korottamista. Osa lausunnonantajista on yhtynyt työryhmän näkemykseen siitä, että nykyisten toimipaikkojen vähäinen käyttö puoltaa niiden määrän vähentämistä. Ottaen huomioon turvallisuustason parantamisen ja ICT:n uudistamisen välttämättömyyden perustelluksi on arvioitu, että investoinnit tehdään vain niihin toimipaikkoihin, jotka ovat tarpeellisia käräjäoikeusverkoston riittävän maantieteellisen kattavuuden säilyttämiseksi.

Osa lausunnonantajista kuitenkin katsoo, että turvallisuuden edellyttämät investoinnit tulisi toteuttaa riippumatta siitä, vähennetäänkö toimipaikkojen määrää. Myös ICT-investointien osalta todetaan, että ne on toteutettava riippumatta käräjäoikeuksien rakenteellisista ratkaisuista. Käräjäoikeusverkoston uudistamisen ei tulisi perustua mahdollisiin tuleviin investointitarpeisiin.

2.3.9 Vaikutukset toimintaan ja henkilöstöön

Uudistukseen myönteisesti suhtautuneet tahot katsovat sen helpottavan viranomaisten välistä yhteistyötä ja siten parantavan oikeusviranomaisten toimintaa. Uudistuksen nähdään myös edistävän parhaiden käytäntöjen hyödyntämistä ja työmenetelmien kehittämistä. Uudistuksen etuna on todettu olevan myös sen, että se mahdollistaa laajempien kokoonpanojen käytön nykyistä laajemmin. Tämä osaltaan tukee tavoitetta keskittää lainkäytön painopistettä käräjäoikeuksiin. Toisaalta uudistusta vastustaneet tahot katsovat käräjäoikeuksien määrän vähentämisen olevan vastoin tätä periaatetta. Niiden mukaan nykyisetkin käräjäoikeudet kykenevät riittävästi ratkaisemaan asioita kolmen tuomarin ja tarvittaessa laajemmissakin kokoonpanoissa.

Erityisesti henkilöstöjärjestöt kritisoivat sitä, että vaikutuksia henkilöstölle ei ole kattavasti selvitetty. Uudistuksen haittana nähdään sen kuormittavuus henkilöstölle. Tämän on todettu heikentävän tuomioistuinten toiminnan tehokkuutta. Koska epävarmuus heikentää työtehoa ja ilmapiiriä, on katsottu, että linjaukset uudistusten eteenpäin viemisestä tulisi tehdä pikaisesti.

2.4 Kannanotot työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksista

2.4.1 Mietinnön lähtökohdat ja tavoitteet

Useat lausunnonantajat yhtyvät työryhmän näkemyksiin siitä, että tuomioistuinlaitoksen toimintaympäristössä tapahtuneet ja tulevat muutokset edellyttävät käräjäoikeusverkoston rakenteiden arviointia. Toisaalta osa lausunnonantajista katsoo, että uudistusta ei tulisi toteuttaa ennen, kuin muiden tuomioistuinten toimintaympäristöön vaikuttavien hankkeiden (mm. summaaristen asioiden käsittelyn kehittäminen, AIPA sekä videoneuvottelun- ja videotallenteiden käytön lisääminen) toteutuminen on varmistunut. Perustelluksi on nähty myös, että ennen käräjäoikeusverkoston uudistamista, tulisi varmistua siitä, miten tuomioistuinlaitoksen rakenteet muilta osin tullaan järjestämään (erit. tuomioistuinvirasto, ylimpien tuomioistuinten yhdistäminen ja tuomioistuinlinjojen yhdistäminen).

Valtaosa lausunnonantajista pitää työryhmän ehdotusten tavoitteita kannatettavina. Tuomioistuineläytöksen toiminnan ja oikeusturvan tehokasta toteutumista sekä lainkäytön laadun turvaamista on pidetty hyvinä tavoitteina. Myönteiseksi nähdään, että uudistuksella pyritään suurempien hallinnollisten yksiköiden muodostamiseen ilman, että lainkäyttötoimintaan tai sen resursointiin suuremmin puututtaisiin. Toisaalta osa lausunnonantajista katsoo, että uudistuksen taustalla vaikuttaa heikko taloudellinen tilanne ja sen pääasiallisena tarkoituksena on saada aikaan säästöjä. Oikeuslaitos on nähty oikeusvaltion kulmakivenä, jonka kehittäminen ei voi olla riippuvainen tilapäisestä heikosta taloudellisesta tilanteesta.

Edellä jo todetulla tavalla, lähes kaikki lausunnonantajat kannattavat pyrkimystä lisätä toimitilojen turvallisuutta ja huolehtia niiden asianmukaisesta ICT-varustelusta. Osa kuitenkin katsoo, että tämä olisi toteutettava, vaikka toimipaikkojen määrää ei vähennettäisi.

Työryhmän kärjääoikeuden koolle asettama 20 tuomarin vähimmäismäärä ja tuomioistuinten tasakokoisuuden vaatimus ovat jakaneet lausunnonantajien mielipiteitä. Osa katsoo, että nimenomaan toimintaympäristön muutokset edellyttävät kärjääoikeuksien koon kasvattamista siitä, mihin pyrittiin vuoden 2010 uudistuksessa (vähintään 10 tuomaria). Työryhmän tavoin suuremman yksikkökoon nähdään lisäävään mahdollisuuksia erityisosaamisen syventämiseen ja toisaalta vähentävän tuomioistuimen poissaoloista ja ruuhkatilanteista johtuvaa haavoittuvuutta. Osa taas katsoo, että näitä tavoitteita voidaan toteuttaa tehokkaasti myös nykyisen kokoisissa kärjääoikeuksissa. Tasakokoisuuden tavoitteen ei katsottu kaikilta osin toteutuvan, koska työryhmä ehdotti myös uusien hyvin suurten kärjääoikeuksien perustamista.

Eniten erimielisyyttä lausunnonantajien keskuudessa on aiheuttanut se, toteutuuko työryhmän tavoite ehdotetun kärjääoikeusverkoston maantieteellisestä kattavuudesta. Osa lausunnonantajista pitää toimipaikkojen määrän vähentämistä perusteltuna ja katsoo, että välimatkojen pitenemisestä aiheutuvaa haittaa voidaan pienentää nykyistä laajemmilla etäpalveluilla. Osa taas suhtautuu sähköisen asioinnin luomiin mahdollisuuksiin epäilevästi ja pitää välttämättömänä, että toimipaikkaverkko säilytetään nykyisellään ainakin siihen saakka, kunnes suunnitteilla olevat ICT-ratkaisut on toteutettu. Lausunnonantajat olivat erimielisiä myös siitä, tuleeko kärjääoikeuksien tuomiopiirien noudattaa maakuntajakoa tai poliisin ja syyttäjän toimialueita.

2.4.2 Mallit kärjääoikeuksien tuomiopiireiksi ja toimipaikoiksi

Läheskään kaikki lausunnonantajat eivät ottaneet kantaa työryhmän ehdottamien mallien paremmuuteen. Malleista kumpikaan ei saanut ehdotonta enemmistöä, mutta maltillisempaan supistamiseen (17 malli) suhtaudutaan myönteisemmin. Erityisesti ne kärjääoikeudet, jotka mallin mukaan säilyisivät itsenäisinä, kannattavat ehdotusta (Pohjanmaan ja Itä-Suomen alueen kärjääoikeudet). Lisäksi moni uudistusta vastustaneista tahoista pitää 17 kärjääoikeuden mallia mahdollisena, mikäli uudistus toteutuu.

Hyvin suurten kärjääoikeuksien muodostamiseen (Itä-Uusimaa ja Itä-Suomi) on suhtauduttu osittain varauksellisesti. Toisaalta suuria ja/tai monipaikkaisia yksiköitä on pidetty perusteltuina, koska niillä voitaisiin toteuttaa uudistuksen vaikutuksia paremmin. Lisäksi on arvioitu, että pitkistä välimatkoista johtuen uudistusta ei ole mahdollista toteuttaa ilman, että osa kärjääoikeuksista toimii useammalla paikkakunnalla.

Näin ollen osassa lausuntoja toiminnan tehostumiseen ja kustannussäästöihin liittyvillä perusteilla 14 kärjäoikeuden malli on arvioitu paremmaksi. Toisaalta taas hyvin suurten kärjäoikeuksien toiminnan ei nähdä olevan tehokasta, vaan muodostuvan turhan byrokraattiseksi.

Kantoja on esitetty myös sen puolesta, että uudistusta ei tulisi toteuttaa paloittain, vaan saavuttaa mahdollisimman pysyvä tilanne. Toisaalta taas on arvioitu, että ensi vaiheessa riittävää olisi vain kaikkein pienimpien kärjäoikeuksien yhdistäminen.

Myös vaihtoehtoiset mallit saavat kannatusta. Moni lausunnonantaja kannattaa Hyvinkään ja Tuusulan kärjäoikeuden yhdistämistä Keski-Uudenmaan kärjäoikeudeksi. Samoin kannatetaan eriävän mielipiteen mukaista Itä-Uudenmaan ja Vantaan kärjäoikeuksien yhdistämistä. Vaihtoehdoksi on esitetty myös, että Hyvinkään kärjäoikeuteen nykyisin kuuluvat Riihimäki, Hausjärvi ja Loppi tulisi yhdistää työryhmän ehdottamalla tavalla Hämeen kärjäoikeuteen, ja muodostaa muista tuomiopiirin kunnista ja Tuusulan kärjäoikeudesta Keski-Uudenmaan kärjäoikeus. Pohjanmaalla työryhmän ehdottamien mallien vaihtoehdoiksi esitetään Pietarsaaren seudun yhdistämistä nykyiseen Keski-Pohjanmaan kärjäoikeuteen tai Keski-Pohjanmaan kärjäoikeuden yhdistämistä Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeuteen. Vastaavasti Kaakkois-Suomen alueella mahdollisena on pidetty nykyisen Etelä-Karjalan kärjäoikeuden ja Kotkan alueen yhdistämistä. Itä-Suomen alueella vaihtoehdoksi esitetään myös Etelä-Karjalan, Etelä-Savon ja Kymenlaakson kärjäoikeuksien yhdistämistä.

Lausunnonantajat ovat erimielisiä siitä, missä määrin kärjäoikeuksien toimipaikkoja olisi perusteltua lakkauttaa. Lausunnonantajat ovat ottaneet pääosin kantaa vain oman alueensa toimipaikkojen tarpeeseen. Näitä kantoja on selostettu tarkemmin kärjäoikeuskohtaisessa yksityiskohtaisessa tarkastelussa.

Osa lausunnonantajista arvioi kuitenkin myös yleisemmin, että sähköisen asioinnin ja etäpalvelun kehittämisellä voidaan nykyisin vähällä käytöllä olevia toimipaikkoja lakkauttaa. Lausunnoissa myös ehdotetaan, että osa nykyisistä kansliatoimipaikoista voitaisiin säilyttää niin sanottuina ”ei täyden palvelun kanslioina”. Tällöin kärjäoikeuden henkilöstö jatkaisi työskentelyä näissä toimipaikoissa, joiden yhteydessä voisi olla myös etäpalvelupiste ja istuntopaikka. Asiakaspalvelu olisi avoinna rajoitusti, esimerkiksi vain joinakin päivinä viikossa. Toisaalta osa lausunnonantajista katsoo, ettei sähköisellä asioinnilla voida kokonaan korvata henkilökohtaisen asioinnin mahdollisuutta, mistä syystä toimipaikkaverkko tulisi säilyttää nykyisellään.

2.4.3 Kielellisten oikeuksien toteutuminen

Useat lausunnonantajat ovat kiinnittäneet huomiota kielellisiin oikeuksiin ja korostaneet tarvetta turvata niiden toteutuminen kärjäoikeusverkostoa uudistettaessa. Huomiota on kiinnitetty väestön oikeuksiin saada palvelua erityisesti ruotsiksi ja saameksi.

Yleisiä kannanottoja kielellisten oikeuksien toteutumisesta esittävät *oikeusministeriön demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö* sekä *Svenska Finlands Folktinget*. Ruotsin kielen osalta lausuvat uudistuksen kohteena olevat kaksikieliset kärjäoikeudet, erityisesti *Itä-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan ja Pohjanmaan kärjäoikeudet*, sekä osa niiden tuomiopiireihin kuuluvista *kaupungeista ja kunnista*. Saa-

menkielisten palveluiden turvaamisen puolesta kantaa ottavat erityisesti *Lapin käräjäoikeus* sekä *saamelaisten kotiseutualueen kunnat*.

Eri mieltä ollaan siitä, toteuttavatko työryhmän ehdotukset kielellisiä oikeuksia riittäväällä tavalla. Monet lausunnonantajat katsovat, että kielellisten oikeuksien toteutumisesta kyetään huolehtimaan riittäväällä määrällä kielituomareita. Työryhmän ehdotuksia on siten pidetty perusteltuina ja arvioitu niiden toteuttavan kielellisiä oikeuksia perustuslain edellyttämällä tavalla. Useissa lausunnoissa on kuitenkin korostettu tarvetta huolehtia siitä, että tuomioistuimissa on tuomareiden lisäksi riittävästi sekä suomen- että ruotsinkielentaitoista muuta henkilökuntaa.

Toisaalta osa lausunnonantajista suhtautuu kriittisesti työryhmän ehdotuksiin, koska ne vähentäisivät kaksikielisten tuomioistuinten määrää. Myös Manner-Suomen ainoan enemmistökieleltään ruotsinkielisen käräjäoikeuden (Pohjanmaan käräjäoikeus) muuttumisen enemmistökieleltään suomenkieliseksi on katsottu heikentävän ruotsinkielisen asemaa ja kansalaisten palvelutasoa. Se myös vähentäisi mahdollisuuksia kouluttaa ja rekrytoida ruotsinkielisiä tuomareita ja muuta henkilöstöä. Työkieleltään ruotsinkielisen tuomioistuimen lakkaamisella olisi siten vaikutusta myös muiden kaksikielisten käräjäoikeuksien sekä hovioikeuksien mahdollisuuksiin toteuttaa kielellisiä oikeuksia. On myös katsottu, että työryhmä ei ole riittävästi selvittänyt ehdotusten kielellisiä vaikutuksia.

Saamen kielen osalta kantaa ottaneet kantavat erityistä huolta Sodankylän kanslian kohtalosta, koska se on tällä hetkellä ainoa saamelaisten kotiseutualueella sijaitseva käräjäoikeuden kanslia. Monet pitävätkin perusteltuna, että se säilytettäisiin kielellisistä syistä. Lisäksi on todettu, että tuomioistuinpalvelujen saatavuudessa saamen kielellä olisi jo nykyisellään parantamisen varaa.

2.4.4 Tuomiopiirit keskitetyissä asiaryhmissä

Erityisasiaryhmien keskittämistä nykyistä harvempiin käräjäoikeuksiin pääosin kannatetaan. Lausunnonantajat ovat kuitenkin erimielisiä siitä, mitä nämä käräjäoikeudet olisivat.

Manner-Suomen alueen merioikeusasioiden sekä ryhmäkanteasioiden keskittämistä Helsingin käräjäoikeuteen kannatetaan lähes poikkeuksetta. Perusteena keskittämiseksi on pidetty asiamäärien vähäisyyttä ja asiaryhmien edellyttämän erityisasiantuntemuksen tarvetta.

Myös sotilasoikeudenkäyntiasioiden keskittämistä nykyistä harvempiin käräjäoikeuksiin on pidetty perusteltuna, koska myös varuskuntien määrä on vähentynyt. Niin *puolustusministeriö* kuin sotilasoikeudenkäyntiasioita nykyisin käsittelevät *käräjäoikeudet* kannattavat keskittämistä. Osa on työryhmän kanssa kuitenkin eri mieltä siitä, mitkä käräjäoikeudet olisivat toimivaltaisia. Esimerkiksi Helsingin ja Varsinais-Suomen käräjäoikeuksien toimivallan säilymistä kannattavat sekä puolustusministeriö että nämä käräjäoikeudet itse.

Niin ikään yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasioiden käsittelyn keskittämistä on pidetty pääosin perusteltuna. Arvioidaan, että keskittäminen tulisi toteuttaa, vaikka rakenneuudistus ei muutoin etenisi. Näiden asiaryhmien keskittämistä kannattavat erityisesti yhteistyöviranomaiset eli *hovioikeudet* Rovaniemen hovioikeutta lukuun

ottamatta, *Valtakunnanvoudinvirasto*, *Konkurssiasiamies* sekä liitoista *Suomen Kihlakunnanvoudit ry*. Myös useat käräjäoikeudet ja niiden tuomiopiirin kaupungit ja kunnat kannattavat ehdotuksia. Toisaalta lähes kaikki niistä käräjäoikeuksista, joista asiat siirtyisivät käsiteltäväksi muualle, vastustavat ehdotuksia (*Helsingin, Keski-Suomen, Lapin, Pirkanmaan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen, Satakunnan ja Varsinais-Suomen käräjäoikeudet*). Näissä tuomioistuimissa tuomareiden erityisosaamiseen ja vakiintuneiden ja hyvin toimivien käytäntöjen luomiseen käytetyt panostukset menevät hukkaan, jos asioiden käsittely siirretään muualle. Myös Valtakunnanvoudinvirasto on pitänyt perusteltuna, että keskittämistä arvioitaisiin uudelleen esimerkiksi Helsingin, Pirkanmaan ja Pohjois-Savon käräjäoikeuden osalta. Niin ikään Helsingin hovioikeus on esittänyt harkittavaksi, että Helsingin käräjäoikeuden toimivalta säilytettäisiin. Oikeuspaikkaa koskeva sääntely konkurssi- ja yrityssaneerausasioissa voi johtaa epätyydyttäviin tilanteisiin, jos Helsingin käräjäoikeus ei olisi enää toimivaltainen yrityssaneerausasioissa.

Maaoyikeusasioiden käsittelyn keskittämiseen on suhtauduttu kriittisimmin. Ehdotuksia vastustavat muun muassa *Rovaniemen hovioikeus* sekä *Pohjanmaan, Pohjois-Savon ja Vantaan käräjäoikeudet*. *Lapin käräjäoikeus* taas katsoo, että myös Oulun maaoyikeuden asiat tulisi siirtää käsiteltäväksi sille. Monet lausunnonantajat ovat todenneet maaoyikeuksien toimivan nykyisellään hyvin, joten tarvetta niiden tuomiopiiriin muuttamiseen ei ole. Lisäksi on katsottu, että hovioikeuspiiriin noudattaminen ei ole perusteltua, koska asioista haetaan muutosta suoraan korkeimmalta oikeudelta. Ehdotusten myötä maaoyikeuksien tuomiopiirit muodostuisivat maantieteellisesti liian laajoiksi. Toisaalta on arvioitu, että toimivaltaisen käräjäoikeuden sijainnilla ei ole asianosaisten kannalta ratkaisevaa merkitystä, koska katselmukset ja pääkäsitteilyt järjestetään toimituksen kohteena olevan kiinteistön sijaintipaikkakunnalla. Huomiota olisi kiinnitettävä myös maaoyikeustuomareiden ja -insinöörien määrään. Moni lausunnonantaja katsoo, että maaoyikeuksien määrän vähentäminen olisi perusteltua arvioida kokonaan erikseen, mikäli sitä pidetään tarpeellisena.

3 YLEISET KANNANOTOT TYÖRYHMÄN EHDOTUKSISTA

3.1 Yleiset tuomioistuimet

Yleisistä tuomioistuimista lausunnon antoivat kaikki kärjäoikeudet ja hovioikeudet. Korkein oikeus ilmoitti, että se ei anna asiassa lausuntoa.

3.1.1 Hovioikeudet

Kaikki hovioikeudet antoivat asiassa lausunnon. Näistä Helsingin hovioikeus ja Itä-Suomen hovioikeus kannattavat työryhmän ehdotusta 17 kärjäoikeuden malliksi. Helsingin hovioikeus on lisäksi todennut, ettei sillä ole erityistä syytä vastustaa myöskään 14 kärjäoikeuden mallia. Turun ja Vaasan hovioikeudet pitävät 17 kärjäoikeuden mallia sinänsä mahdollisena, jos uudistusta ryhdytään toteuttamaan. Rovaniemen hovioikeus vastustaa uudistuksen toteuttamista mietinnössä ehdotetulla tavalla.

Hovioikeudet pääosin kannattavat erityisasiaryhmien keskittämistä nykyistä harvempiin kärjäoikeuksiin. Rovaniemen hovioikeus kuitenkin vastustaa ehdotuksia myös tältä osin, koska välimatkat muodostuvat liian pitkiksi, kun kärjäoikeuden tuomiopiiri joissakin asiaryhmissä kattaisi koko hovioikeuspiirin.

Osa hovioikeuksista pitää uudistuksen ajoitusta epäonnistuneena. Tämän on katsottu johtuvan siitä, että vuoden 2010 uudistus on vielä osittain kesken, eikä sen vaikutuksia ole kattavasti selvitetty. Myöskään muiden kärjäoikeuksien asiamääriin, toimintatapoihin tai rakenteisiin vaikuttavien hankkeiden toteuttamisesta ei ole päätetty. Toisaalta perustelluksi on arvioitu, että uudistus toteutettaisiin mahdollisimman laajana ja ratkaisut tehtäisiin pitkäksi ajaksi eteenpäin. Tämä olisi erityisen tärkeää henkilöstön työhyvinvoinnin sekä toimitila- ja laiteinvestointien kannalta.

Uudistusta puoltavaksi seikaksi on nähty se, että se ei työryhmän arvioinnin mukaan edellyttäisi merkittäviä toimitilainvestointeja. Toisaalta työryhmän ehdottamiin säästöihin on suhtauduttu osin kriittisesti. Osa hovioikeuksista arvioi, että uudistuksella ei ole saavutettavissa työryhmän arvioimia säästöjä. Esimerkiksi toimitiloihin ja hallintopäällikön virkojen perustamiseen tarvittavat varat pienentävät säästövaikutusta. Lisäksi on arvioitu, että välimatkojen pitenemisestä henkilöstölle, asianosaisille ja muille viranomaisille aiheutuvat kustannukset ”syövät” loputkin uudistuksella saata- vissa olevat kustannussäästöt.

Uudistusta puoltavina seikkoina on nähty lainkäytön laadun parantuminen sekä toiminnan tehostuminen. Verkoston tiivistäminen on tarpeen erityisesti alueilla, joilla on lyhyet etäisyydet ja hyvät kulkuyhteydet. Kärjäoikeusverkoston harventumisella on kuitenkin nähty olevan negatiivisia vaikutuksia erityisesti oikeuden saatavuuteen, mikä heijastuisi myös muihin oikeudellisiin palveluihin. Osa hovioikeuksista katsoo, että suurempi yksikkökoko ei automaattisesti johda toiminnan tehostumiseen. Kaikki eivät myöskään pidä sitä erityisosaamisen lisäämisen edellytyksenä. Suurien yksiköiden uhkana pidetään erityisesti johtamisen ja hallinnon vaikeutumista sekä työhyvinvoinnin heikentymistä. Myös epävarmuus uudistuksen toteuttamisesta heikentää

työilmapiiriä ja vaikeuttaa käräjäoikeuksien toimintaa. Uudistuksen onkin todettu edellyttävän uudenlaisen johtamis- ja toimintakulttuurin kehittämistä.

Osa hovioikeuksista on pitänyt puutteena myös sitä, että uudistuksen vaikutuksia hovioikeuspiireihin ei ollut arvioitu. Samoin puutteena on pidetty sitä, että työryhmä ei ollut suorittanut kansainvälistä vertailua.

Hovioikeudet ottivat kantaa myös hovioikeuspiireihinsä kuuluvien käräjäoikeuksien yhdistämistä koskeviin ehdotuksiin. Näitä kannanottoja on selostettu tarkemmin jäljempänä kutakin käräjäoikeutta koskevan arvioinnin kohdalla.

Turun hovioikeus katsoo, että uudistuksella saavutettavissa olevat säästöt eivät ole valtiontaloudellisesti niin merkittäviä, että niillä voisi olla ratkaiseva merkitys käräjäoikeuksien määrästä päätettäessä. Valtiontalouden tilasta huolimatta tuomioistuinpalvelut tulisi kyetä turvamaan kansalaisille ilman käräjäoikeuksien määrän vähentämistä. Mikäli uudistusta aiotaan viedä eteenpäin, se tulisi rajoittaa koskemaan vain muutamaa kooltaan tai tuomiopiirin asukasmäärältään pienintä käräjäoikeutta. Hovioikeudella ei ole ollut huomautettavaa keskitettyjä asiaryhmiä koskeviin ehdotuksiin.

Hovioikeus pitää käräjäoikeusverkoston kehittämishanketta väärin ajoitettuna ja sisällöltään käräjäoikeuksien toiminnan ja oikeussuojan kehittämisen sijasta ennen kaikkea säästöhankeena. Sen mukaan käräjäoikeuksien lukumäärä tulisi arvioida oikeusturvan laadun ja saatavuuden näkökulmasta, ei niinkään hallinnollisen tehokkuuden tai ”rakenteiden” näkökulmasta. Hovioikeus on myös katsonut, että käräjäoikeuksien yhdistämiseen ei tulisi ryhtyä ilman selkää tietoa siitä, minkälaiseksi niiden toimintaympäristö tulee käynnissä olevien muiden hankkeiden pohjalta muodostumaan. Hovioikeus on kritisoinut myös sitä, että vuoden 2010 uudistuksen vaikutuksia ei ole kattavasti selvitetty.

Vaasan hovioikeus katsoo käräjäoikeuksien nykyisin jo olevan kokoluokaltaan sellaisia, ettei niitä voida pitää haavoittuvina. Niissä on myös edellytykset erityisosaamisen kehittämiseksi. Näin ollen tarvetta käräjäoikeuksien yksikköön kasvattamiseen ei aivan pienimpiä yksiköitä lukuun ottamatta ole. Hovioikeus on kuitenkin pitänyt Pohjanmaan alueella 17 käräjäoikeuden mallia toteuttamiskelpoisena. Hovioikeudella ei ole huomautettavaa keskitettyjä asiaryhmiä koskeviin ehdotuksiin.

Hovioikeus on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota osittain samoihin seikkoihin kuin Turun hovioikeus. Ensinnäkin se on todennut aiempien uudistusten käräjäoikeusverkostouudistusten olevan vielä osittain kesken. Se on pitänyt vuoden 2010 uudistusta varsin onnistuneena, mutta siitä tai sen vaikutuksista ei ole tehty kattavia tutkimuksia. Yhdistymisprosessit ja niihin liittyvät epävarmuudet vaikuttavat negatiivisella tavalla sekä henkilöstön työhyvinvointiin että uusien työntekijöiden rekrytointiin. Nykyinen toimintatapa, jossa vanhojen uudistusten täytäntöönpano laahaa jäljessä, kun uusia jo suunnitellaan, ei ole pitkäjänteinen, osaamisen kehittämiseen kannustava tai tehokasta toimintaa tukeva.

Uudistuksen haittapuolena hovioikeus pitää oikeuden saatavuuden ja muiden asianajopalveluiden vähentymistä. Se on myös arvioinut, että vaikka suurempiin yksiköihin siirtyminen on ollut jo pidempiaikainen trendi, se ei automaattisesti lisää toiminnan tehokkuutta. Yksiköiden väliset erot voivat johtua myös yksikön perinteistä, toimintatavoista tai paikallisista olosuhteista. Hovioikeus on kiinnittänyt huomiota tuomioistuimen riippumattomuuteen ja sen johtamiselle asettamiin vaatimuksiin erityisesti monipaikkaisessa yksikössä. Hovioikeus on niin ikään kritisoinut sitä, että uudistuk-

sen vaikutuksia hovioikeuspiireihin ei ole selvitetty. Lisäksi se on pitänyt perusteltuna, että muiden kehittämishankkeiden, kuten summaaristen asioiden käsittely ja ALPA, tulee linjata ennen kärjäoikeusverkostouudistuksen toteuttamista. Niillä on huomattavan suuri merkitys esimerkiksi toimitilakysymyksiä arvioitaessa. Vielä hovioikeus on kiinnittänyt huomiota siihen, että työryhmä ei ole selvittänyt uudistuksen toteuttamisen vaatimia lisäresursseja.

Hovioikeuden mukaan mahdollinen jatkovalmistelu tulisi toteuttaa laajapohjaisemmassa työryhmässä, jossa selvitetään hankkeen vaikutukset ja riskit vielä nyt ehdotettua tarkemmin. Se on pitänyt tärkeänä, että uudistuksen kohteena ja sen ulkopuolella olevat kärjäoikeudet yksilöidään. Näin voidaan minimoida hankkeen työhyvinvointia heikentävät vaikutukset.

Helsingin hovioikeus kannattaa työryhmän ehdotuksia ja sen lähtökohtia. Hovioikeus kannattaa 17 kärjäoikeuden mallia, mutta on myös todennut, ettei sillä ole syytä vastustaa 14 kärjäoikeuden mallia. Perusteltua olisi, että uudistus toteutettaisiin mahdollisimman laajana ja että siinä mahdollisimman pitkälle noudatettaisiin myös uutta syyttäjä- ja poliisipiirijakoa. Henkilöstöpoliittisten syiden, toimitilojen ja laitehankintojen vuoksi olisi tärkeää, että ratkaisut tehtäisiin pitkäksi ajaksi eteenpäin. Hovioikeus pitää sen hovioikeuspiirin kärjäoikeuksiin kohdistuvia ehdotuksia ja erityisasiaryhmiä koskevia ehdotuksia pääosin perusteltuina. Kärjäoikeusverkoston kehittämiselle eteläisimmässä Suomessa on painavia syitä, sillä runsaan 100 kilometrin etäisyydellä sijaitsee yhdeksän kärjäoikeuden kansliat (eli 1/3 kaikista kärjäoikeuksista). Kärjäoikeusverkoston tiivistämistä puoltaa alueen lyhyet etäisyydet ja hyvät kulkuyhteydet.

Hovioikeuden mukaan kärjäoikeusverkoston kehittäminen ehdotetulla tavalla luo paremmat edellytykset erikoistumiselle, monijäsenisen kokoonpanon käytölle sekä myös koulutuksen järjestämiselle ja siihen osallistumiselle. Uudistuksella olisi myönteisiä vaikutuksia hovioikeustyöhön, jos kärjäoikeuksien ratkaisujen laatu entistään paranee. Lainkäytön yhtenäisyyden seuranta ja ohjaamista edistää se, että kärjäoikeusyksiköjä on entistä vähemmän. Ehdotuksen toteuttamiskelpoisuutta lisää se, että se ei näyttäisi edellyttävän ainakaan mittavia toimitilauudistuksia.

Kärjäoikeuksien koon kasvu asettaa entistä suurempia vaatimuksia laadukkaalle ja ammattitaitoiselle johtamiselle. Eri paikkakunnille hajautettuun toimintaan voi liittyä riskejä, etenkin jos kanslioita on useita ja etäisyydet niiden välillä ovat suuret. Verkostouudistusta ei pitkistä etäisyyksistä tai toimitilatarpeista johtuen kuitenkaan ole mahdollista toteuttaa ilman, että osalla kärjäoikeuksista säilytetään useampia kanslioita. Mahdollisuuksiin hakeutua esimiestehtäviin, johtamiskoulutukseen ja kärjäoikeuksien hallinnollisten järjestelmien kehittämiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Uudistuksen toteuttaminen edellyttää siten uudenlaisen johtamis- ja toimintakulttuurin kehittämistä. Hovioikeus on lisäksi esittänyt harkittavaksi, tulisiko yhdistettävien kärjäoikeuksien päälliköiden nimittämismenettelyä uudistaa nykyistä avoimemmaksi.

Itä-Suomen hovioikeus kannattaa kärjäoikeusverkoston uudistamista työryhmän ehdottaman 17 mallin mukaisesti. Hovioikeus on yhtynyt työryhmän esittämiin arvioihin tuomioistuinlaitoksen nykytilasta ja sen edellyttämistä rakenteellisista muutoksista. Hovioikeus pitää kärjäoikeusverkoston kehittämiseen liittyviä tavoitteita hyväksyttävänä.

Hovioikeus on yhtynyt työryhmän näkemykseen siitä, että oikeudenhoitoa on kehitettävä kokonaisvaltaisesti ja suunnitelmallisesti, jotta sen laatu voidaan taata jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Tämä edellyttää kärjäoikeuksilta riittävän suurta kokoa sekä panostusta tuomareiden koulutukseen ja riittäviin resursseihin.

Hovioikeus on pitänyt tärkeänä, että jatkovalmistelussa varmistutaan siitä, että muiden vireillä olevien hankkeiden toteuttamiskelpoisuus ja -aikataulu on selvillä ennen kärjäoikeuksien rakenteiden uudistamista. Vielä hovioikeus on kiinnittänyt huomiota oikeudenkäytien kustannusten kasvamiseen ja oikeudellisten palveluiden heikentymiseen. Kärjäoikeuksien toimipaikat tulee suunnitella huomioiden pitkät välimatkat ja huonot liikenneyhteydet. Toimipaikkojen turvallisuuteen ja varustelutasoon on kiinnitettävä huomiota. Uudistuksen vaikutukset hovioikeuspiireihin on arvioitava.

Rovaniemen hovioikeus ei tässä vaiheessa kannata kärjäoikeusverkoston mittavaa uudistamista. Hovioikeus on kiinnittänyt huomiota edellisestä verkostouudistuksesta kuluneeseen lyhyeen aikaan ja siihen, että muut oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa tarkoitetut rakenteellisten hankkeiden toteuttamisesta ei ole vielä päätetty. Niin ylimpien tuomioistuinten organisatorisella uudistamisella, tuomioistuinlinjojen yhdistämisellä kuin tuomioistuinviraston perustamisella on huomattava merkitys kärjäoikeusverkostoa arvioitaessa. Tuomioistuinverkoston uudistaminen paloittain ei ole järkevää, vaan haittaa tuomioistuinten tasapainoista toimintaa ja kehittämistä.

Monien muiden hovioikeuksien tavoin Rovaniemen hovioikeus on kiinnittänyt huomiota uudistuksen taloudellisiin vaikutuksiin, tuomioistuinpalveluiden ja muiden oikeudellisten palveluiden saatavuuden heikentymiseen sekä suuren yksikkökoon ja monipaikkaisuuden johtamiselle aiheuttamiin haasteisiin. Hovioikeus on arvioinut, että oikeudenkäytön laatu on jo nykyisellään korkealla tasolla. Sen kehittäminen ei edellytä tuomioistuimilta suurempaa kokoa. Tasakokoisuuden sijaan kärjäoikeusverkostossa tulisi ottaa huomioon alueiden erityispiirteet, kuten kielelliset oikeudet, maantieteelliset etäisyydet ja julkisen liikenteen kulkuyhteydet. Uudistus lisäisi epätasa-arvoisuutta eri alueiden välillä. Videoneuvotteluyhteyksiä käytetään jo nykyisin, mutta osa asioista on nyt ja tulevaisuudessakin sellaisia, että niitä ei ole mahdollista hoitaa videoneuvotteluyhteyden välityksellä.

3.1.2 Kärjäoikeudet

Edellä todetulla tavalla työryhmän ehdotus jakoi kärjäoikeuksien mielipiteitä laajasti. Kärjäoikeudet ottivat lausunnoissaan pääosin kantaa vain siltä osin kuin niiden tuomiopiireihin tai toimipaikkoihin ehdotettiin muutoksia. Osa kuitenkin esitti myös yleisempiä näkemyksiä uudistuksen tarpeesta, tavoitteista ja toteuttamiskeinoista. Kärjäoikeuksien kannanottoja on selostettu tarkemmin jäljempänä kärjäoikeuspiiri-kohtaisessa arvioinnissa.

3.2 Ministeriöt, laillisuusvalvojat ja valtionalouden tarkastusvirasto

Sisäministeriö ja eduskunnan oikeusasiamies ilmoittivat, että eivät anna asiassa lausuntoa. Myöskään valtion aluejakoneuvottelukunta ei antanut lausuntoa. Muut ministeriöt tai niiden yksiköt, joilta lausuntoa oli pyydetty sekä oikeuskansleri ja valtionalouden tarkastusvirasto pitivät työryhmän ehdotuksia pääosin kannatettavina.

Oikeusministeriön demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö (jäljempänä yksikkö) on ottanut kantaa työryhmän ehdotuksiin siltä osin kuin ne ovat tärkeitä kielellisten oikeuksien toteutumisen kannalta. Yksikkö pitää erityisen myönteisenä, että mietinnössä on kiinnitetty huomiota kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Kuten mietinnössä on todettu, kielellisten oikeuksien toteutumiseen ei vaikuta ainoastaan tuomareiden, vaan myös muun henkilöstön kielitaito. Onkin tärkeää, että kaksikielisten kärjäoikeuksien henkilökunnan kielitaito varmistetaan uudistusta toteutettaessa ja selvitetään jatkovalmistelussa. Uudistukset kohdistuisivat merkittäväällä tavalla kaksikielisiin alueisiin. Uudistuksen jälkeen Manner-Suomessa ei olisi kärjäoikeutta, jonka enemmistökieli on ruotsi. Tällä on vaikutusta työkieleen ja kaksikielisen toimintakulttuurin säilymiseen. Kaksikielisten toimipaikkojen muutoksista aiheutuu vaikutuksia myös sidosryhmien toimintaan.

Yksikkö on todennut uudistuksen muuttavan kielellisiä olosuhteita ja vaikuttavan merkittävästi kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Tuomioistuimilla on keskeinen asema yksilön kielellisten oikeuksien toteuttamisessa. Näin ollen on erityisen tärkeää, että kiellain säännöksiin ja kielellisten oikeuksien toteutumiseen kiinnitetään huomiota myös asian jatkovalmistelussa.

Puolustusministeriö on ottanut uudistukseen kantaa siltä osin, kuin se koskee sotilasrikosasioiden käsittelyä. Se on todennut, että sotilasoikeudenkäyntiasioiden käsittely ei ole välttämätöntä niissä kärjäoikeuksissa, joiden tuomiopiirissä ei enää ole varusmieskoulutusta antavia joukko-osastoja. Se on kuitenkin pitänyt perusteltuna, että Helsingin kärjäoikeus käsittelee jatkossakin sotilasoikeudenkäyntiasioita. Pääkaupunkiseudulla palvelee suuri joukko sotilaita. Mikäli Helsinki ei enää käsittelee näitä asioita, tulee sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) 29 §:n forumsäännöstä muuttaa. Puolustusministeriö pitää lisäksi perusteltuna, että myös Varsinais-Suomen kärjäoikeus säilyisi sotilasoikeudenkäyntiasioita käsittelevänä tuomioistuimena. Tätä puoltaa merivoimien toimintaan ja sotilasmerenkulkuun liittyvien rikosasioiden käsittelyssä vaadittava asiantuntemus.

Vielä puolustusministeriö on pitänyt perusteltuna, että rinnakkaiskoonpanojen asettaminen olisi tarvittaessa mahdollista esimerkiksi puolustusvoimien valmiutta kohotettaessa ja kriisioloissa. Näin voitaisiin nykyistä paremmin vastata sotilasoikeudenkäyntiasioiden määrän lisääntymiseen.

Valtiovarainministeriö kannattaa työryhmän ehdotuksia ja näkee kärjäoikeuksien toiminnan kehittämisen välttämättömänä, jotta oikeusturvan saatavuuden ja lainkäytön laadun edellyttämät resurssit voidaan turvata myös jatkossa. Ministeriö pitää työryhmän ehdottamaa 14 kärjäoikeuden mallia tarkoituksenmukaisempana. Se on asiantuntemuksen ja toiminnallisen tehokkuuden varmistamiseksi arvioinut perusteluksi, että erityisasiaryhmiä keskitetään nykyistä harvempiin kärjäoikeuksiin.

Valtiovarainministeriö on yhtynyt työryhmän mietinnössä esittämiin uudistuksen hyötyihin ja näkemykseen siitä, että oikeusturvan laadukas ja viivytyksetön toteuttaminen edellyttää kärjäoikeuksien rakenteiden vahvistamista. Valtiovarainministeriö on kiinnittänyt huomiota erityisesti välimatkojen pitenemisestä aiheutuvaan haittaan ja yhtynyt työryhmän näkemykseen siitä, että sitä voidaan vähentää sähköistä asiointia ja etäyhteyksien käyttömahdollisuuksia lisäämällä. Näillä voidaan myös hillitä välimatkojen pitenemisestä aiheutuvia kustannuksia. Virastorakennehanke Virsun mukaisesti myös kärjäoikeuksien osalta olisi selvítettävä, miten prosessien kehittämisen, sähköistämisen, automatisoinnin ja itsepalvelukeskeisen asioinnin lisäämisen avulla toimintaa voidaan kehittää ja tuottavuutta parantaa. Ministeriö onkin pitänyt

tärkeänä, että jatkovalmistelussa selvitetään, miten suunnitteilla olevia julkisen hallinnon yhteisiä asiointipisteitä pystytään hyödyntämään kärjäoikeuksien etäpalvelussa ja sähköisessä asiointissa (ns. Asiakaspalvelu 2014 -hanke).

Kärjäoikeusverkoston kehittäminen on olennainen osa oikeudenhoidon uudistamisohjelmaa. Valtiovarainministeriö pitää työryhmän mietinnössä esitettyjä muutoksia ja niiden tuottamia säästövaikutuksia osaltaan välttämättöminä huolehdittaessa oikeudenhoidon tulevien vuosien resursoinnista.

Valtioneuvoston oikeuskanslerin mukaan työryhmän tavoite vahvistaa kärjäoikeuksia muodostamalla hallinnollisesti suurempia yksiköitä, jotta työt ja resurssit voidaan jakaa nykyistä tehokkaammin ja tasaisemmin, on sinänsä kannatettava ja kärjäoikeuksien osaamisen vahvistaminen isompia yksiköitä perustamalla toiminnallisesti perusteltua. Oikeuskansleri on kiinnittänyt huomiota uudistuksesta kansalaiselle aiheutuviin haittoihin. Tuomioistuinpalveluiden keskittäminen heikentää myös asianajopalveluiden saatavuutta ja lisää valtion maksettavia matkakustannuksia. Etäisyydet muodostuvat suurimmiksi alueilla, joilla myös liikenneyhteydet ovat huonot.

Oikeuskansleri on yhtynyt työryhmän näkemykseen siitä, että alioikeuksien tulee olla kooltaan sellaisia, että ne kykenevät tuottamaan laadukasta oikeusturvaa ja että riittävä yleis- ja erityisosaaminen niissä voidaan varmistaa. Aiheellisesti voitaneen kuitenkin kysyä, edellyttääkö kärjäoikeuden osaamisen takaaminen todella aivan niin suurien yksiköiden perustamista kuin työryhmä äärimmillään on esittänyt (esim. Itä-Suomen kärjäoikeus). Kärjäoikeuden suuri koko ei kärjäoikeuksien käsittelyaikatietojen perusteella näyttäisi ainakaan sellaisenaan johtavan myöskään asioiden lyhyisiin käsittelyaikoihin. Näistä syistä jatkovalmistelussa saattaisi olla aiheellista pyrkiä vielä tarkemmin selvittämään, saavutetaanko hyvin pitkälle menevällä kärjäoikeuksien yhdistämisellä todella sellaisia hyötyjä, että se on perusteltua siitä aiheutuviin haittoihin nähden.

Valtionalouden tarkastusvirasto on pitänyt kärjäoikeusverkoston keskittämiseen, kärjäoikeuksien työmäärän tasaamiseen ja resurssien tehokkaampaan hyödyntämiseen tähtäävää uudistusta sinänsä perusteltuna. Työryhmän tuomiopiirihdotusten osalta tarkastusvirasto on pitänyt tarkoituksenmukaisena lähtökohtaa, joka tähtää vahvojen oikeudellisten keskusten luomiseen. Jatkovalmistelussa tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota keskittämisen vaikutuksiin muiden oikeudellisten palveluiden saatavuudelle.

Tarkastusvirasto on todennut, että tuomioistuinlaitoksen rakenteiden uudistamista voidaan perustella yhtäältä rahoituksen supistumisella. Toisaalta uudistuksella pyritään oikeusturvan laadun kehittämiseen. Toiminnan laadun ja säästötoimien yhteensovittaminen on usein kuitenkin haasteellista. Tarkastusvirasto toteaaakin, ettei kärjäoikeusverkostouudistusta pidä tarkastella pelkästään säästötoimena. Uudistuksen yhteydessä on kiinnitettävä huomiota henkilöstön osaamisen, tietojärjestelmien ja työmenetelmien kehittämiseen. Lähtökohtaisesti tuomioistuinverkoston keskittäminen mahdollistaa myös yhdenmukaisten toimintakäytänteiden kehittämisen eri kärjäoikeuksissa. Uudistuksen ei tulisi johtaa varsinaista lainkäyttöä toteuttavan henkilöstön resurssien vähentämiseen.

Tarkastusvirasto on kiinnittänyt huomiota muihin vireillä oleviin hankkeisiin, joilla on vaikutusta kärjäoikeuksien toimintaan ja rakenteisiin. Henkilökohtaisen asiointin tarvetta tuomioistuimissa vähentävien hankkeiden (videoneuvottelun käytön kehittäminen, videotallenteiden käyttö hovioikeuksissa, syyteneuvottelu) myötä voidaan

osaltaan vähentää tuomioistuinverkoston keskittämisestä aiheutuvaa ilmeistä haittaa eli kansalaisen asuinpaikan ja toimivaltaisen tuomioistuimen maantieteellisen etäisyyden pidentymistä. Henkilökohtaisen asioinnin väheneminen vähentäisi ilmeisesti myös valtion varoista asianosaisille, avustajille ja todistajille maksettavien matkakustannusten määrää. Hovioikeuksien jatkokäsittelyluvan laajentamista koskeva uudistus merkitsisi lainkäytön painopisteen enenevää keskittymistä kärjäoikeuksiin. Tämä puolestaan merkitsisi sitä, että kärjäoikeuksissa entistä useammin käytettäisiin vahvennettuja kolmen tuomarin kokoonpanoja. Tarkastusviraston mukaan vaikuttaa ilmeiseltä, että kärjäoikeuksien yksikkökoon kasvattaminen ja lainkäyttöhenkilökunnan keskittäminen suurempiin yksiköihin mahdollistaisi vahvennetun kokoonpanon tehokkaan hyödyntämisen. Samalla perusteltua olisi selvittää mahdollisuudet kärjäjänotaareiden työpanoksen tehokkaampaan hyödyntämiseen esimerkiksi tuomioistuinharjoittelua kehittämällä. Kolmen ammattituomarin kokoonpanon hyödyntämisen yleistyminen voisi puoltaa myös lautamiesjärjestelmästä luopumista.

3.3 Keskusvirastot, oikeusaputoimen johtajat ja eräät muut virastot

3.3.1 Keskusvirastot

Kaikki tuomioistuinten toiminnan kannalta keskeisten viranomaisten keskusvirastot antoivat asiassa lausunnon. Ne kannattivat työryhmän ehdotuksia lähes poikkeuksetta.

Poliisihallitus on todennut ehdotettujen organisaatiomallien olevan samansuuntaisia, joita esimerkiksi poliisihallinnossa ja syyttäjälaitoksessa on viime vuosina toteutettu. Tässä suhteessa uudistus siis yhdenmukaistaisi rikosprosessin keskeisten toimijoiden (poliisi-syyttäjä-tuomioistuin) toimialueita, mitä Poliisihallitus pitää hyvänä. Se pitää 14 kärjäoikeuden mallia kannatettavampana, koska se on suurelta osin yhdenmukainen poliisin nykyisten toimialueiden kanssa. Toimialueiden samankaltaisuuden lisäksi perusteltua on, että työryhmän ehdottamalla tavalla kärjäoikeuksilla säilyy jatkossakin toimipaikat ainakin pääpoliisiasemapaikkakunnilla sekä suurimpien poliisiasemien paikkakunnilla. Poliisin kiinni ottamien henkilöiden säilytystiloja on viime vuosina keskitetty siten, että ne sijaitsevat usein pääpoliisiasemalla sekä mahdollisesti poliisilaitoksen toisella suurella poliisiasemalla.

Poliisihallitus pitää lisäksi tärkeänä videoneuvottelun käytön lisäämistä. Sen näkemyksen mukaan tekniikka hyödyntämällä voidaan saavuttaa huomattaviakin resurssisäästöjä muun muassa esitutkintaan liittyvissä vangitsemisoikeudenkäynneissä. Videoneuvottelujen avulla voidaan myös vähentää tuomioistuinten toimipaikkojen vähentämisen vaikutuksia.

Valtakunnansyyttäjänvirasto kannattaa työryhmän ehdotuksia kärjäoikeuksien lukumäärän vähentämisestä. Kärjäoikeuksien toimintaympäristön jo tapahtuneet ja tulevat muutokset tukevat sitä kehitystä, että kärjäoikeuksien tulisi keskittyä riidan ratkaisemiseen, kun muut asiat hoidetaan kevyemmissä menettelyissä. Valtakunnansyyttäjänvirasto kannattaa kärjäoikeuksien vahvistamista, koska oikeudenkäynnin painopisteen tulee siirtyä yhä selvemmin kärjäoikeuksiin. Tämä edellyttää isompien ja vahvempien yksiköiden luomista. Ehdotettua 14 kärjäoikeuden mallia puoltaa se, että se vastaa paremmin poliisin ja syyttäjän aluejakoa. Se myös luo paremmat edellytykset yhtenäisten käytäntöjen luomiseen syyttäjien ja kärjäoikeuksien välillä sekä tehostaa kirjallista prosessia ja muiden massajuttujen käsittelyä.

Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää tärkeänä, että istuntopaikkojen määrää vähennetään. Tätä puoltaa asianmukaisten turvajärjestelyjen ja teknisen varustelun tarve. Myös videoneuvottelun käyttöä oikeudenkäynnissä olisi lisättävä.

Ehdotettujen tuomiopiirien osalta Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää perusteltuna Kaakkois-Suomen käräjäoikeuden perustamista. Kotkan kanslian säilyttämistä kuitenkin puoltaisi esitutkinta- ja syyttäjäviranomaisten toiminnan joutuisuus ja taloudellisuus. Lisäksi se on esittänyt harkittavaksi, olisiko Keski-Uudenmaan käräjäoikeuden perustaminen perusteltua kuitenkin niin, että Hyvinkään käräjäoikeuden pohjoiset kunnan kuuluisivat työryhmän ehdottamalla tavalla Hämeen käräjäoikeuteen. Järvenpää olisi Hyvinkäätä parempi Keski-Uudenmaan käräjäoikeuden hallinnollisen kanslian sijoituspaikka. Virasto kannattaa Hämeen käräjäoikeuden perustamista. Sen olisi perusteltua kuulua Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiiriin. Tällöin se myös vastaisi Salpausselän ja Itä-Suomen syyttäjänvirastoista mahdollisesti yhdistettävän viraston toimialuetta. Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää Itä-Suomen käräjäoikeuden perustamista perusteltuna, koska sen tuomiopiiri vastaisi syyttäjäpiirijakoa. Kansalaisen kannalta ei ole merkitystä sillä, kummalla ehdotetuista tavoista tuomioistuin on organisoitu.

Valtakunnanvoudinvirasto kannattaa ulosottovalitusasioiden keskittämistä nykyistä harvempiin käräjäoikeuksiin. Se on kuitenkin todennut, että Helsingin ja Pirkanmaan käräjäoikeudet, joiden alueiden ulosottovirastoissa toimii nykyisin alueellinen erikoisperintäyksikkö, eivät enää käsitelisi näitä asioita. Vastaavasti Pohjois-Savon ulosottoviraston yhteydessä toimivan erikoisperintäyksikön asiat ohjautuisivat jatkossa Pohjois-Savon käräjäoikeuden sijaan Kaakkois-Suomen käräjäoikeuteen (17 käräjäoikeuden malli). Jo saavutetun erityisasiantuntemuksen hyödyntämiseksi perusteltua voisi olla, että keskittäminen arvioitaisiin näiltä osin uudelleen.

Muutosta ulosottoviraston päätökseen haetaan siltä käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä täytäntöönpanotoimi on suoritettu. Näin ollen ulosottolaitoksen organisointi ei vaikuta siihen, miten nämä asiat ohjautuvat käräjäoikeuksiin. Toisaalta tiettyjen ulosottoasiaryhmien käsittelyn keskittämisestä joillekin ulosoton toimipisteille saattaa johtua, että näistä asiaryhmistä tehdyt valitukset kasautuvat ja ohjautuvat tämän toimen suorittamispaikan mukaisesti tietylle käräjäoikeudelle.

Rikosseuraamuslaitos on ottanut työryhmämietintöön kantaa siltä osin, kuin se koskee Rikosseuraamuslaitosta, käräjäoikeuksien toimipaikkojen vähentämisen vaikutusta vankikuljetuksiin ja videoneuvottelun käytön lisäämistä. Laitos pitää hyvänä, että rikosasioiden käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä kehitetään niin, että rikosasian vastaajaa voitaisiin kuulla oikeudenkäynnissä videolaitteiden välityksellä. Vankiloissa on videokuulemisen mahdollistavat laitteet jo valmiina.

Vanginkuljetuksesta huolehtivat poliisi- ja vankilaviranomaiset, eli vanginkuljetuksen pääasialliset toteuttajat ovat Rikosseuraamuslaitos ja poliisi. Kuljetusten järjestämisen periaatteet nojautuvat pitkälti vakiintuneisiin käytäntöihin, kuten paikkakuntakohtaiseen yhteistyösopimukseen. Vanginkuljetusta koskevissa selvityksissä ja käytännön vankeinhoitotyössä on todettu vanginkuljetuksen olevan paikoin hidasta ja vangit voivat kokea vankikuljetukset ja tilapäiset säilytystilat epämiellyttäviksi. Siirtyminen yhä enemmän linja-autokuljetuksiin on merkinnyt kuljetusten nopeutumista. Myös vankisijoittelulla kyetään vähentämään vankien pitkien matkojen siirtoja.

Vankiloiden sijainnilla on merkitystä erityisesti vangitsemisasioiden ja vangittujen rikosasioiden vastaajien asioiden käsittelyn kannalta. Rikosseuraamuslaitokselle voi

tulla toimipaikkojen lakkauttamisesta kustannussäästöä, jos tilalle ei tule korvaavaa kuljetusta kauemmaksi. Mikäli vastaajan videokuuleminen mahdollistetaan pikimmiten lainsäädännössä, sitoisi vankikuljettaminen nykyistä vähemmän resursseja.

3.3.2 Oikeusaputoimen johtajat

Oikeusaputoimen oikeusapupiirien johtajista lausunnon antoivat vain Vaasan ja Itä-Suomen oikeusaputoimen oikeusapupiirien johtajat. Lausunnon jättivät siten antamatta Helsingin, Kouvolan, Rovaniemen ja Turun oikeusapupiirien oikeusaputoimen johtajat.

Vaasan oikeusaputoimen oikeusapupiirin johtaja yhtyy hallitusneuvos Penttisen eriävissä mielipiteessä esitettyyn kantaan siitä, että Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus tulisi säilyttää itsenäisenä kärjäoikeutena työryhmän ehdottaman 17 kärjäoikeuden mallin mukaisesti. Muiden Vaasan oikeusapupiirin alueella toimivien kärjäoikeuksien (Keski-Suomen ja Satakunnan kärjäoikeudet) osalta ei ehdoteta merkittäviä muutoksia. Videoneuvottelun käyttömahdollisuuksia tulisi edelleen huomattavasti lisätä lainsäädännöllisin ja muin keinoin. Vastaavasti toimipaikkojen riittävästä turvallisuudesta on varmistuttava. Oikeusaputoimen toimipaikkaverkko on nyt ja jatkossakin kattava, mikä turvaa syrjäisemmillä seuduilla asuvien oikeudellisten palveluiden saatavuutta.

Itä-Suomen oikeusapupiirin oikeusaputoimen johtaja on todennut Pohjois-Karjalan kärjäoikeuden olevan yksi maan tehokkaimmista kärjäoikeuksista, mistä syystä se on perusteltua säilyttää. Yhteistyötä ja sähköistä asiointia on lisättävä. Perusteltua voisi olla esimerkiksi myös se, että pääkaupunkiseudun asioita ratkaistaisiin Pohjois-Karjalassa.

3.3.3 Eräät virastot

Oikeusministeriö pyysi lausuntoa myös eräiltä muilta tuomioistuinten sidosryhmiltä eli Maanmittauslaitokselta, Puolustusvoimien esikunnalta, Konkurssiasiamieheltä ja Kuluttaja-asiamieheltä. Kuluttaja-asiamiestä lukuun ottamatta nämä tahot antoivat lausunnon. Puolustusvoimien esikunta ilmoitti, että sen näkemys on kirjattu puolustusministeriön lausuntoon.

Maanmittauslaitos pitää suurempien hallinnollisten kärjäoikeusyksiköiden luomista perusteltuna, jotta valtionhallinnossa saadaan taloudellisia säästöjä ja tuottavuutta voidaan lisätä. Lisäksi kärjäoikeuksien summaaristen asioiden ja rekisteröintityyppisten asioiden käsittelystä tulisi luopua tai keskittää ne joihinkin kärjäoikeuksiin. Koska suurempien hallinnollisten yksiköiden johtaminen edellyttää ammattimaisuutta ja joustavuutta, kärjäoikeuden johdon virat voisivat olla muiden valtion ylimmän johdon virkojen tavoin määräaikaisia.

Laitos on myönteisiin kokemuksiinsa perustuen todennut, että valtakunnallisen toimialueen luomista kärjäoikeuksille tulisi harkita. Se voisi koskea vain tiettyjä asiarahyymiä. Sähköisen asioinnin ja videokuulemisen myötä kärjäoikeuden useat riita- ja rikosasiat voitaisiin käsitellä keskitetysti. Maanmittauslaitos on pitänyt perusteltuna,

että pidemmällä tähtäimellä harkittavaksi tulisi ottaa myös käräjä- ja hallinto-oikeuksien hallinnollinen yhdistäminen.

Maa-oikeusasioiden käsittelyn kannalta olennaista on riittävä maa-oikeusinsinöörien määrä käräjäoikeuksissa. Maa-oikeusasioihin liittyy toistuvasti katselmusten suorittaminen, mistä syystä maa-oikeuksien tulee sijoittua eri puolille Suomea. Muutoin maa-oikeusasiat eivät ole paikkaan sidottuja niin, että niitä ei voitaisi ratkaista keskitetysti. Tällaisia ovat kirjaamisasiat ja ilman katselmusta ja pääkäsittelyä ratkaistavat kiinteistötoimitusasiat, jotka voitaisiin keskittää valtakunnallisesti.

Konkurssiasiamies kannattaa yrityssaneerausasioiden käsittelyn keskittämistä nykyistä harvempiin käräjäoikeuksiin. Yrityssaneerausasioiden käsittely vaatii tuomioistuimelta kokonaisvaltaista ymmärrystä yritysten liiketoiminnasta ja kirjanpidosta. Tällaisen erityisosaamisen syntyminen ja kehittyminen edellyttää, että tuomioistuimen henkilökunta voi erikoistua näiden asioiden käsittelyyn. Ehdotettu keskittäminen edistää erityisosaamisen kehittämistä. Tämä on perusteltua, kun lainkäytön painopistettä ollaan siirtämässä entistä enemmän käräjäoikeuksiin. Nykyisin käräjäoikeuksien välillä on merkittäviä eroja saneerauskelpoisuuden arvioinnissa. Myös käsittelyajoissa on suuria eroja. Keskittäminen vähentäisi tulkintaeroja ja siten lisäisi oikeusvarmuutta sekä oikeudenkäytön yhdenvertaisuutta.

Konkurssiasiamiehen mukaan Uudenmaan alueen yrityssaneerausasiat, joita käsitellään nykyisin Espoon ja Helsingin käräjäoikeuksissa, voidaan keskittää jatkossa yhdistämisten perusteella joko Länsi-Uudenmaan tai Helsingin käräjäoikeuteen. Molemmilla on jo tällä hetkellä merkittävää erityisosaamista. Koska yrityssaneerausasiat käsitellään pääosin kirjallisessa menettelyssä, välimatkojen pitenemisestä aiheutuva lisärasitus olisi selvästi pienempi verkoston tiivistämisestä saataviin hyötyihin nähden.

3.4 Henkilöstöä ja sidosryhmiä edustavat liitot

Tuomioistuinten henkilöstöä tai niiden sidosryhmiä edustavista liitoista lausunnon jättivät antamatta Julkiset oikeusavustajat ry, Suomen Auktorisoidut lakimiehet ja Suomen Maallikkotuomarit ry. Myönteisimmin uudistukseen suhtautuivat Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Suomen Asianajajaliitto ry ja Suomen Kihlakunnavoudit ry. Valtaosa lausunnon antaneista liitoista kuitenkin vastusti työryhmän ehdotuksia.

Suomen tuomariliitto ry (jäljempänä tuomariliitto) vastustaa työryhmän ehdotuksia. Sen mukaan uudistus merkitsee oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden vaarantumista eikä käräjäoikeuksien kokoa suurentamalla saavuteta kaavailtuja säästöjä tai olennaisia etuja. Tuomioistuinverkoston pitää kattaa koko maa siten, että etäisyydet tuomioistuimiin eivät ole kohtuuttoman pitkät ja että asianosaisille aiheutuvia kustannuksia ei kasvateta. Oikeuspaikkojen vähentäminen vaikuttaa siihen, miten oikeusturva ja muut oikeudelliset palvelut ovat kansalaisten saavutettavissa. Tuomariliitto katsoo, että käräjäoikeuksia ei myöskään tule yhdistää, mikäli se edellyttää sivukanslioiden perustamista. Se vastustaa myös yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasioiden keskittämistä nykyistä harvempiin käräjäoikeuksiin. Myöskään maa-oikeuksien toimintaan ei ole perusteltua puuttua.

Tuomariliitto on todennut oikeudenhoidon olevan valtion ydintehtävä. Oikeuslaitoksen osuus valtion budjetista on niin vähäinen, ettei siihen kohdistuvilla säästövaatimuksilla ole mitään todellista valtion talouden kehittymiseen liittyvää merkitystä verrattuna säästöistä aiheutuviin seurauksiin oikeusturvalle. Käräjäoikeusverkostoa koskevien ratkaisujen pitää perustua kansalaisten oikeusturvan parantamiseen ja tuomioistuinlaitoksen rakenteesta tai lainkäyttöjärjestelmästä lähteviin muutostarpeisiin eikä valtion kustannusten alentaminen voi olla keskeinen peruste. Tuomariliitto on kritisoinut sitä, että tutkimustieto edellisen rakenneuudistuksen kokonaisvaikutuksista puuttuu. Se on pitänyt työryhmän tarkastelua edellisen uudistuksen säästöistä yksipuolisena ja tarkoitushakuisena. Edelleen tuomariliitto pitää työryhmän ehdotusten vaikutusarviointia puutteellisena ja katsoo, että käräjäoikeuksien yhdistämisellä ei saavutettaisi todellisia säästöjä.

Tuomariliitto on todennut, että suurten yksiköiden tehokkuudesta ei ole selvää näyttöä. Sen sijaan keskittämisestä aiheutuvat haitat olisivat hyötyjä suuremmat. Liitto on arvioinut, että yksikkökoon ja asiamäärien kasvaessa käräjäoikeuksilla on paremmat mahdollisuudet kehittää henkilöstön osaamista sekä reagoida ruuhkatilanteisiin ja poissaoloihin. Juttukanta voi kuitenkin olla tähän riittämätön. Tavoitteena ei myöskään saa olla liian kapea erityisosaaminen.

Tuomariliitto katsoo, että virkamiesten työtä on ehdottomasti täydennettävä, jos käräjäoikeuksien lakkauttamista pidetään välttämättömänä näin nopeasti edellisen uudistuksen jälkeen. Ehdotukset on tehty ilman poliittista linjausta ja ilman selvityksiä tai yksipuolisesti. Hanke on palautettava perusvalmisteluun perusteilla olevalle tuomioistuinvirastolle. Näin merkittävä pitkälle tulevaisuuteen tähtäävä päätöksenteko edellyttää kokonaisnäkemyksiä oikeusturvan tasosta, tuomioistuinlaitoksen rakenteesta ja lainkäyttöjärjestelmästä sekä luotettavaa tutkimustietoa aikaisemman ja ehdotetun uudistuksen vaikutuksista. Mietinnössä esitetyt syyt eivät ole riittävä peruste kiirehtiä päätöksentekoa.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry (jäljempänä JHL) on arvioinut ehdotuksia henkilöstön ja kansalaisten näkökulmasta. Se katsoo, että käräjäoikeusverkoston kehittämistä kannattasi lykätä ja selvittää ensin miten summaaristen asioiden siirtäminen ja sähköisen asioinnin kehittäminen etenee ja mitä niistä seuraa. Uudistuksen tarvetta tulisi arvioida kokonaisuutena vasta esimerkiksi vuonna 2017 tai 2018. Kansalaisen näkökulmasta asiointi käräjäoikeuksissa ei saisi muodostua tarpeettoman vaikeaksi. Vaikka kansalaisen kannalta merkityksellisintä olisikin oikeudellisten palveluiden laatu, se ei poista pitkistä välimatkoista aiheutuvia ongelmia.

JHL on todennut työryhmän tehneen hyvää ja perusteellista työtä. Tosin nykyisen rakenteen ja edellisen rakenneuudistuksen vaikutusten arviointiin pitäisi olla käytävissä esitettyä kokonaisvaltaisempaa tietoa. Edellisestä muutoksesta on kulunut niin vähän aikaa, että toiminta ei ole ehtinyt stabilisoitua ja vaikutuksia ei ole tarkkaan selvitetty. Lisäksi käynnissä olevien muiden merkittävien hankkeiden (mm. summaaristen asioiden käsittely ja AIPA) vaikutuksia ei vielä tiedetä käytännössä.

JHL:n mukaan tämänkaltaisissa rakenteellisissa uudistuksissa on erittäin tärkeää, että henkilöstö ymmärtää tulevan muutoksen perusteen. Muutokset edellyttävät onnistuakseen hyvää johtamista ja henkilöstön sitoutumista. Muutoksiin liittyy oleellisesti myös muutosturva ja yhteistoiminta henkilöstön kanssa. Työryhmän esittämät ajatukset muutosturvan suhteen ovat hyviä ja oikeusministeriön hallinnonalalla noudatettavien toimintatapojen mukaisia. JHL ry suhtautuu myönteisesti yhteistoiminnal-

liseen kehittämiseen ja näkee, että asioiden perinpohjainen selvittäminen on erittäin tärkeää aina, mutta erityisesti näin tärkeissä asioissa.

Erytystä huolta JHL on kantanut haastemiesten ja toimistohenkilöstön asemasta. Käräjäoikeusverkoston uudistaminen sekä summaaristen asioiden käsittelyn kehittäminen sekä erityisesti sähköisten järjestelmien kehittyminen vaikuttaa näiden henkilöstöryhmien tekemään työhön tulevaisuudessa suuresti. Liiton mukaan on harkittava esimerkiksi haastemiesten toimitilojen säilyttämistä heidän tiedoksiantoalueellaan tai kohtuullisen matkan päässä siitä.

JHL on erittäin tyytyväinen siitä, että turvallisuus ja sen lisääminen on nostettu tärkeäksi asiaksi. Turvallisuutta, niin henkilökunnan kuin kansalaistenkin, parantavat investoinnit ja suunnitelmat ovat tärkeitä ja ne tulee toteuttaa mitä pikimmin.

Suomen haastemiehet JHL ry katsoo, että käräjäoikeuksien määrän tulisi pysyä ennallaan tai niiden määrää ei tulisi mainittavasti vähentää. Haastemiehiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin osalta se on pitänyt esitystä yleisluontoisena. Jatkotyöstämisessä tulisi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet.

Haasteiden ja muiden asiakirjojen tiedoksiantaminen todisteellisesti on länsimaisen oikeusjärjestelmän kulmakiviä. Tuomiopiirien koon kasvaessa ja haastemiesten määrän vähentyessä on vaarana, että tiedoksiantotoiminnan tuloksellisuus laskee. Tiedoksiantoalueiden kasvaessa ja vanhempien haastemiesten eläköitymisen myötä heikkenee haastemiesten paikallistuntemus ja toimivat asiakassuhteet. Pitkien tiedoksiantomatkojen myötä kasvaisivat matkakustannukset niin kilometrikorvausten kuin myös päivärahojen osalta.

Liitto on edellä JHL:ää vastaavasti pitänyt tärkeänä haastemiesten toimitilojen säilyttämistä heidän tiedoksiantoalueellaan tai kohtuullisen matkan päässä siitä. Myös tiedoksiantopäivystyksestä tulisi huolehtia. Koska uudistus vaikuttaa sekä johtamiseen että käräjäoikeuksien sisäiseen toimintaan, niiden kehittämiseen olisi suunnattava resursseja ja pyrittävä sopimaan yhteisistä toimintatavoista sekä tuettava myös käräjäoikeuden sisäistä verkostoitumista.

Suomen lakimiesliitto (jäljempänä lakimiesliitto) suhtautuu kriittisesti työryhmän mietintöön. Oikeusvaltion ylläpitäminen vaatii pitkäjänteisyyttä, eikä perustavanlaatuisia uudistuksia tule toteuttaa pikaisten säästöjen hankkimiseksi niukan taloudellisen tilanteen vallitessa. Liitto katsoo, että arviot uudistuksen vaikutuksista oikeusturvan saatavuuteen ovat täysin riittämättömiä. Välimatkojen piteneminen loisi tosiasiallisia oikeusturvaongelmia, joita ei voida täysin korvata etäpalveluilla ja lisäksi matkustamista aiheuttuvia kuluja. Käräjäoikeusverkoston kehittämisen lähtökohtana tulisi olla laadukkaan oikeusturvan toteuttaminen.

Liitto on kritisoinut vuoden 2010 uudistuksen vaikutusten arvioinnin puutteellisuutta. Uudistuksen myötä tuomioistuinpalveluiden lisäksi kansalaisilta ovat kadonneet muut oikeudelliset palvelut. Oikeusturvan takaaminen vaatii kattavaa tuomioistuinverkostoa. Myös uudistuksella saavutettavaksi arvioidut säästöt ovat epärealistiset. Lakimiesliitto katsoo, että kärjäoikeusverkoston rakenteellinen kehittäminen tulee jättää perustettavan tuomioistuinhallinnon harkittavaksi ja sen pohjaksi tehdä perusteellinen analyysi vuoden 2010 uudistuksen vaikutuksista.

Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä SAL) on todennut, että muun muassa kärjäoikeuksien toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset, samoin kuin oikeudenhoidon kehitys ylipäättään, ovat perustelleet viime vuosikymmeninä toteutettua kärjäoikeuksien määrän radikaalia vähentämistä. Nyt ehdotettavan uudistuksen taustalla on nähtävissä oikeudenhoitoon kohdistettavien taloudellisten resurssien supistuminen. Edellä kirjattua vastaavasti SAL on todennut jäävän epäselväksi, missä määrin jo toteutetut uudistukset ovat todellisuudessa johtaneet säästöihin, myös huomioiden asianosaisille ja yhteiskunnalle julkisen oikeusavun kautta aiheutuneet lisääntyneet kustannukset. Niin ikään selvää ei ole, mitkä olisivat ehdotettujen uudistusten aiheuttamat konkreettiset säästöt, huomioiden julkisen oikeusavun kautta yhteiskunnalle ja toisaalta oikeudenkäyntien osapuolille itselleen suoraan aiheutuvat lisäkustannukset.

SAL on esittänyt huolensa siitä, että erityisesti maantieteellisten etäisyyksien pidentymisen aiheuttamat kustannukset jäävät oikeudenkäyntien asianosaisten maksettaviksi. Erityisesti tämä koskee niin sanottujen itse maksavia, ei-julkisen oikeusavun piirissä olevia asianosaisia siitä riippumatta, missä asemassa he kulloisessakin prosessissa ovat. Hyväksyttävää ei ole, että kaavaillun uudistuksen väistämättä tuomat lisääntyvät oikeudenkäyntikustannukset maksetaan kansalaisilla. Uudistus heikentäisi oikeudellisten palveluiden saatavuutta merkittävästi. Toimintojen keskittäminen johtaisi siten myös kansalaisten epäyhtenäiseen kohteluun. Oikeusaputoimistojen verkoston laajuus ei ole ratkaisu ongelmaan, koska se ei ole itsemaksavien asiakkaiden käytössä. Sähköinen asiointi ei myöskään poista kaikkia etäisyyksien piteneemisestä aiheutuvia ongelmia.

SAL pitää joitakin mietinnössä esitettyjä näkökulmia oikeudenhoidollisesti kannatettavina. SAL tiedostaa, että rakenteellisia uudistuksia tarvitaan myös oikeudenhoidon piirissä. Muun ohessa päällekkäisen hallinnon aiheuttamien kustannusten minimointi on tavoitteena kannatettava. Yksikkökokojen kasvattamisen mahdollistama tuomarikunnan erityisosaamisen kehittäminen on myös erityisen kannatettava päämäärä. Perusteltua olisi myös, että tuomarinvirkoja perustettaisiin vastaisuudessa yksittäisten tuomioistuinten sijasta hovioikeuspiireittäin, jolloin voimavaroja voidaan tarvittaessa kohdentaa niihin kärjäoikeuksiin, joissa voimavaroja kulloinkin eniten tarvitaan. Myös turvallisuusjärjestelyihin panostaminen on perusteltua. Kustannussyyt puoltavat sitä, että niihin investoidaan vain tarvittavassa määrin. Myös lautamiesjärjestelmästä luopuminen olisi perusteltua.

Suomen syyttäjähdistys ry (jäljempänä syyttäjähdistys) kannattaa työryhmän tavoitetta säilyttää lainkäytön laatu ja oikeusturvan taso. Se ei kannata näkemystä siitä, että vain painavista syistä kärjäoikeuksien istuntoja tulisi järjestää eri toimipisteissä. Jo Etelä-Suomen alueella tulee ehdotetuilla kärjäoikeuden istuntopaikoilla niissä ammatikseen työssä käyville (asianajajat, oikeusavustajat, syyttäjät, esitutkintaviranomaiset) sekä kansalaisille aivan liian pitkät välimatkat.

Yhdistys pitää perusteltuna, että asian jatkovalmistelussa huomioidaan uudistuksen vaikutukset nyt esitettyä laajemmin. Arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota uudistuksesta muille viranomaisille, sidosryhmille ja kansalaisille aiheutuvat kustannusvaikutukset. Niin ikään uudistuksen merkitystä kaupungeille ja kunnille tulisi selvittää tarkemmin. Yhdistys peräänkuuluttaa uudistuksen kansantaloudellisten vaikutusten kokonaisarviointia. Lisäksi olisi selvitettävä, miten tuottavuus ja työhyvinvointi toteutuu erittäin suurissa virastoissa. Myös aiempien uudistusten kustannusvaikutukset olisi selvitettävä.

Yksittäisten ehdotusten osalta syyttäjähdistys on pitänyt perusteltuna, että Itä-Uudenmaan suurkäräjäoikeuden sijaan perustettaisiin Keski-Uudenmaan käräjäoikeus. Sen hallinnollisen kanslian tulisi kuitenkin sijaita Järvenpäässä. Niin ikään Kaakkois-Suomen käräjäoikeudella tulisi olla Kotkassa kanslia tai ainakin istunto-paikka.

Suomen kihlakunnanvoudit ry on viitannut lakimiesliiton lausuntoon ja todennut uudistuksen merkitsevän asianajopalveluiden tarjonnan heikkenemistä niillä paikkakunnilla, joista käräjäoikeuksien toimipaikkoja lakkautetaan. Yhdistys katsoo, että käräjäoikeusverkostoa ei tulisi rakentaa muiden viranomaisten organisaatioiden tai aluejaon pohjalta. Se pitää työryhmän ehdotusta 17 käräjäoikeuden mallista onnistuneempänä, koska se takaa kansalaisille ja yhteistyöviranomaisille kohtuullisina pysyvät asiointietäisyydet ja maantieteelliseltä ulottuvuudeltaan tasapainoiset käräjäoikeudet, silti vaarantamatta tehokasta ja taloudellista asioiden käsittelyä. Työryhmän esittämiin malleihin verrattuna kuitenkin hallitusneuvos Ahti Penttisen esittämä 18 käräjäoikeuden malli vaikuttaa työryhmän esittämiä malleja paremmin perustellulta. Pisimpien etäisyyksien alueilla tulisi kuitenkin tarkemmin selvittää laajempi istuntopaikkojen säilyttäminen palvelutarpeen ja asiointietäisyyksien kannalta.

Yhdistys katsoo, että ulosottovalitusasioiden käsittelyn keskittäminen olisi järkevästi organisoituna omiaan edistämään näiden asioiden joutuisaa käsittelyä ja lyhentämään käsittelyn nopeudesta usein merkittävästi riippuvaa asianosaisten oikeusturvaa. Kaikissa mahdollisissa käräjäoikeusverkoston muutoksissa tulee turvata ulosottovalitusasioiden tehokas ja ammattitaitoinen käsittely ja valituksia käsittelevien tuomareiden korkeatasoinen ulosottoasioiden osaaminen ja ammattitaito.

Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry ja *Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry (SPJL)* ovat antaneet yhteisen lausunnon, johon *Palkansaajajärjestö Pardia ry* on yhtynyt. Liitot ovat pitäneet uudistusta väärin ajoitettuna muun muassa siksi, että vuoden 2010 uudistuksen vaikutuksia ei ole selvitetty. SPJL ja OHK katsovat, että työryhmän esitykset ovat selvästi sidoksissa taloudelliseen tilanteeseen; käräjäoikeusverkoston kehittäminen verkostoa merkittävästi vähentämällä tapahtuu talouden eikä toiminnan ehdoilla. Taloudellisten säästöjen sijaan käräjäoikeusverkostoa uudistettaessa tulisi korostaa oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja asioiden viivytyksettömään käsitteilyyn liittyvien perusoikeuksien merkitystä oikeusvaltion kulmakivinä.

Liitot ovat kiinnittäneet huomiota myös välimatkojen pitenemisen haitallisiin vaikutuksiin tuomioistuini- ja muiden oikeudellisten palveluiden saatavuudelle. Sähköisten ratkaisujen kehittäminen ei kaikilta osin korvaa henkilökohtaista asiointia, koska kaikki eivät osaa, halua tai voi käyttää etäpalveluita.

Liitot korostavat, että päätökset kehittämistyöstä tulee tehdä hyvissä ajoin ja selkeästi aikataulutetusti siten, että yhteistoiminta toteutetaan asiallisesti. Henkilökuntaa on kuultava riittävästi ja heidän vaikutusmahdollisuutensa muuttuvaan tilanteeseen tulee varmistaa kaikin mahdollisin keinoin. Olennaista uudistuksen onnistumisen kannalta myös on, että yhdistetyt tuomioistuimet kykenevät jatkossa toimimaan yhtenä tuomioistuimena. Tämän toteuttaminen ei saa jäädä pelkästään paikallisten toimijoiden varaan, vaan oikeusministeriön tulee kantaa kokonaisvastuu prosessin onnistumisesta. Uudistuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota henkilöstön tukemiseen, hyvinvointiin ja yleiseen jaksamiseen. Siirtojen toisille paikkakunnille tulee perustua vapaaehtoisuuteen. Myös monipaikkaisuuteen ja johtamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Toimivan viranomaisyhteistyön kannalta olisi järkevää, että kärjäoikeuksien tuomiopiirit vastaisivat pääosin muiden viranomaisten toimialueita. Siten toimipaikat tulee sijoittaa poliisin ja syyttäjävirstojen toimialueiden mukaisesti. SPJL:n ja OHK:n näkemyksen mukaan kaikkien kärjäoikeuksien toimitilat eivät ole riittävät vastaanottamaan lakkautettavasta kärjäoikeudesta mahdollisesti siirtymään joutuvaa henkilöstöä. Siirtymäajat tulevat siten olemaan joidenkin kärjäoikeuksien osalta hyvinkin pitkiä, jona aikana on huolehdittava asianmukaisista työtiloista ja -välineistä.

Svenska Finlands folkting on ottanut uudistukseen kantaa vain siltä osin kuin se koskee kielellisten oikeuksien toteuttamista. Se on todennut molempien työryhmän ehdottamien mallien vähentävän kaksikielisten tuomioistuinten määrää kahdeksasta viiteen. Niin ikään Pohjanmaan kärjäoikeuden enemmistökieli vaihtuisi ruotsista suomeksi. Nämä työryhmän ehdotukset heikentävät selvästi kärjäoikeuksien mahdollisuuksia toteuttaa ruotsinkielisen väestön kielellisiä oikeuksia. Uudistuksella vaarannettaisiin ruotsinkielisen väestön oikeusturvan toteutumista ja lisättäisiin kansalaisten epäyhtenäisyyttä. Työryhmän ehdotuksia ei tulisi näin ollen toteuttaa, vaan ehdotukset tulisi laatia uudelleen kielelliset oikeudet paremmin huomioon ottaviksi.

3.5 Kuntaliitto ja maakuntien liitot

Lausuntoa pyydettiin Suomen kuntaliitolta sekä kaikilta 18 maakuntien liitolta. Lausunnot saapuivat kuntaliitolta sekä kaikkiaan 13 maakuntien liitolta. Lausuntoa eivät antaneet Keski-Pohjanmaan, Pirkanmaan, Päijät-Hämeen, Satakunnan eikä Uudenmaan liitot.

Kuntaliitto on kaikkien kuntien etujärjestönä pidäytytynyt ottamasta yksityiskohtaisesti kantaa työryhmän ehdotuksiin. Maakuntien liitoista Lapin liitto ja Varsinais-Suomen liitto ovat kannattaneet kärjäoikeusverkoston muuttamista koskevia ehdotuksia. Lisäksi Pohjois-Savon liitto on todennut hyväksyvänsä työryhmän ehdottaman 17 kärjäoikeuden mallin, mutta vastustaa toimipaikkojen lakkauttamista. Lausunnon antaneista valtaosa vastustaa työryhmän ehdotuksia kärjäoikeuksien tai niiden toimipaikkojen määrän vähentämisestä. Kuitenkin näistäkin osa suhtautuu myönteisesti uudistusehdotuksen tavoitteisiin.

Tähän on kirjattu maakuntien liittojen yleisiä näkemyksiä työryhmän ehdotuksista. Lisäksi ne ovat ottaneet erityisesti kantaa kyseisen maakunnan aluetta koskeviin ehdotuksiin, joita on selostettu tarkemmin jäljempänä kärjäoikeuskohtaisessa arvioinnissa.

Suomen kuntaliitto on todennut työryhmän ehdotusten tavoitteiden, joilla pyritään muun muassa lainkäytön laadun ja oikeusturvan säilyttämiseen korkealla tasolla taloudellisista reunaehdoista huolimatta, olevan hyväksyttäviä. Ehdotukset johtavat monien kuntien kohdalla kuitenkin lopputulokseen, jota niiden on vaikea hyväksyä. Yksittäisen kunnan kannalta on erittäin merkityksellistä, minkälainen käräjäoikeusverkosto maassa toimii. Koska lausuntoa on pyydetty lähes kaikilta kunnilta, kuntaliitto ei kaikkien kuntien etujärjestönä ota asiaan kantaa enemmälti.

Etelä-Karjalan liitto vastustaa itsenäisen Etelä-Karjalan käräjäoikeuden lakkauttamista. Lappeenrannassa tulisi säilyttää käräjäoikeuden hallinnollinen kanslia. Liitto on perustellut kantaansa itärajan läheisyydellä ja Joutsenon vastaanottokeskuksella, joista johtuvien asioiden käsittely edellyttää paikallistuntemusta ja puoltaa käräjäoikeuden sijaintia rajan läheisyydessä. Liitto katsoo, että uudistus heikentäisi maakunnan keskuskaupungin asemaa, jossa tulisi säilyttää mahdollisimman kattava palvelutarjonta, osaaminen ja houkuttelevat työpaikat. Aiempi uudistus tulisi saattaa loppuun ennen uusia muutoksia. Monipaikkaisuudesta aiheutuvat haitat eivät puolla työryhmän ehdotuksia.

Lisäksi liitto näkee tärkeäksi, että oikeusministeriön hallinnonalalle perustetaan itsenäinen tuomioistuinvirasto. Tämä helpottaisi ja yhdenmukaistaisi tuomioistuinten hallinnollista työtä ja vapauttaisi päällikkötuomarin työpanosta lainkäyttötoimintaan.

Etelä-Pohjanmaan liitto on pitänyt perusteltuna, että maakunnassa säilytetään itsenäinen käräjäoikeus. Se on todennut, että käräjäoikeusverkoston, kuten muidenkin valtionhallinnon palveluiden, maantieteellinen kattavuus ja sitä kautta palveluiden saavutettavuus toteutuu parhaiten nykyisen maakuntajaon kautta. Käräjäoikeuksien määrän supistaminen tätä pienemmäksi johtaisi siihen, että perustetaan hallinnollisia kanslioita maakuntiin, joissa ei käräjäoikeutta ole. Tämä rapauttaisi selkeää valtakunnallista toimintamallia ja synnyttäisi sekavuutta vastuusuhteisiin ynnä muihin käytännön työjärjestelyihin. Tämä ei myöskään toisi säästöjä mietinnössä oletetulla tavalla.

Etelä-Savon maakuntaliitto on todennut, ettei kumpikaan työryhmän malleista voi olla jatkokehittämisen pohjana. Molemmat esitetyt mallit tarkoittavat käräjäoikeuksien määrän vähentämistä tavalla, jonka vaikutuksia kansalaisten oikeusturvaan ei ole riittävästi arvioitu. Kansalaisten näkökulmasta keskeinen osa oikeusturvaa on saavutettavuus. Merkittävästi nykyistä pidemmät asiointitietäisyydet aiheuttavat kansalaisille kohtuuttomia matkakustannuksia ja ajankäyttöä sekä saattavat käytännössä muodostaa jopa esteen kansalaisten oikeuksien toteutumiselle. Myöskään uudistuksen aluetaloudellisia vaikutuksia ei ole selvitetty, vaikka ehdotus omalta osaltaan vahvistaisi valtion toimintojen keskittämistä yhä harvempiin toimipaikkoihin. Kysymys ei olisi vain työpaikoista, vaan myös vähennysten välillisistä vaikutuksista muihin tarjolla oleviin oikeuspalveluihin. Liiton mukaan aiemmista uudistuksista saadut kokemukset osoittavat, että oikeudelliset palvelut ovat heikentyneet alueilla, joista käräjäoikeuksien toimipaikkoja on lakkautettu.

Maakuntaliitto on todennut lisäksi, että vaikka oikeudenkäyttö muodostaakin valtionhallintoon nähden itsenäisen ja riippumattoman kokonaisuuden, tulisi oikeushallinnon rajoja määriteltäessä pyrkiä ottamaan huomioon muut hallinnolliset rajat. Kansalaisten näkökulmasta tämä olisi omiaan selkiyttämään hallinnosta saatavaa kuvaa. Huomiota olisi siten kiinnitettävä myös valtion keskus- ja aluehallinnon uudistamiseen.

Hämeen liitto ei pidä käräjäoikeusverkoston jatkokehittämisestä valmistunutta työryhmän mietintöä lähtökohdiltaan eikä ehdotuksiltaan toimivana pohjana asian mahdollista jatkovalmistelua ajatellen. Hämeen liitto pitää sinänsä tärkeänä tavoitetta, jonka mukaan lainkäytön laatu ja oikeusturvan taso tulee säilyä korkealla tasolla, kuitenkin taloudelliset realiteetit huomioiden. Osa oikeusturvaa on maantieteellisten näkökohtien ottaminen huomioon ja arviot tulevasta alueiden kehitymisestä on myös aiheellista noteerata. Sekä taloudellisten seikkojen että lainkäytön laadun kannalta käräjäoikeuksien sijoittuminen sinne, missä jo ennestään on muita oikeudenhoidon toimijoita, on kannatettavaa. Samalla se mahdollistaa pyrkimyksen synergiaetujen saamiseen muun muassa toimitiloissa ja turvallisuudessa ja erilaisissa tukitoiminnoissa sekä on omiaan vahvistamaan erityisosaamista.

Liitto on kritisoinut sitä, että mietinnössä ei ole laajempaa vaikutusten, aluejakojen tai eri alueiden ominaispiirteiden tarkastelua ja huomioimista. Ehdotuksissa ei ole riittäväällä tavalla myöskään huomioitu käräjäoikeusverkoston mahdollisten supistusten kielteisiä vaikutuksia oikeusturvan saatavuuteen, oikeudenkäyntien sujumuuteen eikä oikeudellisten neuvontapalvelujen saatavuuteen. Kaavamaisten käräjäoikeuksien pakkoyhdistämisten sijasta tulisi keskittyä toimivien työnjakojen sekä tehokkaamman prosessinjohtamisen kehittämiseen oikeudenkäyntien nopeuttamiseksi ja kansalaisten todellisen oikeusturvan parantamiseksi.

Liitto on katsonut, että käräjäoikeusverkon kehittämistä ei tule tehdä omana erillisenä valtion hallinnonalan kehittämistoimena, vaan myös oikeuslaitoksen kehittäminen tulee olla osa valtion- ja kuntien aluehallinnon alueellista kehittämistä. Ennen käräjäoikeusverkon mahdollista jatkokehittämistä on myös perusteltua odottaa uuden hallituksen ohjelman aluehallintoa ja aluejakoa koskevien yleisten linjausten tarkentumista.

Kainuun liitto katsoo, että maantieteellisiä näkökohtia ei ole kattavasti otettu huomioon Itä- ja Pohjois-Suomen harvaanasuttujen alueiden osalta. Pitkien etäisyyksien vuoksi verkoston maantieteellisestä kattavuudesta tulee huolehtia riittäväällä määrällä toimipisteitä. Liitto pitää tuottavuuden parantamiseen tähtäävää tavoitetta ymmärrettävänä, mutta se ei saisi ensisijaisesti johtaa lähipalveluiden lakkauttamiseen. Valtion paikallispalveluverkoston harveneminen on kohdellut Kainuuta erityisen ankarasti.

Keski-Suomen liitto vastustaa Keski-Suomen käräjäoikeutta koskevia työryhmän ehdotuksia. Liitto ei pidä kestäväenä periaatteena menettelyä, jossa palveluja keskittämällä valtionhallinto säästää toimintojen kustannuksissa ja siirtää ne kunnille tai kunnan asukkaille.

Kymenlaakson liitto on pitänyt tarkoituksenmukaisena tavoitetta, jonka mukaan käräjäoikeuksien rakennetta tulee vahvistaa niin, että oikeusturvan saatavuus ja lainkäytön laatu voidaan jatkossakin turvata. Liitto on suhtautunut myönteisesti Kaakkois-Suomen käräjäoikeuden perustamiseen, mutta ei hyväksy kaikkia käräjäoikeuden toimipaikkoja koskevia ehdotuksia.

Lapin liitto kannattaa työryhmän ehdotuksia lukuun ottamatta maakunnan alueen toimipaikkaverkoston ehdotettuja lakkautuksia. Se on pitänyt tärkeänä, että käräjäoikeusverkostoa kehitettäessä huolehditaan siitä, että etäisyyksistä ja väestöpohjasta riippumatta kansalaisten oikeusturvan saatavuus ja lainkäytön laatu varmistetaan. Sähköisen asioinnin ja etäyhteyksien käyttömahdollisuuksien lisäämisessä tulee varmistaa, että Lapin verkkoliikenneyhteyksien nopeus ja kattavuus olisi samaa tasoa muun maan kanssa.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto vastustaa jyrkästi Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden yhdistämistä muihin käräjäoikeuksiin. Liitto on huolissaan valtion palveluverkon keskittämisestä ja palveluiden tasapuolisesta saatavuudesta koko maassa. Käräjäoikeuksien toiminnan tehostamiseen tähtäävät tavoitteet eivät voi toteutua vaihtoehdossa, jossa käräjäoikeuksien määrää vähennetään rajusti. Oikeuslaitos on merkittävä yhteiskunnallinen instituutio, jonka kehittäminen ei voi tapahtua yksipuolisesti ja pelkästään valtion taloudellisista lähtökohdista käsin. Kehitystyön tulee tapahtua kansalaisten ja yhteisöjen oikeusturvasta lähtien.

Uudistuksella olisi haitallisia vaikutuksia oikeuden saatavuuteen, eikä käräjäoikeuden yhdistäminen Kuopiosta johdettavan Itä-Suomen käräjäoikeuden osaksi toteutaisi käräjäoikeusverkoston maantieteellisen kattavuuden tavoitetta. Nykyinen Pohjois-Karjalan käräjäoikeus toimii hyvin ja siellä pystytään erinomaisella tavalla toteuttamaan kaikki hyvän oikeudenhoidon edellytykset. Käräjäoikeuden väestöpohja on riittävä tehokkaalle toiminnalle.

Maakuntaliitto on lausunnossaan painottanut tarvetta selvittää oikeuslaitoksen kehittämistä kokonaisvaltaisesti ennen uudistuksen toteuttamista. Niin ikään uudistuksen tehokkuutta tarkasteltaessa huomiota tulisi kiinnittää sen kokonais- ja vaihtoehtovaikutuksiin. Huomioitava olisi myös se, että valtionhallinnon toimintojen ja työpaikkojen tulisi sijoittua eri puolille maata.

Pohjanmaan liitto on katsonut, että tuomioistuinverkostoon liittyvät näkökohdat korostuvat mietinnössä liikaa kansalaisnäkökulman jäädessä hyvin vähäiselle huomiolle. Työryhmä ei ole kiinnittänyt riittävästi huomiota esimerkiksi matkakustannusten määrän nousuun. Myöskään asiointietäisyyksien pitenemiseen suurten taajamien ulkopuolelle ei ole juuri kiinnitetty huomiota. Oikeusturvaa tulisi toteuttaa kansalaisille yhdenvertaisesti, mikä on otettava huomioon toimipaikkojen sijaintia arvioitaessa. Liitto on korostanut myös kansalaisten kielellisten oikeuksien toteuttamista ja yhdenvertaista kohtelua. Lisäksi liitto on huomauttanut, että ammattitaitoisen henkilöstön saatavuutta ei ratkaise ainoastaan käräjäoikeuksien koko, vaan myös koulutuksen saatavuus, henkilöstöpolitiikka, tekninen varustelu ynnä muut seikat vaikuttavat työpaikan houkuttelevuuteen. Liitto on pitänyt tarpeellisena, että vuoden 2010 uudistuksen tuloksia seurataan.

Pohjois-Pohjanmaan liitto on lausunut työryhmän ehdotuksista vastaavasti kuin edellä on kirjattu Kainuun liiton kohdalla. Lisäksi se on todennut, että se ei pidä hyväksyttävänä kehitystä, joka on johtanut viranomaisten toimipaikkaverkoston muutoksiin ja palveluiden keskittymiseen ainoastaan maakuntakeskuksiin.

Pohjois-Savon liitto ei pidä ehdotettua 14 käräjäoikeuden mallia tarkoituksenmukaisena Itä-Suomen osalta, vaan jatkovalmistelun pohjana tulee olla 17 käräjäoikeuden malli. Liitto on katsonut, että työryhmän työtä on selvästi ohjannut valtioneuvoston kehyspäättöksessä vuosille 2013–2016 oikeusministeriöltä edellytetyt merkittävät hallinnonalan menojen vähennykset, vaikka työryhmän toimeksiantoon sisältyi myös tavoite lainkäytön ja oikeusturvan tason säilyttämisestä. Vaikka työryhmä on arvioinut uudistuksen taloudellisia vaikutuksia, vaikutukset muuhun oikeudenhoitoon ja kansalaisten oikeusturvan vaarantumiseen on kuitattu arvioimalla ne vähäisiksi. Asiointimatkan pitenemisestä aiheutuvat kustannukset voivat kuitenkin olla merkittäviä. Työryhmä ei ole myöskään arvioinut kanslioiden lakkauttamisen vaikutusta lakkautettavien kuntien aluetalouteen, vaikka vaikutukset voivat olla yksittäiselle kunnalle merkittäviäkin kansliahenkilökunnan lukumäärän vuoksi. Myös toimipaikkojen lakkauttamisen epäsuoria vaikutuksia muuhun paikkakunnan oikeudenhoitoon, kuten

asianajopalveluiden vähentymiseen, tai poliisin tai vankeinhoidon matkojen pidentymiseen, on arvioitu puutteellisesti.

Lisäksi liitto on pitänyt ristiriitaisena sitä, että sähköisen asioinnin lisääntymisestä huolimatta pyritään vähentämään tällaisia asiointipaikkoja erityisesti laitteiden kalteuden vuoksi. Sinällään tavoitetta vähentää tuomioistuimissa käsiteltäviä asioita siirtämällä niitä muille viranomaisille tai muuttamalla käytäntöjä voidaan pitää hyväksyttävänä. Tämä voi johtaa perustelluissa tapauksissa myös tuomioistuinpaikkojen vähentämiseen.

Varsinais-Suomen liitto pitää ehdotusta käräjäoikeusverkoston kehittämisestä perusteltuna ja tarpeellisena. Uudistuksella yhtenäistettäisiin käräjäoikeuksien tuomiopiiri-jako maakuntajaon kanssa. Kaikenlainen aluejakojen yhtenäistäminen selkeyttää hallintoa.

3.6 Kaupungit ja kunnat

Valtaosa uudistuksen kohteena olevien käräjäoikeuksien tuomiopiirien kaupungeista ja kunnista vastustaa ehdotuksia. Käräjäoikeuksia vastaavalla tavalla kaupungit ja kunnat ottivat uudistukseen kantaa pääosin vain siltä osin kuin ehdotukset kohdistuvat niihin tai lähialueille. Näitä kannanottoja on kirjattu jäljempänä käräjäoikeuskohteisessa tarkastelussa.

4 YKSITYISKOHTAISET KANNANOTOT KÄRÄJÄOIKEUSPIIREITTÄIN

Tässä osiossa on kirjattu hovioikeuksien, käräjäoikeuksien sekä niiden tuomiopiireihin kuuluvien maakuntien, kaupunkien ja kuntien yksityiskohtaisia kannanottoja työryhmän ehdotuksista. Johdannossa todetulla tavalla lausuntoa pyydettiin vain yhdistettäväksi ehdotettujen käräjäoikeuksien tuomiopiireihin kuuluvilta yhteensä 209 kaupungilta ja kunnalta.

Palaute on jaoteltu noudattaen työryhmän ehdotusta 14 käräjäoikeuden malliksi. Näin ollen työryhmän ehdottamassa 17 käräjäoikeuden mallissa olevat erot on kirjattu Itä-Suomen ja Pohjanmaan käräjäoikeuksia koskevien otsikoiden alle. Sama koskee Kaakkois-Suomen käräjäoikeutta siltä osin kuin malleissa on eroja erityisasiaryhmien osalta.

Kunakin otsikon alle on ensin kirjattu käräjäoikeutta koskevat ehdotukset mahdollisine eriävine mielipiteineen. Lausuntopalautte on jaoteltu siten, että ensin selostetaan tuomioistuinten kommentit ja tämän jälkeen maakuntien, kaupunkien ja kuntien näkemykset nykyisten käräjäoikeuksien tuomiopiiri- jaotusta noudattaen.

4.1 Ahvenanmaan käräjäoikeus

Ehdotus (14 ja 17 malli): *Ahvenanmaan käräjäoikeuden tuomiopiiriin tai toimipaikkoihin ei ehdoteta muutoksia. Sen hallinnollinen kanslia sijaitsisi jatkossakin Maarianhaminassa. Keskitetyistä asiaryhmistä sen toimivaltaan kuuluisivat edelleen merioikeusasiat, yrityssaneerausasiat ja ulosottovalitusasiat.*

Ahvenanmaan käräjäoikeudella ei ole ollut huomautettavaa työryhmän sitä koskeviin ehdotuksiin nykytilan säilyttämisestä. Käräjäoikeus on todennut, että maantieteellisistä syistä matka mantereelle on pitkä ja edellyttää laiva- tai lentomatkestamista. Vaikka videoneuvottelun käyttöä lisättäisiin, kansalaisella tulee olla mahdollisuus osallistua asiansa käsittelyyn henkilökohtaisesti. Käräjäoikeus on lisäksi huomauttanut, että käräjäoikeutta koskevilla ratkaisuilla on vaikutus myös sen yhteydessä toimivaan Ahvenanmaan hallintotuomioistuimeen.

4.2 Helsingin käräjäoikeus

Ehdotus (14 ja 17 malli): *Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiiriin tai toimipaikkoihin ei ehdoteta muutoksia. Sen hallinnollinen kanslia sijaitsisi jatkossakin Helsingissä. Keskitetyistä asiaryhmistä sen toimivaltaan kuuluisivat edelleen merioikeusasiat ja ryhmäkannaneasiat. Sen sijaan yrityssaneeraus- ulosottovalitus- ja sotilasoikeudenkäyntiasiat keskitettäisiin Uudenmaan osalta Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuteen.*

Helsingin hovioikeus kannattaa työryhmän ehdotuksia. Erityisasiaryhmien keskittämisen osalta hovioikeus on esittänyt harkittavaksi, että Helsingin käräjäoikeus säilyisi toimivaltaisena yrityssaneerausasioissa.

Helsingin kärjäoikeus pitää työryhmän ehdotuksia kannatettavina. Se on kuitenkin esittänyt huolensa välimatkojen pitenemisen haitallisista vaikutuksista oikeusturvan saatavuudelle. Verkoston uudistaminen edellyttää kokonaisvaltaista punnintaa, eikä se saa perustua yksinomaan valtionhallinnon säästötarpeiden toteuttamiseen.

Kärjäoikeudella ei ole ollut huomautettavaa sitä koskeviin ehdotuksiin siltä osin kuin ne tarkoittavat nykytilan säilyttämistä. Kärjäoikeus on hiljattain toteutettuun sisäiseen organisaatiouudistukseen perustuviin kokemuksiin liittyen todennut suuremman yksikkökoon yhtenäistyneen lainkäyttöä ja mahdollistaneen voimavarojen kohdentamisen aikaisempaan tehokkaammin. Esimerkiksi kokoonpanojen muodostaminen laajoihin ja vaativiin asioihin sekä erityisosaamisen hyödyntäminen on joustavoitunut. Suurempien osastojen johtaminen on vaatinut esimiehiltä enemmän aikaa. Toisaalta hyvällä organisoinnilla on voitu tehostaa muun henkilöstön toimintaa. Kärjäoikeus kannattaa ehdotuksia, joilla henkilöstön osaamista voidaan hyödyntää nykyistä laajemmin. Se kannattaa myös videoneuvottelun käytön ja sähköisen asioinnin lisäämistä tuomioistuimissa. Kokemukset videoneuvottelun välityksellä tapahtuvasta oikeudenkäynnistä ovat olleet hyviä, eikä sen ole todettu vaarantavan asianosaisten oikeusturvaa.

Kärjäoikeus kannattaa Manner-Suomen merioikeusasioden, samoin kuin ryhmäkanneasioiden keskittämistä yksinomaan sen käsiteltäväksi. Sen sijaan kärjäoikeus ei pidä perusteltuna, että siellä ei enää käsiteltäisi yrityssaneeraus- tai ulosottovalitusasioita. Mikäli asiat keskitettäisiin työryhmän ehdottamalla tavalla Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuteen, Helsingin kärjäoikeudessa karttunut osaaminen jäisi käyttämättä. Yrityssaneerausasioiden säilyttämistä puoltaa myös se, että elinkeinoelämä on keskittynyt Helsinkiin. Myös sotilasoikeudenkäyntiasiat tulisi kärjäoikeuden mukaan jatkossakin keskittää sen käsiteltäväksi. Tätä puoltaa se, että kärjäoikeuden tuomiopiirissä sijaitsee suuria joukko-osastoja. Tämän lisäksi Helsingin hovioikeus on ainoa toimivaltainen ylioikeus sanotuissa asioissa.

4.3 Hämeen kärjäoikeus

Ehdotus (14 ja 17 malli): *Hyvinkään kärjäoikeuden tuomiopiirin pohjoiset kunnat (Hausjärvi, Loppi ja Riihimäki), Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen kärjäoikeudet yhdistetään Hämeen kärjäoikeudeksi, jolla olisi hallinnollinen kanslia Lahdessa ja kanslia Hämeenlinnassa. Forssan ja Heinolan kansliat lakkaisivat. Keskitetyistä asiarivistä sen toimivaltaan kuuluisivat maa- ja sotilasoikeudenkäyntiasiat. Sen sijaan yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasioita, joissa Päijät-Hämeen kärjäoikeus on nykyisin toimivaltainen, ei enää käsiteltäisi Hämeen kärjäoikeudessa.*

Eriävä mielipide: *Hyvinkään ja Tuusulan kärjäoikeudet tulisi yhdistää Keski-Uudenmaan kärjäoikeudeksi, jolla olisi hallinnollinen kanslia Hyvinkäällä.*

Yhteenveto lausuntopalautteesta: *Kaikki ehdotetun Hämeen kärjäoikeuden tuomiopiirin alueen tuomioistuimet ja Hämeen liitto ovat lausuneet ehdotuksista. Sen sijaan kaupungeista ja kunnista vain Forssa, Hausjärvi, Heinola, Janakkala, Kärkölä, Lahti, Loppi, Riihimäki ja Sysmä toimittivat lausuntonsa. Myönteisimmin uudistukseen ovat suhtautuneet Helsingin hovioikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Janakkala, Kärkölä, Lahti ja Sysmä. Turun hovioikeus sekä Hyvinkään ja Päijät-Hämeen kärjäoikeudet vastustavat kärjäoikeuksien yhdistämistä, vaikka suhtautuvat mietinnön tavoitteisiin osittain myönteisesti. Myös valtaosa kaupungeista ja kunnista vas-*

tustaa ehdotuksia. Myös eriävän mielipiteen mukainen Keski-Uudenmaan käräjäoikeus on saanut kannatusta.

Tuomioistuimet. *Helsingin hovioikeus* kannattaa työryhmän ehdotuksia. Sillä ei ole ole huomautettavaa siltä osin, kuin ehdotukset koskevat sen tuomiopiiriin kuuluvaa Hyvinkään käräjäoikeutta.

Turun hovioikeus vastustaa Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen ja Hyvinkään käräjäoikeuden tuomiopiirin osan yhdistämistä. Käräjäoikeuden koon kasvattamista ei tulisi nähdä itseisarvona, koska se ei välttämättä johda toiminnan tehostumiseen. Hovioikeus on katsonut, että sivukanslialla on kielteisiä vaikutuksia sekä työhyvinvointiin, että työskentelyn tehokkuuteen. Hovioikeus on arvioinut, että tuomiopiiriltään laajoissa tuomioistuimissa lainkäytön laatu tai tehokkuus ei välttämättä lisääntyisi työryhmän ehdottamalla tavalla.

Hyvinkään käräjäoikeus vastustaa sen tuomiopiirin osan yhdistämistä Hämeen käräjäoikeuteen. Käräjäoikeus on todennut, että sen toiminnassa ei ole epäkohtia, joiden vuoksi se tulisi yhdistää toiseen käräjäoikeuteen. Yhdistämisellä ei myöskään ole saavutettavissa sellaisia etuja, joiden vuoksi se olisi perusteltua. Jos käräjäoikeuden koon kasvattaminen kuitenkin nähdään välttämättömäksi, käräjäoikeus kannattaa sen ja Tuusulan käräjäoikeuden yhdistämistä Keski-Uudenmaan käräjäoikeudeksi. Käräjäoikeuden kannanotot, jotka koskevat sen yhdistämistä perustettavan Itä-Uudenmaan käräjäoikeuteen, on selostettu jäljempänä.

Käräjäoikeus on todennut ymmärtävänsä valtiontalouden vaikean tilanteen ja sen, että myös tuomioistuinlaitoksen on toimittava tehokkaasti. Kysymys on kuitenkin valtion perimmäisistä tehtävistä, joiden osuus valtion budjetista on pieni. Lainkäytön painopistettä ollaan keskittämässä käräjäoikeuksiin, mikä edellyttää lisäresursointia eikä voimavarojen leikkaamista. Monien muiden lausunnonantajien tavoin käräjäoikeus on suhtautunut kriittisesti työryhmän esittämiin säästöihin ja suuremman yksikököön mukanaan tuomioon etuihin. Käräjäoikeus on kiinnittänyt huomiota myös henkilöstön työhyvinvointiin. Se kärsii, kun edellisestä uudistuksesta, jonka vaikutuksista ei ole täsmällistä selvitystä, on kulunut vasta hyvin lyhyt aika. Henkilökunnan kannalta on tärkeää, että käräjäoikeusverkoston tulevaisuus linjataan kuluvana vuonna.

Käräjäoikeus vastustaa hyvin suurten yksiköiden perustamista. Työryhmän asettamat tavoitteet olisi mahdollista saavuttaa myös muodostamalla Keski-Uudenmaan käräjäoikeus. Keskikokoiset käräjäoikeudet ovat yleensä hyvin toimivia. Niissä voidaan esimerkiksi saavuttaa riittävä erityisosaaminen. Käräjäoikeuden yksipaikkaisuus on ehdoton etu, mistä syystä toiminnot tulisi keskittää Hyvinkäälle, jossa on muutoskorjatut toimivat ja turvajärjestelyiltäänkin riittävät toimitilat. Maakuntajaolla tai muiden viranomaisten piiriäolla ei tulisi olla ratkaisevaa merkitystä käräjäoikeuksien tuomiopiirejä määritettäessä. Näin ollen vahvat todelliset yhteydet, kuten työpaikka-liikenne ja muu asiointi suuntautuu Riihimäeltä, Lopelta ja Hausjärveltä Hyvinkäälle ja muualle Keski-Uudellemaalle eikä Hämeeseen.

Kanta-Hämeen käräjäoikeus kannattaa Hämeen käräjäoikeuden muodostamista, jos uudistus toteutuu. Käräjäoikeus pitää hyvänä sitä, että verkostoa on tarkasteltu kokonaisuutena ja että tuomiopiirit on muodostettu maakuntajakoa noudattaen. Uudistuksen haittapuolena on kuitenkin asiointimatkojen pitenemisestä aiheutuva oikeuden saatavuuden heikentyminen sekä monikansliaisten käräjäoikeuksien määrän lisääntyminen. Toimipaikkojen vähentäminen tukee kuitenkin sitä, että ne voidaan

varustaa asianmukaisella tekniikalla ja turvavarusteilla. Käräjäoikeus on kuitenkin suhtautunut kriittisesti työryhmän kustannusarviointeihin.

Hämeen käräjäoikeus täyttäisi työryhmän käräjäoikeuden koolle asettamat tavoitteet. Käräjäoikeus on pitänyt hyvänä, että Hausjärvi, Loppi ja Riihimäki kuuluisivat Hämeen käräjäoikeuteen. Liikenneyhteydät Hämeenlinnaan ovat näiltä alueilta hyvät.

Toisaalta vuonna 2010 muodostetun Hyvinkään käräjäoikeuden pilkkominen edustaisi lyhytnäköistä suunnittelua. Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan hallinnollisen kanslian tulisi sijaita Hämeenlinnassa eikä Lahdessa.

Käräjäoikeus on lisäksi kiinnittänyt huomiota tuomioistuinten toimintaympäristön muutoksiin. Niillä on vaikutusta myös siihen, minkälaista henkilöstöä tuomioistuimiin on rekrytoitava. Käräjäoikeus katsoo, että ennen verkostouudistuksen eteenpäin viemistä tulisi selvittää summaaristen asioiden keskittämisen ja AIPA-hankkeen vaikutukset toimitiloihin, henkilöstömäärään ja laitehankintoihin. Lisäksi on selvitettävä ehdotuksen vaikutukset hovioikeusverkostoon. Ilman näitä toimenpiteitä ei ole edellytyksiä arvioida mietinnön ehdotusten taloudellisia vaikutuksia. Kun tällä hetkellä tuomioistuinviraston perustamiselle näyttäisi olevan edellytykset, tulisi käräjäoikeusverkoston kehittämishanketta lykätä siten, että tuomioistuinvirasto vastaisi myös käräjäoikeusverkoston kehittämisestä.

Päijät-Hämeen käräjäoikeus hyväksyy mietinnön tavoitteet käräjäoikeuksien rakenteiden vahvistamisesta niin, että oikeusturvan saatavuus ja lainkäytön laatu erikoistumismahdollisuuksineen voidaan jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä tulevaisuudessakin turvata. Käräjäoikeus yhtyy myös siihen työryhmän näkemykseen, että tämä edellyttää käräjäoikeuksilta riittävää kokoa. Siten työmäärää ja resursseja voidaan jakaa nykyistä tehokkaammin ja tasaisemmin. Perusteltua on myös kiinnittää huomiota tuomioistuinten turvallisuuteen. Toimintaympäristön muutokset edellyttävät, että käräjäoikeuksille osoitetaan riittävät resurssit ja että ne ovat riittävän suuria. Vireillä olevat muut hankkeet (asiamäärien vähentäminen, sähköinen asiointi ja videoneuvottelu) vaikuttavat toteutuessaan siihen, että käräjäoikeuksien ja niiden toimipaikkojen määrää voidaan vähentää. Käräjäoikeus on pitänyt perusteltuna, että tuomiopiirijako pohjautuu maakuntajakoon. Sen sijaan eri viranomaisten aluejaon erot eivät ole aiheuttaneet haittaa käytännön toiminnalle.

Käräjäoikeus ei kuitenkaan pidä tarkoituksenmukaisena, että Kanta-Hämeen käräjäoikeus ja Päijät-Hämeen käräjäoikeus työryhmän esittämin tavoin yhdistetään. Käräjäoikeus on suhtautunut erityisen kriittisesti monipaikkaisuuteen, josta sillä on kokemusta. Käräjäoikeus on todennut monipaikkaisuuden aiheuttavan merkittäviä voimavaroja vaativia ongelmia, kuten erilaisten toimintakulttuurien yhdistäminen ja päällekkäisten toimintojen ylläpitäminen. Tästä syystä uudistuksella saavutettavat hyödyt jäisivät monipaikkaisessa käräjäoikeudessa toteutumatta. Mikäli yhdistäminen kuitenkin toteutettaisiin, käräjäoikeudella tulisi olla vain yksi kanslia, joka sijaitisi Lahdessa. Myös Riihimäen, Hausjärven ja Lopen yhdistäminen Hämeen käräjäoikeuden tuomiopiiriin olisi tällöin perusteltua. Työryhmän kannasta poiketen käräjäoikeus katsoo, että yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasioita voitaisiin käsitellä Hämeen käräjäoikeudessa.

Maakunnat. *Hämeen liitto* kannattaa työryhmän esitystä, jonka mukaan maakunnan kaikki kunnat eli myös Hausjärvi, Loppi ja Riihimäki kuuluisivat samaan tuomiopiiriin muiden Kanta-Hämeen kuntien kanssa. Käräjäoikeuksien toimialueiden perustuminen lähtökohtaisesti maakuntajakoon on perusteltua. Sen sijaan Hämeen liitto vas-

tustaa esitystä siitä, että Kanta- ja Päijät-Hämeen käräjäoikeudet samalla yhdistettäisiin Hämeen käräjäoikeudeksi. Tälle ei ole esitetty kokonaisuus huomioiden toiminnallisia tai taloudellisia perusteluita. Siten Kanta-Hämeessä tulee olla oma käräjäoikeus jatkossakin kuitenkin niin, että se kattaa maakunnan kaikki kunnat, jolloin käräjäoikeuden tuomiopiiri laajenee nykyisestä sekä väestöpohjan että alueen osalta jo merkittävästi. Forssassa on perusteltua säilyttää vähintäänkin käräjäoikeuden istuntopaikka tarvittavine tukipalveluineen, mutta myös sivukanslian säilyminen on perusteltua ottaen huomioon alueen asukasluku ja matkat muuten lähimmälle istuntopaikkakunnalle.

Hyvinkään käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Hausjärven ja Lopen kunnat* ovat lausunnoissaan todenneet ymmärtävänsä tarpeen uudistaa käräjäoikeusverkostoa ja että siinä otetaan huomioon muun muassa poliisi- ja syyttäjäviranomaisten hallinnollinen aluejako. Hyvinkään ja Riihimäen seudun kuntien kuuluminen eri tuomiopiiriin ei vastaa kuntien tavoitteita ja merkitsisi niiden asukkaiden asiointin siirtymistä etäämmälle.

Vastaavasti *Riihimäen kaupunki* on todennut Kanta-Hämeen maakuntaan sijoittuvien Riihimäen, Lopen ja Hausjärven muodostavan Hyvinkään ja muiden Keski-Uudenmaan kuntien kanssa yhteisen työssäkäyntialueen. Työpaikkaliikenne suuntautuu voimakkaasti pääkaupunkiseudulle, ja nykyinen ratkaisu on ollut Riihimäen kaupungin ja kuntalaisten näkökulmasta maantieteellisesti ja toiminnallisesti luontevin ratkaisu. Uudistus pidentäisi riihimäkeläisten asiointimatkaa.

Muiden käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluvien kaupunkien kannat on kirjattu Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden kohdalla jäljempänä.

Kanta-Hämeen käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Forssan kaupungin* käsityksen mukaan käräjäoikeuksien vähentäminen huonontaisi mahdollisuuksia asioida tuomioistuimessa ja saada neuvontaa. Paikallisen asiointin tarve säilyisi jatkossakin. Kaupunki vastustaa Forssan kanslian lakkauttamista. Paikkakunnalla tulisi säilyttää ainakin istuntopaikka.

Janakkalan kunta katsoo, että käräjäoikeuksien yhdistämisestä huolimatta Hämeenlinnan ja Lahden kanslioiden tulisi säilyä jatkossakin yhtä vahvoina. Kunta on pitänyt tärkeänä, että sähköistä asiointia ja ICT-palveluita kehitetään riippumatta siitä, miten verkostouudistus tulee toteutumaan.

Päijät-Hämeen käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Heinolan kaupunki* ei pidä suotavana eikä kestävää kehitystä edistävänä valtionhallinnon pyrkimystä koota omia palvelupisteitään yhä tiiviimmin maakuntakeskuksiin ja siten edistää alueiden kehittymisedellytysten eriarvoistumista suurten keskusten ulkopuolella.

Kärkölän kunta on todennut, ettei sillä ole huomauttamista Hämeen käräjäoikeuden muodostamisesta. Hallintokanslian ja Päijät-Hämeen istuntopaikan tarkoituksenmukainen sijainti olisi lähellä tulevan Hämeen poliisilaitoksen päätoimipaikkaa entisellä Hennalan varuskunta-alueella.

Lahden kaupunki pitää hyväksyttävänä tavoitteena, että käräjäoikeuksien rakennetta vahvistetaan niin, että oikeusturvan saatavuus ja lainkäytön laatu erikoistumismahdollisuuksineen voidaan jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä tulevaisuudessakin turvata. Lahden kaupunki yhtyy myös siihen työryhmän näkemykseen, että tämä edellyttää käräjäoikeuksilta riittävää kokoa. Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen käräjäoikeuksien yhdistäminen on yhdistämissuuntana luonteva. Käräjäoikeuden

hallinnollinen kanslia on perusteltua sijoittaa Lahteen. Monipaikkaisuuden vaikutuksia olisi perusteltua selvittää tarkemmin.

Sysmän kunnalla ei ole mietinnön pääasialliseen sisältöön huomautettavaa. Se pitää tärkeänä, että Lahdessa tullaan säilyttämään nykyiset monipuoliset palvelut.

4.4 Itä-Suomen käräjäoikeus

Ehdotus (14 malli): *Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon käräjäoikeudet yhdistetään Itä-Suomen käräjäoikeudeksi, jolla olisi hallinnollinen kanslia Kuopiossa ja kansliat Joensuussa ja Mikkelissä sekä istuntopaikka Savonlinnassa. Iisalmen, Savonlinnan ja Varkauden kansliat sekä Pieksämäen ja Nurmeksien istuntopaikat lakkaisivat. Keskitetyistä asiaryhmistä käräjäoikeuden toimivaltaan kuuluisivat maa-oikeus- ja yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasiat. Sen sijaan käräjäoikeudessa ei enää käsiteltäisi merioikeus- tai ryhmäkannaneasioita, jotka keskitettäisiin Helsingin käräjäoikeuteen.*

Ehdotus (17 malli): *Nykyiset Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon käräjäoikeudet säilyisivät itsenäisinä hallinnollisten kanslioiden säilyessä Mikkelissä, Kuopiossa ja Joensuussa. Etelä-Savon käräjäoikeudella olisi lisäksi istuntopaikka Savonlinnassa. Itä-Suomen alueen maa-oikeusasiat keskitettäisiin Etelä-Savon käräjäoikeuteen. Vastaavasti yrityssaneeraus-, ulosottovalitus- ja sotilasoikeudenkäyntiasiat keskitettäisiin Kaakkois-Suomen käräjäoikeuteen. Merioikeus- ja ryhmäkannaneasiat, keskitettäisiin edellä todetulla tavalla Helsingin käräjäoikeuteen. Pohjois-Karjalan tai Pohjois-Savon käräjäoikeudessa ei enää käsiteltäisi keskitettyjä asiaryhmiä².*

Eriävä mielipide: *Itä-Suomen alueen käräjäoikeuksia ei tulisi yhdistää 14 mallin mukaisesti, vaan 17 käräjäoikeuden malli on perustellumpi.*

Yhteenveto lausuntopalautteesta: *Kaikki ehdotetun Itä-Suomen käräjäoikeuden tuomiopiirin alueen tuomioistuimet ja maakunnat sekä yli puolet kaupungeista ja kunnista antoivat lausunnon työryhmän ehdotuksista. Työryhmän ehdottama 17 käräjäoikeuden malli sai eniten kannatusta Itä-Suomen alueella. Sitä ovat kannattaneet Itä-Suomen hovioikeus sekä alueen käräjäoikeudet. Tuomioistuinten lisäksi myönteisimmin työryhmän ehdotuksiin ovat suhtautuneet Pohjois-Savon liitto, Heinävesi, Juankoski, Keitele, Kuopio, Lapinlahti, Outokumpu, Pielavesi, Puumala ja Vieremä. Toimipaikkojen lakkauttamista on kuitenkin vastustettu laajasti.*

Tuomioistuimet. *Itä-Suomen hovioikeus kannattaa käräjäoikeusverkoston uudistamista työryhmän ehdottaman 17 käräjäoikeuden mallin mukaisesti. Se on katsonut, että nykyiset Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon käräjäoikeudet ovat riittävän suuria kustannustehokkaan toiminnan kannalta. Niitä ei ole perusteltua yhdistää työryhmän ehdottaman 14 mallin mukaisesti. Itä-Suomen toimipaikkojen sijoittelussa on otettava huomioon pitkät välimatkat ja huonot liikenne yhteydet. Oikeusturvan toteutumisen varmistamiseksi kansalaisella tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus osallistua suulliseen istutokäsittelyyn käräjäoikeudessa.*

² Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon käräjäoikeuksissa käsitellään yrityssaneeraus- ja sotilasoikeudenkäyntiasioita, sekä Pohjois-Savon käräjäoikeudessa lisäksi maa-oikeus- ja ulosottoasioita.

Etelä-Savon kärjäoikeus kannattaa kärjäoikeuden säilyttämistä itsenäisenä 17 kärjäoikeuden mallin mukaisesti eli vastustaa 14 kärjäoikeuden mallia. Se yhtyy eriävissä mielipiteessä esitettyyn näkemykseen siitä, että kärjäoikeus on väestömäärältään riittävän suuri kustannustehokkaan toiminnan kannalta. Työmäärän tasainen jakautuminen ei edellytä tasakokoisuutta vaan resurssien tasaisempaa jakoa. Lainkäytön laatua voidaan korottaa ja erityisosaamista hyödyntää nykyisenkin kokoisissa yksiköissä. Kolmen kärjäoikeuden yhdistäminen ei kanslioiden välimatkat huomioon ottaen loisi edellytyksiä tehokkaalle toiminnalle tai toimintatapojen kehittämiselle.

Kärjäoikeus vastustaa Savonlinnan kanslian ja Pieksämäen istuntopaikan lakkauttamista. Mikäli Savonlinnaan ei jäisi kansliaa, tulisi siellä säilyttää kärjäoikeuden yksi osasto, joka voisi tarjota väliaikaista asiakaspalvelua ja järjestää istuntoja. Näin henkilöstön tai asiakkaiden ei tarvitsisi matkustaa Mikkeliin. Etelä-Savon maakunnassa on kaksi selkeää talousaluetta (Mikkeli ja Savonlinna), joiden välillä ei juurikaan ole luontaista asiointia. Savonlinnan talousalue on vesistöjen rikkoma, mikä vaikeuttaa asiointia. Liikenneyhteydet ovat huonot ja omalla autolla matka kestää lähes kaksi tuntia. Näin ollen tuomioistuin ei olisi kohtuullisen asiointimatkan päässä. Pieksämäen istuntopaikan lakkauttamisesta saatavissa olevat säästöt hupenisivat asianosaille maksettaviin matkakustannusten korvauksiin. Lakkauttaminen lisäisi todennäköisesti poissaoloja istunnoista ja siten oikeudenkäyntien peruuntumisesta johtuvaa käsittelyaikojen pidentymistä. Myöskään salikapasiteetti ei olisi riittävä.

Kärjäoikeus kannattaa merioikeusasioiden keskittämistä Helsingin kärjäoikeuteen, koska asiaryhmä vaatii erityisasiantuntemusta ja niiden määrä on vähäinen. Välimatkojen pitenemisestä huolimatta keskittäminen on perusteltua ottaen huomioon, että Helsinkiin on kohtuulliset yhteydet eri puolilta Suomea. Kärjäoikeus kannattaa myös maa- ja vesioikeusasioiden keskittämistä sen käsiteltäväksi 17 kärjäoikeuden mallissa ehdotetulla tavalla. Tuomiopiiriin laajuus tulisi ottaa huomioon näiden asioiden käsitteilyyn osoitettavissa resursseissa.

Pohjois-Karjalan kärjäoikeus on todennut, että kärjäoikeusverkoston kehittämisen tulee oikeushoidon perustuslaillisesta erityisasemastakin johtuen tapahtua ainoastaan kansalaisten oikeusturvasta lähtien. Oikeuslaitoksen osuus valtion budjetista on niin vähäinen, ettei siihen kohdistuvilla säästövaatimuksilla ole mitään todellista valtion talouden kehittymiseen liittyvää merkitystä. Monien muiden lausunnonantajien tavoin kärjäoikeus on korostanut tarvetta laatia kokonaisvaltainen selvitys siitä, miten tuomioistuinlaitosta tulee kehittää. Huomioon on otettava muut vireillä olevat hankkeet sekä vuoden 2010 uudistuksen vaikutukset oikeusturvan toteuttamiselle.

Kärjäoikeus kannattaa vahvasti Pohjois-Karjalan kärjäoikeuden säilymistä itsenäisenä kärjäoikeutena, kuten 17 kärjäoikeuden mallissa on esitetty. Kärjäoikeus yhtyy eriävissä mielipiteessä esitettyyn kantaan. Pohjois-Karjalan kärjäoikeus on yksi maan tehokkaimmista kärjäoikeuksista ja se kykenee toteuttamaan hyvän oikeushoidon edellytykset. Kärjäoikeudella ei ole ollut huomautettavaa Nurmeksen istuntopaikan lakkauttamiseen liittyen.

Kärjäoikeus vastustaa Itä-Suomen alueen kärjäoikeuksien yhdistämistä 14 mallin mukaisesti Itä-Suomen kärjäoikeudeksi. Se on katsonut, että tällainen sivukansliamalli olisi vain väliaikainen ratkaisu. Sivukanslioiden toimimattomuudesta saadut kokemukset huomioon ottaen pidemmällä aikavälillä kaikki toiminnot tulitaisiin keskittämään Kuopioon. Palveluiden keskittäminen heikentäisi oikeuden saatavuutta.

Pohjois-Savon kärjäoikeus on todennut, että kärjäoikeusverkoston kehittäminen ei voi perustua uudistuksiin, joiden toteuttaminen on epävarmaa. Kärjäoikeus vastustaa Itä-Suomen kärjäoikeuden perustamista, Iisalmen ja Varkauden kanslioiden lakkauttamista sekä maa- ja metsätalouden-, yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasioiden keskittämistä muihin kärjäoikeuksiin. Sen sijaan ryhmäkante- ja sotilasoikeudenkäyntiasioiden keskittäminen ehdotetulla tavalla on perusteltua ottaen huomioon näiden asioiden vähäinen määrä.

Kärjäoikeus on todennut, että eri puolilla maata toimivien kärjäoikeuksien toimintaedellytykset eivät ole alueellisista eroista johtuen yhteismitalliset. Pohjois-Savossa kärjäoikeuden toimintojen keskittäminen vain maakunnan suurimpaan kaupunkiin tai koko Itä-Suomen suurimpiin kaupunkeihin asettaisi alueen asukkaat ja kärjäoikeuden henkilökunnan eriarvoiseen asemaan ottaen huomioon alueen pitkät maantieteelliset etäisyydet ja huonot julkisen liikenteen palvelut. Kärjäoikeus ei hyväksy mietinnön näkemystä siitä, että tuomioistuinten toimintaympäristö olisi muuttunut edellisen, vain noin viisi vuotta sitten toteutetun kärjäoikeusverkoston uudistamisen jälkeen niin olennaisesti, että kärjäoikeuksien määrää pitäisi vähentää jopa yli kymmenellä yksiköllä. Syyttäjien tai muiden viranomaisten aluejaon ei tulisi olla perusteena kärjäoikeuksien rakenteille. Kärjäoikeus on katsonut, että kolmessa toimipisteessä toimivan Itä-Suomen kärjäoikeuden toiminta ja johtaminen olisi erittäin haasteellista ja yhtynyt Penttisen eriävään mielipiteeseen.

Kärjäoikeus on todennut nykyisen Pohjois-Savon kärjäoikeuden toimintojen keskittämisen yhteen kansliaan edesauttavan resurssienjakoa ja erikoistumista. Toisaalta kolmen kanslian malli ei ole ollut esteenä tuomareiden erikoistumiselle. Eri toimipisteiden väliset etäisyydet, hyvät toimitilat, lakkauttamisesta aiheutuvat matka- ja muut kustannukset puoltavat nykyisten kanslioiden säilyttämistä.

Etelä-Savon kärjäoikeuden tuomiopiiri. *Etelä-Savon maakuntaliitto* katsoo, että Etelä-Savon kärjäoikeuden väestöpohja on riittävän suuri kustannustehokkaan toiminnan varmistamiseksi. Savonlinnan tai Pieksämäen istuntopaikkaa ei tule lakkauttaa. Sama koskee myös Pohjois-Savon kärjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluvia Varkauden ja Iisalmen kanslioita. Jos asiat käsiteltäisiin Mikkelissä, asiointimatkat kasvaisivat merkittävästi nykyisestä, mikä heikentäisi kansalaisten oikeusturvaa.

Enonkosken kunta ei hyväksy kumpaakaan esitettyä mallia jatkokehittämisen pohjaksi. Kärjäoikeusuudistuksessa tulisi paremmin ottaa huomioon uudistuksen alue- ja taloudelliset vaikutukset, kuten vaikutukset kansalaisten oikeusturvaan ja yhdenvertaisuuteen.

Heinäveden kunta kannattaa ehdotuksia ja pitää molempia työryhmän ehdottamia malleja mahdollisina.

Hirvensalmen kunta pitää kärjäoikeuksien määrän vähentämistä nykyisestä 27 kärjäoikeudesta jopa 14 kärjäoikeuteen kohtuuttomana. Se on katsonut, että esitetty 14 kärjäoikeuden malli on ristiriidassa työryhmän omien tavoitteiden kanssa.

Joroisten kunta katsoo, että kärjäoikeusuudistus ei ole tarkoituksenmukainen eikä kansalaisten oikeusturvaa lisäävä. Se on katsonut, että ehdotetun Itä-Suomen kärjäoikeuden väestöpohja ja sen maantieteellinen alue olisi liian suuri, mikä vaikeuttaisi ja hidastaisi asioiden käsittelyä sekä asettaisi tuomiopiirin eri alueet eriarvoiseen asemaan.

Mikkelin kaupunki vastustaa työryhmän ehdotuksia. Se on lausunnossaan yhtynyt edellä kirjattuun Etelä-Savon maakuntaliiton lausuntoon.

Mäntyharjun kunta ei kannata suunnitelmia käräjäoikeuksien tuomiopiirien yhdistämisestä esitetyillä malleilla ja katsoo, että Etelä-Savon käräjäoikeus tulee säilyttää. Ehdotusten myötä kansalaisten palvelutaso heikkenisi alueittain selvästi, ja asettaisi heidät eriarvoiseen asemaan.

Pieksämäen kunta vastustaa ehdotuksia ja katsoo, ettei kumpaakaan mallia tulisi ottaa jatkokehittämisen pohjaksi. Väestöpohjaltaan suurimpiin käräjäoikeuksiin ei tule pyrkiä maan harvaan asutuissa osissa. Ratkaisulla olisi negatiivisia vaikutuksia koko Itä- Suomen aluekehitykseen ja heikentäisi kansalaisten oikeusturvaa.

Puumalan kunta toteaa, että esitetyillä malleilla olisi todennäköisesti varsin vähäinen merkitys sen asukkaiden asiointiin. Oikeuslaitoksen tulisi hyödyntää esimerkiksi yhteispalvelupisteissä sijaitsevia etäpalvelulaitteita nykyistä paremmin. Näin voitaisiin vähentää oikeudenkäynteihin matkustamista ja siitä aiheutuvia kustannuksia.

Rantasalmen kunta toteaa, että kasvavat etäisyydet eivät paranna kuntalaisten palveluja. Käräjäoikeuksien keskittäminen suurempiin yksiköihin aiheuttaa väistämättä myös kerrannaisvaikutuksia muun muassa avustajien siirtyessä tuomioistuimien mukana. Etäisyyksien piteneminen myös heikentää kansalaisten yhdenvertaisuutta.

Savonlinnan kaupunki katsoo, että yhteiskunnan muuttumisesta johtuvaa käräjäoikeusverkoston sinänsä välttämätöntä uudistamista ei tule toteuttaa siten, että Savonlinnan kanslia lopetetaan. Se on yhtynyt edellä esitettyihin näkemyksiin Etelä-Savon maakunnan kaksijakoisuudesta. Ehdotuksen myötä Savonlinnan asukkaiden asiointi vaikeutuisi merkittävästi. Sillä olisi vaikutusta myös asianajo- ja muiden oikeudellisten palveluiden saatavuuteen sekä viranomaisten väliseen yhteistyöhön.

Sulkavan kunta paheksuu suunnitelmia käräjäoikeuksien tuomiopiirien yhdistämisiä esitetyillä malleilla. Etelä-Savon käräjäoikeuden ja Savonlinnan toimipaikan tulee säilyä. Yhdistämisellä suurempiin yksiköihin tai kokonaan lakkauttamisella olisi vakavia seurauksia alueen palvelutasoon sekä kansalaisten yhdenvertaiseen kohteluun.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Pohjois-Karjalan liiton* mukaan tuomioistuintoiminta tulee säilyttää Joensuussa, jossa sijaitsee vahva yliopistollisen oikeuskoulutuksen ja – tutkimuksen keskittymä.

Joensuun kaupunki ei pidä 14 käräjäoikeuden mallia perusteltuna lähtökohtana jatkovalmistelulle. Pohjois-Karjalan käräjäoikeus tulee säilyttää itsenäisenä käräjäoikeutena. Se on nykyisellään riittävän kokoinen pystyäkseen toimimaan tuloksellisesti ja tehokkaasti. Perusteluinaan kaupunki on vedonnut pitkälti samoihin seikkoihin, kuin mitä Pohjois-Karjalan käräjäoikeus on lausunnossaan esittänyt.

Outokummun kaupunki pitää työryhmän kehittämissuunnitelmia lähtökohtaisesti perusteltuina. Se katsoo, että ehdotettu 17 käräjäoikeuden malli on tarkoituksenmukaisempi, koska se turvaisi tuomioistuinverkoston kattavuuden ja palveluiden alueellisen saatavuuden 14 käräjäoikeuden mallia paremmin. Huomiota on kiinnitettävä myös sähköisten asiointipalveluiden ja viranomaistahojen yhteistoiminnan kehittämiseen.

Valtimon kunta vastustaa työryhmän ehdotuksia. Se on yhtynyt Pohjois-Karjalan maakuntaliiton lausuntoon.

Pohjois-Savon käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Pohjois-Savon liiton* näkemyksen mukaan Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon maakunnat ovat riittävän suuria käräjäoikeuden tehokkaan toiminnan kannalta, minkä vuoksi jatkovalmistelun pohjana tulee olla 17 käräjäoikeuden malli. Pohjois-Savon liitto katsoo, että ehdotettu lisälmen ja Varkauden kanslioiden lakkauttaminen heikentää kansalaisten oikeusturvaa, heikentää muun oikeudenhoidon toimintaa ja vaikuttaa myös aluetalouteen heikentävästi, millä perusteilla Pohjois-Savon liitto vastustaa ehdotettua kanslioiden lakkauttamista.

lislmen kaupunki vastustaa mietinnön ehdotuksia käräjäoikeuden kanslian lakkauttamisesta lislalmesta. Mietinnössä ei ole otettu riittävästi huomioon lakkautuksen aiheuttamia epäsuoria ja välillisiä vaikutuksia, jotka vaarantavat koko Ylä-Savon asukkaiden oikeusturvan toteutumisen tulevaisuudessa. Uudistus vaikuttaisi haitallisesti muun muassa muiden oikeudellisten palveluiden saatavuuteen. Lakkauttamisen taloudelliset vaikutukset kaupungille olisivat huomattavat.

Juankosken kaupungilla ei ole ollut uudistukseen huomautettavaa.

Keiteleen kunta toteaa, että käräjäoikeusverkoston kehittämisen ytimenä tulee olla kansalaisten oikeusturvan tehokas toteutuminen. Molemmat työryhmän esittämät mallit kasvattavat käräjäoikeuksien kokoa, mikä edesauttaa laadullisesti tasavahvojen käräjäoikeuksien muodostumista. Toimipaikkojen merkittävä vähentäminen kuitenkin romuttaa tuomioistuinpalveluiden tasapuolisen saatavuuden. Sähköisten asiointipalveluiden tulisi olla aidosti saatavilla ennen kuin mahdollisuuksia henkilökohtaiseen asiointiin vähennetään.

Kiuruveden kaupunki vastustaa lislalmen kanslian lakkauttamista. Kantansa tueksi kaupunki on vedonnut samoihin seikkoihin kuin lislalmi.

Kuopion kaupunki kannattaa ehdotettua 14 käräjäoikeuden mallia, mutta korostaa tuomiopiirin väestöpohjan laajuudesta ja asiointietäisyyksien johdosta tärkeäksi ylläpitää ja kehittää käräjäoikeuden Joensuussa ja Mikkelissä toimivia kanslioita.

Leppävirran kunta ei hyväksy esitettyjä malleja, koska molemmat johtaisivat kunnan asukkaiden asioinnin vaikeutumiseen nykyisestä. Käräjäoikeuden toimipaikat tulee säilyttää sekä lislalmessa että Varkaudessa. Uudistus tulee toteuttaa niin, että kansalaisten yhdenvertaisuus lain edessä ja oikeudenkäytön korkea laatu turvataan. Valtionhallinnon uudistuksissa tulee huomioida kansalaisen näkökulma. Hallintoa ja sen kustannuksia on tarkasteltava kokonaisuutena, ei yksittäisen organisaation kustannuksina ja tehtävinä.

Pielaveden kunnalla ei ole huomautettavaa mietinnön sisällöstä, uudistuksen perusteista tai kummastakaan mahdollisesta ratkaisuvaihtoehdosta.

Sonkajärven kunta katsoo, että Pohjois-Savon käräjäoikeus tulee säilyttää 17 käräjäoikeuden mallin mukaisesti. Lisäksi lislalmen kanslia on säilytettävä. Kunta on korostanut alueellista tasapuolisuutta ja palveluiden saavutettavuutta. Sonkajärvellä toimii Sukevan vankila. Vangittujen oikeudenkäyntien käsittelyjen siirto Kuopioon lisäisi merkittävästi kustannuksia ja matka-aikaa.

Varkauden kaupunki vastustaa mietinnön ehdotuksia käräjäoikeuden toimipisteen lakkauttamisesta Varkaudesta. Varkaudessa tulisi ainakin säilyttää istuntopaikka. Mietinnössä ei oteta riittävästi huomioon lakkautuksen aiheuttamia epäsuoria ja välillisiä vaikutuksia, jotka vaarantavat koko Varkauden alueen asukkaiden oikeusturvan toteutumisen tulevaisuudessa. Uudistus vaikuttaisi haitallisesti muun muassa muiden oikeudellisten palveluiden saatavuuteen. Toimipaikan lakkauttamisella olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kaupungille. Kaupunki vastustaa myös Itä-Suomen käräjäoikeuden perustamista ehdotetun 14 käräjäoikeuden mallin mukaisesti.

Vesannon kunta pitää myönteisenä käräjäoikeusverkoston kehittämistä ja toiminnan tehostamista. Kunnan kannalta on tärkeää, että palvelut Kuopiossa turvataan. Kunta hyväksyy molemmat ehdotetut mallit käräjäoikeusverkoston kehittämiseksi.

Vieremän kunta katsoo, että Pohjois-Savon käräjäoikeus tulee säilyttää itsenäisenä. Näin ollen ehdotetuista malleista jatkokehittämiseksi tulisi ottaa 17 käräjäoikeuden malli. Asiointimatkojen pitenemisestä johtuen se pitää kuitenkin välttämättömänä, että lisälmen kanslia säilytetään.

4.5 Itä-Uudenmaan käräjäoikeus

Ehdotus (14 ja 17 malli): *Hyvinkään käräjäoikeuden tuomiopiirin eteläiset kunnat (Hyvinkää ja Nurmijärvi) sekä Itä-Uudenmaan, Tuusulan ja Vantaan käräjäoikeudet yhdistetään Itä-Uudenmaan käräjäoikeudeksi, jolla olisi hallinnollinen kanslia Vantaalla ja kanslia Hyvinkäällä. Hallinnollisista kanslioista lakkaisivat Porvoo ja Järvenpää. Keskitetyistä asiaryhmistä käräjäoikeuden toimivaltaan kuuluisivat maa- ja metsätalouden asiat. Sen sijaan käräjäoikeudessa ei enää käsiteltäisi ulosottovalitusasioita, joissa Vantaan käräjäoikeus on nykyisin toimivaltainen.*

Eriävä mielipide: *Hyvinkään ja Tuusulan käräjäoikeudet tulisi yhdistää Keski-Uudenmaan käräjäoikeudeksi, jolla olisi hallinnollinen kanslia Hyvinkäällä. Itä-Uudenmaan ja Vantaan käräjäoikeudet yhdistettäisiin Itä-Uudenmaan käräjäoikeudeksi, jonka hallinnollinen kanslia olisi Vantaalla.*

Yhteenveto lausuntopalautteesta: *Kuten Hämeen käräjäoikeuden, myös ehdotetun Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiirin alueella eriävän mielipiteen mukainen ehdotus sai kannatusta. Kaikki yhdistettäväksi esitetyt käräjäoikeudet pitivät eriävässä mielipiteessä ehdotettua niin sanottua 18 käräjäoikeuden mallia työryhmän enemmistön kantaa perustellumpana. Eri mieltä oltiin siitä, minne käräjäoikeuksien kansliat tulisi sijoittaa. Helsingin hovioikeus on sen sijaan ollut työryhmän ehdotusten kannalla.*

Tuomiopiiriin kuuluvista kaupungeista ja kunnista kaikki Pukkila lukuun ottamatta lausuvat työryhmän ehdotuksista. Valtaosa vastustaa työryhmän ehdotuksia. Ainoastaan Pornainen, Pyhtää ja Tuusula ovat todenneet, että niillä ei ole huomautettavaa työryhmän ehdotuksiin. Eriävässä mielipiteessä ehdotettu Keski-Uudenmaan käräjäoikeus sai kannatusta erityisesti Hyvinkään ja Tuusulan käräjäoikeuksien tuomiopiireihin kuuluvien kaupunkien ja kuntien keskuudessa.

Tuomioistuimet. *Helsingin hovioikeus* pitää sen hovioikeuspiirin käräjäoikeuksiin kohdistuvia ehdotuksia perusteltuina. Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiiri muodostuisi ainakin pääosin varsin yhtenäisistä työssäkäyntialueista, joissa etäisyys-

det ovat kohtuullisia ja liikenneyhteydet istuntopaikoille ovat hyvät. Perustettava kärjäoikeus olisi väestömäärältään suuri, mutta vielä Helsingin kärjäoikeutta pienempi.

Hyvinkään kärjäoikeus vastustaa Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden muodostamista. Edellä jo todetulla tavalla kärjäoikeus ei ole nähnyt toiminnassaan sellaisia puutteita, jotka puoltaisivat yhdistämisiä muihin kärjäoikeuksiin. Mahdollisena se on pitänyt eriyvän mielipiteen mukaista 18 kärjäoikeuden mallia, jossa nykyisistä Hyvinkään ja Tuusulan kärjäoikeuksista muodostettaisiin Keski-Uudenmaan kärjäoikeus.

Työryhmän ehdottama Itä-Uudenmaan suurkärjäoikeus ei täyttäisi verkoston uudistamiselle asetettuja tavoitteita, vaan se olisi kooltaan selvästi liian suuri toimiakseen tehokkaasti. Suuri kärjäoikeus saatetaan myös kokea ”tehdasmaiseksi”, mikä ei lisää sen houkuttelevuutta työpaikkana. Kärjäoikeuden tuomiopiiri olisi maantieteellisesti hajanainen, koska sen eri alueilla ei ole luonnollisia yhteyksiä. Suuresta koostaan ja monipaikkaisuudesta johtuen kärjäoikeuden johtaminen ja hallinnointi olisi vaikeaa. Kärjäoikeus on katsonut, että näin suuria kärjäoikeuksia ei tulisi muodostaa, ellei siihen ole pakottavaa tarvetta.

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus kannattaa rakenneuudistuksen jatkamista. Se on kuitenkin arvioinut, että yhdistäminen tulisi toteuttaa mietinnön eriyvässä mielipiteessä esitetyn mukaisesti. Kärjäoikeus on todennut mietinnössä selvitetyn uudistuksen toteuttamiseen vaikuttavia seikkoja varsin kattavasti. Monen muun lausunnonantajan tavoin kärjäoikeus on kuitenkin katsonut, että vuoden 2010 uudistuksen vaikutuksia olisi voinut olla perusteltua selvittää tarkemmin. Uudistuksen toteuttamisessa voisi olla perusteltua odottaa tuomioistuinviraston perustamista.

Kärjäoikeus pitää uudistuksen ja suuremman yksikkökoon etuna erityisesti haavoittuvuuden vähentymistä. Hyötynä olisi myös se, että mahdollisuudet erityisosaamisen ja osaamisen kehittämiseen sekä päätoimiseen johtamiseen ja hallintotoimintaan paranevat. Uudistuksen haittana olisi erityisesti ehdotetun Itä-Uudenmaan suurkärjäoikeuden koko. Näin suuren yksikön toimivuus voidaan kyseenalaistaa varsinkin, kun se toimisi useammassa toimipaikassa. Kärjäoikeus on todennut, että välimatkojen pitenemisellä voi olla haitallisia vaikutuksia sekä lainkäyttötoiminnalle että henkilöstölle. Sekä oikeudenkäynnin että henkilöstön kustannukset kasvavat. Kärjäoikeus onkin pitänyt tärkeänä, että videokuulemisen käyttöä lisätään. Työmatkojen piteneminen saattaa johtaa myös osaavan henkilöstön siirtymiseen työskentelemään muualle. Uudistuksella olisi vaikutusta myös ruotsin kielen asemaan, koska se tuskin säilyisi työkielenä yhdistetyssä kärjäoikeudessa. Palveluiden minimitaso voitaisiin taata kielituomarin virkojen avulla. Uudistuksen kannalta ongelmallisena kärjäoikeus pitää myös sitä, että Vantaalla ei olisi riittävästi toimitiloja.

Tuusulan kärjäoikeus vastustaa sen yhdistämistä toiseen kärjäoikeuteen ja erityisesti Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden perustamista. Kärjäoikeus pitää kuitenkin taroituksenmukaisena ja järkevänä eriyvässä mielipiteessä esitetyn Keski-Uudenmaan kärjäoikeuden muodostamista, jos pakottavat taloudelliset syyt vaativat kärjäoikeuksien määrän radikaalia vähentämistä. Kärjäoikeuden hallinnollinen kanslia tulisi tällöin sijoittaa Järvenpäähän.

Kärjäoikeuden toiminnassa ei ole sellaisia puutteita, jotka edellyttäisivät rakenteellisia uudistuksia. Kärjäoikeus ei lukeudu vuoden 2010 uudistuksessa muodostettuihin niin sanottuihin pieniin kärjäoikeuksiin. Tuusulan kärjäoikeus on elinvoimainen ja toimiva yksikkö, jossa on kyetty panostamaan erityisosaamisen ja lainkäytön laa-

dun kehittämiseen. Oikeusturvan tuottamisen eli lainkäytön laadussa tai tuottavuudessa taikka taloudellisuudessa ei ole puutteita. Toimitilat ovat tarkoituksenmukaiset. Kustannussäästöjen syntyminen on muun muassa lisärakentamisen tarpeellisuuden vuoksi kyseenalaista.

Erityisen ongelmallisena käräjäoikeus pitää ylisuuren Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden perustamista. Kaikkien neljän käräjäoikeuden käsittelyajoissa ei ole sellaisia eroja, joiden korjaamista kansalaisten yhdenvertaisuus edellyttäisi ja joiden korjaamiseen yhdistäminen olisi ratkaisu. Toimintojen jakaminen maantieteellisesti varsin suppealla alueella kahteen eri pisteeseen ei ole perusteltua tehokkuuden eikä myöskään työyhteisön muun toimivuuden kannalta.

Käräjäoikeus on pitänyt välttämättömänä, että vuoden 2010 uudistuksen vaikutukset selvitetään tarkemmin. Lisäksi se on kritisoinut sitä, että radikaalia uudistusta ollaan toteuttamassa sirpalemaisesti ilman selvää kokonaisnäkemyistä tulevaisuuden oikeusturvan tasosta ja siitä minkälaisia asioita tuomioistuimissa käsitellään, minkälaisilla menettelytavoilla niitä ratkaistaan ja millaisissa rakenteissa toimitaan.

Vantaan käräjäoikeus ei kannata työryhmän ehdottaman Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden perustamista. Käräjäoikeus on kuitenkin katsonut, että nykyisen Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden yhdistäminen nykyiseen Vantaan käräjäoikeuteen voisi olla perusteltua, jos muita toimivia ratkaisuja ei ole löydettävissä. Ehtona tälle olisi se, että toimitilaratkaisut saataisiin tehtyä siten, että koko henkilökunta voisi työskennellä samoissa toimitiloissa ja että salikapasiteettia lisätään. Tuusulan ja Hyvinkään käräjäoikeuden osalta toimivin ratkaisu voisi olla Keski-Uudenmaan käräjäoikeuden perustaminen eriävässä mielipiteessä ehdottamalla tavalla. Yhdistämissä puoltaisi lainkäyttöresurssien käytön joustavoituminen.

Käräjäoikeus on yhtynyt työryhmän näkemykseen siitä, että tuomioistuinten toimintaympäristö muuttuu ja kehittyy jatkuvasti. Mietinnössä esiin tuodut tuomioistuinten toimintaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen on perusteltua tarkastella myös käräjäoikeusverkostoa tulevaisuudessa. Toimivalle käräjäoikeusverkostolle voidaan asettaa tietyt reunaehdot. Käräjäoikeusverkoston kehittämiseksi on luotava selkeä visio, koska käräjäoikeuksien lukumäärää ja tuomiopiirejä ei voida tarkastella muutaman vuoden välein.

Käräjäoikeus on todennut, että se täyttää jo nykyisellään työryhmän käräjäoikeuden koolle ja toiminnalle asettamat vaatimukset. Sen taloudellisuus- ja tuottavuusluvut ovat selvästi yli keskiarvon. Uudistus todennäköisesti johtaisi niiden laskuun. Erikoistumista on voitu toteuttaa jo nykyisessä käräjäoikeudessa. Uudistuksen haittana käräjäoikeus on nähnyt monipaikkaisuuden sekä sen hallinnolle ja työyhteisön kehittämiseksi tuomat haasteet. Mikäli ehdotus toteutettaisiin, tulisi käräjäoikeuden kansliatoiminnot keskittää Vantaalle. Hyvinkäällä voisi sijaita työpisteitä ja istuntopaikka. Ehdotus edellyttäisi joka tapauksessa toimitilainvestointeja. Käräjäoikeuksissa käsitellään paljon muitakin asioita kuin rikosasioita. Tästä syystä poliisin ja syyttäjän aluejako ei voi olla peruste käräjäoikeuksien tuomiopiirien muuttamiselle.

Käräjäoikeus pitää perusteltuna, että maa- ja metsätalouden oikeusasioiden käsittelyyn liittyvät kysymykset selvitetäisiin jatkovalmistelussa erillisessä työryhmässä. Käräjäoikeus kannattaa ulosottovalitusasioiden keskittämistä työryhmän ehdottamalla tavalla. Tämä voitaisiin toteuttaa myös erillisenä hankkeena.

Hyvinkään käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Hyvinkään kaupunki* suhtautuu sinänsä myönteisesti kehittämishankkeisiin, joissa valtionhallinnon toimintoja kehitetään niin, että asiakaspalvelua parannetaan, toimintamalleja yhdenmukaistetaan ja kustannuksia säästetään. Käräjäoikeusverkoston uudistamista tulisi kuitenkin arvioida osana valtionhallinnon laajempia muutoshankkeita. Ensisijaisesti Hyvinkään käräjäoikeus tulisi säilyttää ennallaan. Toissijaisesti se voitaisiin yhdistää Tuusulan käräjäoikeuden kanssa Keski-Uudenmaan käräjäoikeudeksi, jonka hallinnollinen kanslia sijaitisi Hyvinkäällä.

Niin ikään *Nurmijärven kunta* kannattaa Keski-Uudenmaan käräjäoikeuden perustamista. Se on tältä osin yhtynyt eriävään mielipiteeseen.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Loviisan, Porvoon ja Sipoon kaupungit* sekä *Askolan, Lapinjärven ja Myrskylän kunnat* ovat lausunnoissaan todenneet ymmärtävänsä julkisen talouden sopeuttamistarpeen. Käräjäoikeusuudistusta tulisi kuitenkin arvioida ja toteuttaa osana valtionhallinnon laajempia muutoshankkeita, jotta saavutettaisiin sekä taloudellisen että yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta katsoen paras mahdollinen lopputulos. Kaupungit ja kunnat suhtautuvat kriittisesti Porvoon toimipisteen lakkauttamiseen. Itä-Uudenmaan kuntien asukkaille tulisi jatkossakin turvata mahdollisuus asioida käräjäoikeuden kaksikielisessä toimipisteessä Porvoossa tai muussa itäuusmaalaisessa kunnassa. Toimipisteen lakkauttaminen pidentäisi asiointimatkoja ja heikentäisi muiden oikeudellisten palveluiden saatavuutta. Ehdotettujen etäpalvelupisteiden järjestäminen jää mietinnön perusteella epäselväksi, vaikka niillä voitaisiin vähentää asiointimatkojen pitenemisestä aiheutuvaa haittaa. Kaupungit ja kunnat ovat korostaneet tarvetta turvata kaksikielinen palvelu jatkossakin.

Pyhtään kunnalla ei ole ollut huomautettavaa työryhmän ehdotuksiin.

Tuusulan käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Järvenpään kaupunki* vastustaa Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden perustamista. Tuusulan käräjäoikeus täyttää nykyisellään vuoden 2010 uudistuksessa käräjäoikeuden koolle asetetut tavoitteet ja on elinvoimainen ja toimiva yksikkö. Jos pakottavat taloudelliset syyt vaativat käräjäoikeuksien määrän merkittävää vähentämistä, kaupunki näkee Hyvinkään ja Tuusulan käräjäoikeuksien yhdistämisen mahdollisena. Kanslia tulisi kuitenkin sijoittaa Järvenpäähän.

Keravan kaupunki ei sinänsä vastusta muutoksia, jotka johtavat julkisten varojen käytön ja palvelutuotannon tehostumiseen. Se kuitenkin vastustaa Tuusulan käräjäoikeuden lakkauttamista, koska kokonaisuutena arvioiden se ei ole toiminnallisesti perusteltua. Käräjäoikeus on nykyisellään tehokas, toimiva ja elinvoimainen. Lakkauttaminen johtaisi säästöjen sijaan asiointi- ja virkamatkojen pidentymiseen sekä oikeudellisten palveluiden saatavuuden heikkenemiseen alueella.

Mäntsälän kunta on edellä Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiirin kuntia vastaavasti todennut suhtautuvansa myönteisesti kehittämishankkeisiin, joissa valtionhallinnon toimintoja kehitetään niin, että kehitystyön myötä asiakaspalvelua parannetaan, toimintamalleja yhdenmukaistetaan ja kustannuksia säästetään. Muutoksia tulisi kuitenkin arvioida osana valtionhallinnon laajempia muutoshankkeita. Uudistuksella saavutettaisiin mahdollisesti keskittämisen hyödyt, mutta samalla suuren väestöpohjan mukanaan tuomia haasteita voi tulla Itä-Uudenmaan käräjäoikeudelle. Mäntsälä pitää perusteltuna Keski-Uudenmaan käräjäoikeuden perustamista siten, että sen kanslian sijaintipaikkakunta olisi Hyvinkää.

Pornaisten ja Tuusulan kunnilla ei ole huomautettavaa työryhmän ehdotuksiin.

Vantaan kaupunki on todennut olevan vaikea arvioida, pidentäisikö uuden Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden huomattavasti suurempi väestöpohja käsittelyaikoja pysyvästi liian pitkiksi. Tämä olisi kuitenkin hyvä tiedostaa tuomiopiirijakoa suunniteltaessa. Mahdollinen käsittelyaikoja pidentävä vaikutus tulisi arvioida oikeusturvan saatavuuden kannalta uudistuksen yhteydessä. Vantaa pitää työryhmän ehdotusta perustellumpana tuomiopiirijakoa, jossa väestöpohja olisi pienempi. Kaupunki pitää eriyvässä mielipiteessä esitettyä vaihtoehtoa Itä-Uudenmaan ja Vantaan käräjäoikeuksien yhdistämisestä perusteltuna.

4.6 Kaakkois-Suomen käräjäoikeus

Ehdotus (14 malli): *Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson käräjäoikeudet yhdistetään Kaakkois-Suomen käräjäoikeudeksi, jolla olisi hallinnollinen kanslia Kouvolassa ja kanslia Lappeenrannassa. Imatran ja Kotkan kansliat lakkaisivat. Keskitetyistä asiarivistä käräjäoikeuden toimivaltaan kuuluisivat sotilasoikeudenkäyntiasiat. Sen sijaan Kaakkois-Suomen käräjäoikeudessa ei enää käsiteltäisi yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasioita, joissa Etelä-Karjalan käräjäoikeus on nykyisin toimivaltainen.*

Ehdotus (17 malli): *Käräjäoikeudet yhdistettäisiin edellä todettua vastaavasti. Joh-tuen Itä-Suomen alueen käräjäoikeuksien säilymisestä itsenäisinä, Kaakkois-Suomen käräjäoikeuden toimivaltaan kuuluisivat keskitetyistä asiaryhmistä sotilasoikeudenkäyntiasioiden lisäksi myös yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasiat.*

Yhteenveto lausuntopalautteesta: *Etelä-Karjalan ja Kaakkois-Suomen käräjäoikeudet vastustavat yhdistämistä. Ensiksi mainittu on kannattanut Imatran kanslian lakkauttamista, kun taas Kymenlaakson käräjäoikeus on pitänyt perusteltuna säilyttää Kotkan kanslia ainakin nykyisen vuokrasopimuksen voimassaoloaika.*

Ehdotetun Kaakkois-Suomen käräjäoikeuden tuomiopiirin kaupungeista ja kunnista kaikki lukuun ottamatta Haminaa, Lemiä ja Taipalsaarta ovat lausuneet työryhmän mietinnöstä. Myönteisimmin ehdotuksiin ovat suhtautuneet Iitti, Kouvola, Luumäki ja Rautjärvi. Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakuntaliitot ovat vastustaneet ehdotuksia ainakin osittain. Valtaosa kuitenkin vastustaa työryhmän ehdotuksia. Erityisesti toimipaikkojen lakkauttamiseen on suhtauduttu kriittisesti.

Tuomioistuimet. *Itä-Suomen hovioikeus* kannattaa käräjäoikeusverkoston uudistamista työryhmän ehdottaman 17 käräjäoikeuden mallin mukaisesti.

Etelä-Karjalan käräjäoikeus vastustaa käräjäoikeuksien yhdistämistä. Sen sijaan se kannattaa Imatran kanslian lakkauttamista 2010 vuoden uudistuksen mukaisesti, kun Lappeenrannan toimitilat valmistuvat. Mikäli yhdistäminen kuitenkin toteutettaisiin, tulisi hallinnollisen kanslian sijaita Lappeenrannassa.

Käräjäoikeus on nykyisellään riittävän suuri toimimaan tehokkaasti. Käräjäoikeuden ominaispiirteenä on rajanläheisyys, mistä syystä lähes 20 prosentissa rikosasioita on ulkomaalaisyhteys. Käräjäoikeutta työllistää myös Joutsenon vastaanottokeskus. Käräjäoikeuden toimintaan on vaikuttanut huomattavasti toimiminen kahdessa kansliassa. Imatran kanslian lakkauttamisen myötä päällekkäisiä toimintoja vähentämällä ja tuomareiden työnjakoa ja erityisosaamista kehittämällä voidaan päästä nykyistä

parempiin tuloksiin. Käräjäoikeus korostaa lausunnossaan monipaikkaisuuden haittoja. Käräjäoikeudessa ei ole kyetty yhtenäistämään kanslioiden työtapoja tai toimintakulttuuria, vaikka siihen on panostettu. Nämä ongelmat huomioon ottaen uuden kahdessa kansliassa toimivan käräjäoikeuden perustaminen ei ole perusteltua. Sen sijaan yhtenä mahdollisuutena käräjäoikeus on pitänyt tuomiopiirimuutoksia, joilla Kotkan alueen asiat siirrettäisiin sen käsiteltäväksi. Tällöin käräjäoikeus voisi keskittyä entistä paremmin käsittelemään itäraajasta johtuvia erityisasiantuntemusta edellyttäviä asioita.

Myös *Kymenlaakson käräjäoikeus* vastustaa käräjäoikeuksien yhdistämistä. Kotkassa tehdyt toimitilainvestoinnit huomioon ottaen perusteltua olisi, että siellä säilytettäisiin kanslia ainakin vuokrasopimuksen voimassaoloajan eli vuoteen 2022 asti. Joka tapauksessa Kotkassa tulisi säilyttää istuntopaikka siellä käsiteltävien rikosasioiden suuri määrä huomioon ottaen.

Käräjäoikeuden mukaan yhdistämisestä aiheutuvat haitat olisivat suuremmat kuin saavutettavat edut. Etelä-Karjalan käräjäoikeutta vastaavasti se on kiinnittänyt huomiota monipaikkaisuudesta aiheutuviin ongelmiin. Monikansliainen käräjäoikeus on tehottomampi kuin yhteen kansliaan sijoitettu käräjäoikeus, koska se aiheuttaa päällekkäistä työtä. Myös erikoistuminen on vaikeampi toteuttaa henkilöstön sijaitessa eri toimipisteissä. Monipaikkaisen työyhteisön haasteet viraston johdolle ja henkilöstölle ovat niin suuret, että niiden perustamiseen ja säilyttämiseen tulisi olla todella hyvät perusteet. Tästä syystä uudistuksesta saatavat kustannussäästöt olisivat valtiontaloudellisesti vähäiset. Uudistuksella olisi haitallisia vaikutuksia myös oikeusturvan saatavuudelle. Henkilöstön hyvinvointiin tulisi panostaa, mikäli uudistus toteutuu. Ennen jatkokehittämistä tulisi kuitenkin tehdä perusteellinen selvitys siitä, miten oikeuslaitosta tulee kehittää.

Etelä-Karjalan käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Etelä-Karjalan liitto* vastustaa itsenäisen Etelä-Karjalan käräjäoikeuden lakkauttamista. Lappeenrannassa tulisi säilyttää käräjäoikeuden hallinnollinen kanslia.

Myös *Imatran kaupunki* ja *Ruokolahden kunta* vastustavat käräjäoikeuden hallinnollisen kanslian siirtämistä pois Lappeenrannasta. Nykyisen Etelä-Karjalan käräjäoikeuden toiminnassa merkittävän ominaispiirteen luovat rajan läheisyys ja Joutsenon vastaanottokeskuksen yhteydessä Konnunsuolla toimiva säilöönottoyksikkö. Käräjäoikeuden asioita ei hallinnollisesti eikä toimenpanon näkökulmasta ole tarkoituksenmukaista eikä taloudellista viedä yhtään kauemmas Etelä-Karjalan rajanylityspaikoista. Lisäksi muutosjohtamisen asianmukainen toteutus työryhmän esityksen mukaisesti Kouvolasta käsin olisi erityisen haastavaa tilanteessa, jossa edellistäkään suurta muutosta ei ole vielä saatettu loppuun.

Niin ikään *Lappeenrannan kaupunki* vastustaa käräjäoikeuden hallinnollisen kanslian siirtämistä pois Lappeenrannasta. Se on kiinnittänyt huomiota samoihin seikkoihin, kuin mitä edellä on kirjattu Imatran osalta. Lisäksi se on todennut, että uudistus heikentäisi palveluiden saatavuutta. Suuret yksiköt eivät myöskään välttämättä takaa taloudellisten tavoitteiden saavuttamista.

Luumäen kunta katsoo, että käräjäoikeuksien toimipaikkojen lakkauttamisesta ei saa aiheutua asioiden käsittelyn ruuhkautumista. Lisäksi on huolehdittava sähköisen ja puhelinasioinnin sujuvuudesta, jotta palvelujen saatavuus ei olennaisesti heikkene.

Parikkalan kunta pitää erittäin tärkeänä Imatran kansliapaikan säilyttämistä johtuen maakunnan pitkittäisestä muodosta. Lakkauttaminen johtaisi asiointimatkojen pitenemiseen ja palvelun saatavuuden heikentymiseen.

Rautjärven kunta on esittänyt, että Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson käräjäoikeuden lisäksi Etelä-Savon käräjäoikeus yhdistettäisiin Kaakkois-Suomen käräjäoikeudeksi, jolla olisi kanslia Savonlinnassa. Kunta kannattaa työryhmän ehdotuksia erityisasia-ryhmien kehittämisestä.

Savitaipaleen kunta vastustaa työryhmän ehdotuksia. Välimatkojen pitenemisestä aiheutuisi kansalaisille lisäkustannuksia.

Kymenlaakson käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Kymenlaakson liitto* on pitänyt perusteltuna, että ehdotetun Kaakkois-Suomen käräjäoikeuden hallinnollinen kanslia sijoitetaan Kouvolaan. Kotkassa olisi perusteltua säilyttää sivukanslia ja istuntopaikka.

litin kunnalla tai Kouvolan kaupungilla ei ole huomautettavaa mietinnön johdosta.

Kotkan kaupunki pitää Kaakkois-Suomen käräjäoikeuden perustamista sinänsä mahdollisena, mutta vastustaa Kotkan kanslian lakkauttamista. Siitä huolimatta, että kansalaisten asiointi käräjäoikeuksissa on vähentynyt, niiden toimipaikkojen sijainnil-la on merkittävä vaikutus tuomioistuini- ja muiden oikeuspalveluiden saatavuuteen. Liikenne yhteydet Kotkasta Kouvolaan eivät ole erityisen hyviä, vaikka välimatka on kohtuullinen.

Myös *Miehikkälän ja Virolahden kunnat* katsovat, että jatkovalmisteluun otettavaan malliin tulee sisällyttää Kotkan sivukanslian säilyttäminen.

4.7 Keski-Suomen käräjäoikeus

Ehdotus (14 ja 17 malli): Keski-Suomen käräjäoikeuden tuomiopiiriin ei ehdoteta muutoksia. Sen hallinnollinen kanslia sijaitsisi jatkossakin Jyväskylässä. Äänekosken istuntopaikka lakkaisi. Käräjäoikeuden toimivaltaan ei kuuluisi enää keskitettyjä asia-ryhmiä. Yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasiat käsiteltäisiin jatkossa Pohjanmaan käräjäoikeudessa ja sotilasoikeudenkäyntiasiat Hämeen käräjäoikeudessa.

Keski-Suomen käräjäoikeus pitää työryhmän esityksiä hyvinä ja hyvin perusteltuina. Käräjäoikeus pitää sen nykyistä kokoa laadukkaana oikeudenhoidon ulkoisten edellytysten kannalta hyvänä. Se on tuomarimäärältään sellainen (20 tuomaria), että jär-kevään toiminnan suunnitteluun ja tuomarien erikoistumiseen on mahdollisuuksia. Toisaalta tuomiopiirin alue ei ole liian laaja. Koska kummassakaan toimikunnan esit-tämässä mallissa ei esitetä muutoksia käräjäoikeuden tuomiopiiriin tai henkilöstö-määriin, se voi lähtökohtaisesti puoltaa kumpaa vain mallia. Käräjäoikeus kannattaa myös Äänekosken istuntopaikan lakkauttamista.

Käräjäoikeus puoltaa esitystä siltä osin, että sotilasoikeudenhoitoasioiden keskittä-mistä lisätään. Käräjäoikeus ei kuitenkaan ole ottanut kantaa siihen, mihin käräjäoi-keuksiin asiat tulisi keskittää. Sen sijaan käräjäoikeus vastustaa yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasioiden siirtämistä Pohjanmaan käräjäoikeuteen. Keski-Suomen kä-räjäoikeudessa on näitä asioita paljon ja määrät ovat viime aikoina huomattavasti

kasvaneet. Asioihin on erikoistuttu ja tuomarit ovat ammattitaitoisia. Asioiden siirtämisellä ei ole saavutettavissa hyötyä.

Keski-Suomen liitto vastustaa Äänekosken istuntopaikan lakkauttamista. Asiointimatkan piteneminen heikentää oikeuden saatavuutta ja vaikeuttaa merkittävästi asiointia oikeuslaitoksen kanssa. Sillä olisi merkitystä myös muiden oikeudellisten palveluiden saatavuudelle. Äänekoskelle ollaan rakentamassa biotuotetehdasta, mistä syystä istuntopaikan lakkauttaminen olisi vääräsuuntainen viesti kehittyvälle paikakunnalle.

4.8 Lapin kärjäoikeus

Ehdotus (14 ja 17 malli): *Lapin ja Kemi-Tornion kärjäoikeudet yhdistetään Lapin kärjäoikeudeksi, jolla olisi hallinnollinen kanslia Rovaniemellä ja kanslia Kemissä sekä istuntopaikat Kittilässä, Inarissa, Sodankylässä ja Utsjoella. Sodankylän kanslia ja Kemijärven, Tornion ja Ylitornion istuntopaikat lakkaisivat. Keskitetyistä asiaryhmistä kärjäoikeuden toimivaltaan kuuluisivat maa-oikeusasiat ja sotilasoikeudenkäyntiasiat. Sen sijaan kärjäoikeudessa ei enää käsiteltäisi yrityssaneeraus- tai ulosottoasioita, joissa Lapin kärjäoikeus on nykyisin toimivaltainen.*

Yhteenveto lausuntopalautteesta: *Molemmat yhdistettäväksi ehdotetuista kärjäoikeuksista pitää yhdistämistä sinänsä perusteltuna. Rovaniemen hovioikeus vastustaa kärjäoikeuksien yhdistämistä. Tuomioistuimet ovat erityisesti kiinnittäneet huomiota säilytettävien toimipaikkojen määriin ja saamenkielisen palvelun saatavuuteen.*

Ehdotetun Lapin kärjäoikeuden tuomiopiirin kaupungeista ja kunnista lausuntoa eivät antaneet Muonio, Pello, Posio eikä Ranua. Oikeusministeriöön saapui myös Itä-Lapin kuntayhtymän lausunto, joka pitää sisällään Kemijärven, Pelkosenniemen, Sallan ja Savukosken kannanotot. Kemijärvi toimitti lisäksi oman erillisen lausuntonsa. Valtaosa kaupungeista ja kunnista vastustaa työryhmän ehdotuksia. Myönteisimminkin niihin ovat suhtautuneet Inari, Kolari, Rovaniemi ja Utsjoki.

Rovaniemen hovioikeus vastustaa tuomiopiirinsä kärjäoikeuksien yhdistämistä. Hovioikeus ei ole pitänyt perusteltuna monikansliaisten kärjäoikeuksien muodostamista. Maantieteellisesti laajan tuomiopiirin vuoksi hovioikeus vastustaa myös kanslioiden lakkauttamista. Myös istuntopaikkojen osalta tuomiopiirin laajuus tulee ottaa paremmin huomioon erityisesti Lapin itäosan alueella. Lapin kärjäoikeuden Kemijärven istuntopaikan säilyminen olisi tärkeää. Hovioikeus vastustaa yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasioiden keskittämistä Oulun kärjäoikeuteen, koska välimatkat olisivat liian pitkät ja nykyinen käytäntö on toiminut hyvin.

Kemi-Tornion kärjäoikeus on yhtynyt mietinnössä esitettyihin arviointeihin kärjäoikeusverkoston nykytilasta ja kehitysnäkymistä sekä verkoston uudistamisen hyödyistä ja haitoista. Kärjäoikeus pitää tärkeänä, että kärjäoikeusverkoston osalta tehtävät ratkaisut tukevat kaikin tavoin lainkäytön korkeaa laatua ja mahdollistavat jo nykyisellään hyvän henkilöstön osaamisen ja ammattitaidon edelleen kehittämisen. Oleellista on, että kärjäoikeuden palveluja käyttävät saavat aina asiansa käsitellyksi viipymättä ja virheettömästi. Välttämätöntä on turvata tuomioistuinmenettelyjen digitalisointi ja toimitilojen turvallisuus.

Käräjäoikeus on katsonut, että vaikka lainkäytön laatuun liittyvät välittömät tarpeet eivät puolla käräjäoikeuksien yhdistämistä, käräjäoikeusverkoston kehittämiseksi esitetyt perusteet ovat laajemmin tarkasteltuna hyväksyttäviä. Mikäli käräjäoikeuksien määrärahoja vähennetään, on syytä tehdä leikkauksia hallintoon ja hallinnollisiin rakenteisiin sen sijaan, että tuomareiden, käräjäsihteereiden ja haastemiesten virkoja vähennettäisiin. Kaikkia nykyisiä istuntopaikkoja ei ole rahan puutteen vuoksi mahdollista varustaa tulevan digitaalisen oikeudenkäynnin edellyttämällä varustuksella ja toisaalta riittävillä turvajärjestelyillä, mistä syystä on perusteltua tiivistää toimipisteverkostoa. Näin voidaan huolehtia siitä, että toimipaikat ovat laadultaan korkeatasoisia ja tukevat hyvää perustyön tekemistä. Käräjäoikeus kannattaa Ylitornion ja Tornion istuntopaikkojen lakkauttamista. Lisäksi Kemissä on oltava istuntopaikka. Koska Kemin kansliassa käy vähän asiakkaita, voisi muutamana päivässä viikossa oleva asiakaspalvelu olla riittävä, jos riidattomat asiat siirretään pois käräjäoikeuksista.

Käräjäoikeuden henkilöstö vastustaa käräjäoikeuksien yhdistämistä. Uudistukset aiheuttavatkin perustellusti huolta henkilöstössä. Epävarmuuden pitkään jatkuessa voi se heikentää työmotivaatiota ja yleistä jaksamista. Siksi olisi tärkeää, että asiaa koskevat linjaukset tehtäisiin mahdollisimman joutuisasti.

Lapin käräjäoikeus on pitänyt Lapin ja Kemi-Tornion käräjäoikeuksien yhdistämistä sinänsä perusteltuna, kun otetaan huomioon Kemi-Tornion käräjäoikeuden pieni koko ja siitä aiheutuva haavoittuvuus. Käräjäoikeus vastustaa Sodankylän kanslian lakkauttamista, koska sillä ei olisi saavutettavissa merkittäviä säästöjä, vaan se johtaisi pätevän henkilöstön siirtymiseen pois tuomioistuinlaitoksesta ja heikentäisi oikeuden saatavuutta ja saamelaisten kielellisiä oikeuksia. Riittävää olisi, että Sodankylään sijoitettu henkilöstö voisi jatkaa työskentelyään siellä. Kemijärven istuntopaikan lakkauttaminen edellyttää Rovaniemen salikapasiteetin lisäämistä.

Käräjäoikeus on suhtautunut kriittisesti yhtä useamman asiakaspalvelupisteen säilyttämiseen, koska käräjäoikeuden asiakkaat käyttävät asiointiinsa yhä enenevässä määrin sähköpostia ja muita sähköisiä palveluita ja tulevaisuudessa myös AIPA:n asiakasportaalia. Varsinaisten asiakaskäyntien määrä tulee vähentymään lähes olemattomiin. Täyden palvelun sijaan riittävää on, että kussakin toimipisteessä on riittävä määrä tuomareita ja muuta henkilökuntaa toimipisteen vastuulla olevan alueen lainkäyttötoimintaa varten, riittävät ja turvalliset työtilat sekä toimivat työvälineet ja työyhteisö. Monipaikkaisuus aiheuttaisi haasteita johtamiselle ja yhteisen toimintakulttuurin luomiselle. Tämä tulee edellyttämään lisää johtamiseen vaadittavia resursseja, joten yhdistämisestä saatavat henkilöstösäästöt eivät olisi merkittäviä. Suuremmat yksiköt eivät välttämättä lisää tuottavuutta tai erikoistumismahdollisuuksista. Sen sijaan tärkeimpiä tuottavuutta selittäviä tekijöitä ovat hyvä johtaminen, työhyvinvoinnin ja motivaation ylläpitäminen, henkilöstön mahdollisuudet vaikuttaa omaan työhönsä sekä hyvinvoiva työyhteisö.

Käräjäoikeus vastustaa yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasioiden keskittämistä Oulun käräjäoikeuteen. Maa-oikeusasioiden osalta käräjäoikeus pitää perusteltuna, että Oulun käräjäoikeuden maa-oikeus lakkautetaan ja sen asiat keskitetään Lapin käräjäoikeuteen. Tämä olisi tehokkaampaa kuin maa-oikeusinsinöörin työajan jakaminen kahden käräjäoikeuden kesken. Oikeuden saatavuus ei heikentyisi, koska pääkäsitelyä edellyttävät asiat käsitellään kiinteistön sijaintipaikkakunnalla.

Maakunnat. *Lapin liitto* kannattaa Kemi-Tornion ja Lapin käräjäoikeuden yhdistämistä. Lapin alueella on kuitenkin huolehdittava riittävästä toimipaikkaverkosta, koska välimatkat ovat paikoittain huomattavan pitkiä.

Kemi-Tornion käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Kemin kaupunki ja Tervolan kunta* ovat katsooneet, että työryhmän esitys tulee hylätä ja pitää ennallaan muutaman vuoden menestyksekkäästi toimineiden 27 käräjäoikeuden määrä, joiden joukossa on nykyisellään hyvin toimiva Kemi-Tornion käräjäoikeus. Uudistuksen toteutuminen johtaisi turhaan keskittämiseen ja suuriin yksiköihin säästöjen nimissä. Käräjäoikeuksien hallinnolliset kansliat tulisivat vain useimpien maakuntien suurimpiin kaupunkeihin, jotka jo tällä hetkellä ovat elinvoimaisia ja heikentäneet muita maakunnan asutuskeskuksia. Epäsuotuisa kehitys tulisi jatkumaan. Käräjäoikeuksien sijainnilla on merkitystä myös muiden oikeudellisten palveluiden saatavuuteen.

Keminmaan kunta vastustaa työryhmän ehdotuksia. Sen näkemyksen mukaan käräjäoikeuksien yhdistäminen ja hallinnon siirtyminen Rovaniemelle näivettäisi merilappilaisten oikeuspalveluiden saatavuuden. Itsenäisen käräjäoikeuden lakkauttaminen vähentäisi alueen työpaikkoja ja yritystoimintaa. Se myös heikentäisi tuomareiden paikallistuntemusta, tuomioiden laatua ja oikeusturvaa.

Kolarin kunnalla ei ole huomautettavaa työryhmän ehdotuksiin. Se on kuitenkin painottanut erityisesti sitä, että Lapin käräjäoikeus tulee säilyttää maa- ja metsäoikeutena.

Simon kunta vastustaa työryhmän ehdotuksia käräjäoikeuksien yhdistämisestä. Lisäksi se katsoo, että viisi istuntopaikkaa Lapin alueella on liian vähän ja johtaisi asiointimatkojen kohtuuttomaan pitenemiseen. Välimatkoista johtuen myös matkakustannusten määrä kasvaisi, eikä uudistuksella saavutettaisi merkittäviä säästöjä. Ehdotus merkitsisi myös työpaikkojen ja elinkeinotoiminnan näivettymistä Kemi-Tornion alueella.

Tornion kaupunki vastustaa käräjäoikeuksien yhdistämistä sekä Tornion istuntopaikan lakkauttamista. Edellä Simon kunnan lausunnosta kirjattua vastaavasti myös Tornio on katsonut, että viisi istuntopaikkaa Lapissa on liian vähän. Uudistus lisäisi matkakustannuksia sekä vähentäisi työpaikkoja ja elinkeinotoimintaa. Tuomioistuinpalvelut ovat nykyisin korkeatasoisia ja saavutettavissa kohtuullisessa ajassa. Uudistus olisi heikennys nykytilaan nähden.

Ylitornion kunta vastustaa käräjäoikeuksien määrän vähentämistä Lapissa ja erityisesti Ylitornion toimipaikan lakkauttamista. Sen sijaan istuntopaikan olosuhteita tulisi parantaa, jotta istuntojen järjestämiselle olisi hyvät edellytykset myös tulevaisuudessa.

Lapin käräjäoikeuden tuomiopiiri. Kansalaisten oikeusturvan toteutumiseksi *Enontekiön kunta* edellyttää, että Lapissa säilytetään nykyiset kansliat. Sodankylän kanslian säilyttäminen on perusteltua pitkistä etäisyyksistä johtuen. Se on myös ainoa saamelaisien kotiseutualueella sijaitseva kanslia, mikä edistää kielellisiä oikeuksia. Kunta kannattaa Lapin käräjäoikeuden säilyttämistä maa- ja metsäoikeutena.

Inarin kunnalla ei ole huomautettavaa työryhmän ehdotuksiin.

Itä-Lapin kuntayhtymä, Kemijärven kaupunki sekä Pelkosenniemen, Sallan ja Savukosken kunnat vastustavat työryhmän ehdotuksia. Kemijärven istuntopaikan tulee säilyä ja sen toimintaedellytykset on turvattava pitkällä tähtäimellä. Myös Sodankylän

kanslian lakkauttamisesta yhdessä muiden vuoden 2010 uudistuksessa säilytettyjen kanslioiden kanssa tulee luopua. Sama koskee Ylitornion toimipaikan lakkauttamista. Istuntopaikkojen säilyttäminen on erityisen tärkeää, sillä pitkät välimatkat ja matkajat, heikot julkiset yhteydet sekä vaikeat keliolosuhteet tekevät matkustamisen pitkien matkojen päähän erittäin hankalaksi. Fyysisen läsnäolon voi korvata verkkoyhteyksillä vain satunnaisesti, sillä verkkoyhteydet ovat Lapissa monin paikoin heikot. Myöskään erityisasiaryhmien keskittäminen Ouluun ei ole perusteltua, koska välimatkat pitenisivät merkittävästi.

Kemijärven kaupunki on omassa erillisessä lausunnossaan lisäksi todennut Kemijärven olevan Itä-Lapin toiminnallinen ja taloudellinen keskus sekä alueen ihmisten asiantuunta. Käräjäoikeusverkoston supistamisella olisi haitallinen vaikutus myös muihin viranomais- ja oikeudellisiin palveluihin. Kemijärven istuntopaikan lakkauttamisesta aiheutuisi kansalaisille kohtuuttomasti lisäkustannuksia.

Kittilän kunta katsoo, että kansalaisten tulee saada kohtuullisen yhdenvertaiset oikeuspalvelut kaikkialla maassa. Näin ollen perusteltuna ei voida pitää Sodankylän kanslian lakkauttamista. Välimatkat ovat jo nykyisin Lapissa pitkiä. Lisäksi huomiota on kiinnitettävä kielellisiin oikeuksiin.

Rovaniemen kaupunki ei ole ottanut nimenomaisesti kantaa käräjäoikeuksien yhdistämistä koskeviin ehdotuksiin. Se on todennut, että käräjäoikeusverkostoa kehitettäessä tulee huolehtia siitä, että etäisyyksistä ja väestöpohjasta riippumatta kansalaisten oikeusturvan saatavuus ja lainkäytön laatu tulee varmistaa.

Myöskään *Sodankylän kunta* ei ole ottanut nimenomaisesti kantaa käräjäoikeuksien yhdistämistä koskeviin ehdotuksiin. Se on todennut, että käräjäoikeuden toimipaikan tulee säilyä Sodankylässä johtuen pitkistä etäisyyksistä, työpaikkojen säilymisestä ja Sodankylän sijainnista Keski-Lapin kuntakeskuksena.

Utsjoen kunta katsoo, että sen asukkaiden käräjäoikeuspalveluiden tasoon ei vaikuta niinkään se kuinka tiheä käräjäoikeuksien kansliaverkko on. Kanslia voi sijaita joko Sodankylässä tai palvelut voidaan jatkossa keskittää Rovaniemellä olevaan hallinnolliseen kansliaan. Etäpalveluiden toimivuutta ja käyttöä tulee tehostaa. Näin säädetään kustannuksia huomattavasti ja palveluiden saatavuus paranee. Erityistä huomiota tulee kiinnittää saamelaisten kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Saamen kieli tulisi saada saamelaisten kotiseutualueella vähintään samaan asemaan kuin ruotsin kieli.

4.9 Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus

Ehdotus (14 ja 17 malli): *Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudet yhdistetään Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudeksi, jolla olisi hallinnollinen kanslia Espoossa ja istuntopaikka Raaseporissa. Raaseporin hallinnollinen kanslia, Lohjan kanslia ja Kirkkonummen istuntopaikka lakkautettaisiin. Keskitetyistä asiaryhmistä käräjäoikeuden toimivaltaan kuuluisivat yrityssaneeraus-, ulosotto- ja sotilasoikeudenkäyntiasiat.*

Yhteenveto lausuntopalautteesta: *Helsingin hovioikeus kannattaa työryhmän ehdotuksia. Turun hovioikeus ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus vastustavat käräjäoikeuksien yhdistämistä. Espoon käräjäoikeus ei ota yhdistämiseen nimenomaisesti kantaa, mutta pitää työryhmän tavoitteita kannatettavina. Huomiota on erityisesti*

kiinnitetty kielellisten oikeuksien toteuttamiseen sekä tarpeeseen säilyttää Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden nykyisiä toimipaikkoja.

Ehdotetun Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiirin kaupungeista ja kunnista noin puolet ovat antaneet lausuntonsa. Lausuntoa eivät antaneet kumpikaan nykyisen Espoon käräjäoikeuden tuomiopiirien kunnista (Espoo, Kauniainen) eikä nykyisen Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiirin kunnista Karkkila eikä Vihti. Myönteisimmin käräjäoikeuksien yhdistämiseen ovat suhtautuneet Hanko, Inkoo ja Kirkkonummi.

Tuomioistuimet. *Turun hovioikeus* katsoo, että nykyisiä Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuksien ei tulisi yhdistää työryhmän ehdottamalla tavalla. Vastaavasti kuin edellä on todettu Hämeen käräjäoikeuden kohdalla, yhdistymisellä syntyvä käräjäoikeus paisuisi henkilöstömäärältään liian suureksi. Suuri henkilöstömäärä aiheuttaa tilaongelmia ja ylimääräisiä haasteita henkilöstöhallinnon ja erityisesti johtamisen kannalta. Yhdistämisellä olisi haitallisia vaikutuksia myös ruotsin kielen asemaan.

Helsingin hovioikeus pitää sen hovioikeuspiirin käräjäoikeuksiin kohdistuvia ehdotuksia perusteltuina. Vastaavasti kuin edellä on todettu Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden kohdalla, myös Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiiri muodostuisi ainakin pääosin varsin yhtenäisistä työssäkäyntialueista, joissa etäisyydet ovat kohtuullisia ja liikenneyhteydet istuntopaikoille ovat hyvät. Perustettava käräjäoikeus olisi väestömäärältään suuri, mutta vielä Helsingin käräjäoikeutta pienempi. Hovioikeus on pitänyt selvänä, että käräjäoikeus tulisi kuulumaan sen hovioikeuspiiriin.

Espoon käräjäoikeus toteaa täyttävänsä mietinnössään tuomioistuimen koolle asetetut tavoitteet, mistä syystä tarvetta tuomiopiirirajojen muuttamiselle ei sinänsä ole. Tästä syystä käräjäoikeus on pidättäytynyt ottamasta nimenomaisesti kantaa siihen, tulisi-ko Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudet yhdistää. Tuomiopiirin etuna olisi se, että se noudattaisi poliisin ja syyttäjän aluejakoa. Mikäli yhdistäminen toteutettaisiin, työryhmän ehdottama toimipaikkaverkko olisi perusteltu. Henkilöstölle tulisi kuitenkin varata mahdollisuus etätyöskentelyyn Lohjalla.

Käräjäoikeus on pitänyt työryhmän tavoitetta käräjäoikeuksien rakenteen vahvistamisesta perusteltuna ja todennut oikeusturvan saatavuuden ja laadun turvaamisen edellyttävän käräjäoikeuksilta riittävän suurta kokoa. Jatkovalmistelussa tulisi kuitenkin selvittää aiempien rakenteellisten uudistusten vaikutukset oikeudenhoidolle ja henkilöstölle. Niin ikään perusteltua olisi arvioida, mikä merkitys tuomioistuinlinjojen yhdistämisellä olisi käräjäoikeusverkostolle. Käräjäoikeus on kyseenalaistanut työryhmän näkemyksen käräjäoikeudessa asiointin ainutkertaisuudesta. Asiointimatkojen pitenemisestä johtuvat poissaolot lisäävät pääkäsittelyjen peruuntumisia. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä lainsäädännöllisiin ja tietoteknisiin mahdollisuuksiin. Esimerkiksi salitekniikkaa voisi kehittää niin, että puhelinkuulemisen ohella voitaisiin hyödyntää moderneja teknisiä ratkaisuja (Lync, Skype ym).

Käräjäoikeus kannattaa työryhmän ehdotuksia erityisasiaryhmien keskittämisestä ja esittää harkittavaksi, tulisi-ko myös muita esimerkiksi Helsingin käräjäoikeuteen keskitettyjä asiaryhmiä (kansainväliset perheoikeudelliset asiat ja eräät muut eurooppalaiset jäädyttämistä tai luovuttamista koskevat asiat) siirtää muiden käräjäoikeuksien käsiteltäväksi.

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus vastustaa käräjäoikeuksien yhdistämistä. Käräjäoikeus on yhtä suuri kuin osa uudistuksessa itsenäisinä säilyviksi ehdotetuista muista

käräjäoikeuksista. Se on todennut ehdotettujen uudistusten olevan liian radikaaleja myös muun maan osalta. Osa yhdistämisistä saattaa olla perusteltuja, mutta kokonaisuutena uudistus tarkoittaisi liian suurten yksiköiden muodostamista.

Monen muun lausunnonantajan tavoin käräjäoikeus pitää puutteena sitä, että vuoden 2010 uudistuksen vaikutuksia ei ole selvitetty. Nyt ehdotettu uudistus tulee liian pian edellisen jälkeen. Käräjäoikeusverkostoa ei tulisi karsia yksinomaan säästösyistä.

Uudistusta vastaan puhuu asiointimatkojen piteneminen, mikä johtaisi tuomioistuin- ja muiden oikeudellisten palveluiden saatavuuden heikentymiseen. Videoyhteyksiä ei ole mahdollista käyttää kaikissa tilanteissa. Mietinnössä ei myöskään ole selvitetty, missä etäpalvelupisteet sijaitsisivat. Käräjäoikeuksien yhdistäminen heikentäisi myös kielellisten oikeuksien toteutumista. Uudistus merkitsisi henkilöstön työmatkojen huomattavaa pidentymistä, mistä syystä sen vaikutukset henkilöstölle olisi huomiotava paremmin.

Hangon kaupunki pitää valtiontalouden tilaan nähden perusteltuna, että tuomioistuinlaitoksen rakenteita uudistetaan. Uudistuksen tulee perustua selkeisiin laskelmiin sen kokonaisvaikutuksista. Kansalaisten yhdenvertainen pääsy tuomioistuimeen ja kielelliset oikeudet eivät saa vaarantua. Kaupunki katsoo, että maantieteelliset, väestölliset, kielelliset ja liikenneyhteyksiin liittyvät syyt puoltavat Raaseporin kanslian säilyttämistä.

Inkoon kunta pitää perusteltuna, että tuomioistuinlaitoksen rakenteita uudistetaan, mutta uudistuksen painopisteen tulee olla hallinnon tehostamisessa. Hankoa vastavasti se on kiinnittänyt huomiota kansalaisten yhdenvertaisuuteen ja kielellisten oikeuksien toteuttamiseen. Ennen lopullista päätöstä tulisi selvittää kustannukset vaihtoehdolle, jossa Raaseporissa säilyisi käräjäoikeuden kanslia.

Kirkkonummen kunta suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti käräjäoikeuksien kehittämistä koskevaan hankkeeseen, jos kehitystyön myötä oikeusturvan saatavuus, lainkäytön laatu ja hyvä asiakaspalvelu voidaan muuttuvassa toimintaympäristössä turvata. Länsi-Uudenmaan asukkaiden kielellisten oikeuksien, oikeusturvan ja hyvän asiakaspalvelun turvaamiseksi Kirkkonummen istuntopaikka tulee säilyttää.

Lohjan kaupunki vastustaa työryhmän esitystä Lohjan toimipaikan lakkauttamisesta. Kaupunki on suhtautunut kriittisesti työryhmän taloudellisia vaikutuksia koskeviin arvioihin ja katsonut välimatkojen pitenemisen lisäävän matkakustannuksia. Kaupunki kannattaa työryhmän ehdotuksia erityisasiaryhmien käsittelyn keskittämisestä.

Raaseporin kaupunki vastustaa käräjäoikeuksien yhdistämistä. Se korostaa kielellisten oikeuksien toteuttamista ja katsoo, että Raaseporin kanslian toimintaa tulisi lakkauttamisen sijaan kehittää Uudenmaan ruotsin- ja kaksikielisen väestön palvelemiseksi.

Siuntion kunta vastustaa käräjäoikeuksien yhdistämistä ehdotetulla tavalla. Mietinnön perustelut eivät tue Lohjan tai Raaseporin toimipaikkojen lakkauttamista. Se kannattaa kuitenkin ehdotuksia erityisasiaryhmien keskittämisestä.

4.10 Oulun käräjäoikeus

Ehdotus (14 ja 17 malli): Kainuun, Oulun ja Ylivieska-Raahen käräjäoikeudet yhdistetään Oulun käräjäoikeudeksi, jolla olisi hallinnollinen kanslia Oulussa, kansliat Kajaanissa ja Ylivieskassa sekä istuntopaikka Kuusamossa. Kuusamon ja Raahen kansliat sekä Kuhmon, Pudasjärven ja Suomussalmen istuntopaikat lakkaisivat. Keskitetyistä asiaryhmistä käräjäoikeuden toimivaltaan kuuluisivat maa- ja metsätalouden-, yrityssaneeraus-, ulosottovalitus- ja sotilasoikeudenkäyntiasiat. Sen sijaan käräjäoikeudessa ei enää käsiteltäisi merioikeus- tai ryhmäkanteasioita, jotka keskitettäisiin Helsingin käräjäoikeuteen.

Yhteenveto lausuntopalautteesta: Oulun käräjäoikeus kannattaa käräjäoikeuksien yhdistämistä. Muut yhdistettäväksi esitetyt käräjäoikeudet sekä Rovaniemen hovioikeus vastustaa ehdotuksia. Tuomioistuinten lausunnoissa on kiinnitetty erityistä huomiota tarpeeseen säilyttää riittävä määrä toimipaikkoja.

Ehdotetun Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirin kaupungeista ja kunnista noin puolet antoi lausunnon. Lausuntoa eivät antaneet nykyisen Kainuun käräjäoikeuden alueen kunnista Hyrynsalmi, Paltamo eikä Puolanka. Ylivieska-Raahen käräjäoikeuden tuomiopiirin kunnista lausunnon jättivät antamatta Haapajärvi, Haapavesi, Oulainen, Pyhäntä ja Reisjärvi. Nykyisen Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirin kunnista, joita on 13, lausunnon antoivat ainoastaan Kuusamo, Pudasjärvi, Tyrnävä ja Vaala. Työryhmän ehdotukset jakoivat lausunnonantajien mielipiteet: noin puolet kannattaa ja puolet vastustaa työryhmän ehdotuksia käräjäoikeuksien yhdistämisestä. Moni yhdistämisestä kannattaneista on lisäksi pitänyt perusteltuna, että toimipaikkoja säilytettäisiin työryhmän ehdottamaa laajemmin.

Tuomioistuimet. Rovaniemen hovioikeus vastustaa tuomiopiirinsä käräjäoikeuksien yhdistämistä. Hovioikeus ei ole pitänyt perusteltuna monikansliaisten käräjäoikeuksien muodostamista. Maantieteellisesti laajan tuomiopiirin vuoksi hovioikeus vastustaa myös kanslioiden lakkauttamista. Myös istuntopaikkojen osalta tuomiopiirin laajuus tulee ottaa paremmin huomioon erityisesti Kainuun itäosan alueella.

Kainuun käräjäoikeus vastustaa työryhmän ehdotuksia käräjäoikeuksien yhdistämisestä sekä Kuhmon ja Suomussalmen istuntopaikkojen lakkauttamisesta. Käräjäoikeus tulee säilyttää itsenäisenä. Mietinnössä esitettyihin jatkotoimenpiteisiin ei tule ryhtyä. Ehdotukseen kiinteästi liittyvää summaaristen asioiden siirtoa ulosottolaitokselle ei myöskään tule hyväksyä. Vastuu tuomioistuinlaitoksen kokonaisvaltaisesta kehittämisestä tulee osoittaa tuomioistuinvirastolle, jonka perustamiseksi on ryhdyttävä heti toimiin.

Käräjäoikeus katsoo, että vuoden 2010 käräjäoikeusuudistuksen vaikutuksia ei ole riittävästi selvitetty. Ei ole luotettavasti selvitetty, että käräjäoikeuksia edelleen yhdistämällä saataisiin säästöjä, kun otetaan huomioon kaikki yhdistämisestä aiheutuvat taloudelliset seuraamukset. AIPA-hankkeen onnistuminen ja summaaristen asioiden siirron toteuttaminen on epävarmaa.

Uudistus heikentäisi oikeudenhoidon tasoa ja oikeudellisten palveluiden saatavuutta. Koska käräjäoikeuden hallinnollinen kanslia sijaitisi Oulussa, Kajaani ei olisi enää houkutteleva työpaikkana. Vaarana on, että sinne ei enää saataisi rekrytoitua pätevää ja osaavaa henkilöstöä. Tuomareiden erikoistuminen on mahdollista myös pienemmissä käräjäoikeuksissa. Käräjäoikeuksien haavoittuvuutta voidaan vähentää laajentamalla tuomareiden alueellista toimivaltaa esimerkiksi hovioikeuspiireittäin.

Oulun kärjäoikeus kannattaa kärjäoikeuksien yhdistämistä molempien ehdotettujen mallien mukaisesti, koska ne ovat yhtenevät Oulun kärjäoikeuden kannalta. Kärjäoikeus kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että Raahessa tulisi välimatkoista ja asiamääristä johtuen säilyttää istuntopaikka. Lisäksi uudistuksessa tulisi huolehtia siitä, että kärjäoikeuden tuomariresurssia vahvistetaan ehdotetulla tavalla.

Kärjäoikeus on katsonut, että maa-oikeuksien tuomiopiirit olisi perusteltua arvioida uudelleen. Oulun maa-oikeudelle ehdotettu laajempi tuomiopiiri huomioon ottaen Pohjanmaan kärjäoikeuden maa-oikeusinsinööri ei kykenisi enää hoitamaan molempien kärjäoikeuksien asioita. Perusteltua olisi, että Oulun maa-oikeuteen perustettaisiin oma maa-oikeusinsinöörin virka. Kärjäoikeus on todennut erikoistumis- ja tehostamiskäytäntöjen puoltavan myös Lapin alueen yrityssaneeraus- ja ulosottovälikäsittelykeskittämistä sen käsiteltäväksi. Tuomiopiirin laajuus huomioon ottaen oikeuden saatavuus saattaa keskittamisestä johtuen kuitenkin heikentyä ja kokonaiskustannukset kasvaa.

Ylivieska-Raahen kärjäoikeus vastustaa työryhmän ehdotuksia. Kärjäoikeuden tulee säilyä itsenäisenä kärjäoikeutena, jolla on kanslia myös Raahessa. Kanslia tulee säilyttää siinäkin tapauksessa, että kärjäoikeudet yhdistettäisiin.

Uudistukselle ei ole tarvetta, koska kärjäoikeus toimii nykyisellään hyvin ja tehokkaasti. Kärjäoikeudelle ei ole haittaa monipaikkaisuudesta, vaan kanslioiden käytännöt on saatu yhtenäistettyä ja työmäärät tasattua. Erikoistuminen on mahdollista tarpeen mukaan. Työhyvinvoinnista huolehditaan ja ilmapiiri on hyvä. Yhdistämisellä ei myöskään ole saavutettavissa merkittäviä säästöjä välimatkojen pitenemisestä aiheutuvat matka- ja muut kustannukset huomioon ottaen. Sen sijaan oikeuden saatavuus heikentyisi. Sähköisen asiointin ja videoneuvottelun käytön lisääminen ei välttämättä takaa syrjäseudulla asuvan oikeusturvaa. Monella ei ole riittävää osaamista tai tarvittavaa laitteistoa sähköisten yhteyksien käyttämiseen.

Kärjäoikeus on monien muiden tapaan kritisoinut sitä, että vuoden 2010 uudistuksen vaikutuksista ei ole tehty kattavaa selvitystä. Summaaristen asioiden ja riidattomien rikosasioiden käsittelyn kehittämisestä tulee päättää ennen rakenteellisia uudistuksia.

Maakunnat. *Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan liitot* vastustavat kärjäoikeuksien toimipaikkojen määrän vähentämistä Itä- ja Pohjois-Suomessa, jonne työryhmän ehdotukset eniten kohdistuisivat.

Kainuun kärjäoikeuden tuomiopiiri. *Kajaanin kaupunki sekä Kuhmon ja Suomussalmen kunnat* ovat lausunnoissaan todenneet, että Kainuun kärjäoikeus tulee säilyttää itsenäisenä. Kuhmon ja Suomussalmen istuntopaikat on säilytettävä. Kärjäoikeuksien yhdistäminen näivettäisi Kajaanin oikeudellisia palveluita ja vähentäisi työpaikkoja. Oikeuden saatavuus tulee taata kansalaisille yhdenvertaisesti myös alueilla, joissa etäisyydet ovat pitkiä. Ennen rakenteellisia uudistuksia tulisi arvioida, mitä yksinkertaisia asioita ei ole tarpeen käsitellä tuomioistuimissa.

Ristijärven kunta on arvioinut, että kärjäoikeuksien määrän vähentäminen työryhmän ehdottamalla tavalla tuo vain osan valtion suunnittelemista säästöistä. Toinen puoli säästöistä tulisi hankkia muuttamalla kärjäoikeuksien päätettäväksi tulevien asioiden määrää ja luonnetta. Riippumatta siitä, miten uudistus toteutetaan, Kajaanin kanslia tulee säilyttää.

Myös *Sotkamon kunta* on pitänyt perusteltuna, että rakenteellisessa uudistuksessa keskitytään käräjäoikeuksien tehtävien tarkastelemiseen ja että esimerkiksi summaaristen asioiden käsittelyn kehittäminen olisi perusteltua. Oikeusturvan toteutuminen on turvattava riittävän kattavalla käräjäoikeusverkostolla. Pitkistä etäisyyksistä johtuen kanslian tulee säilyä Kajaanissa. Kuhmossa ja Suomussalmella tulisi olla istunto-paikat.

Oulun käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Kuusamon kaupunki* vastustaa Kuusamon kanslian lakkauttamista. Se katsoo, että työryhmä ei ole riittävällä tavalla huomionnut maantieteellistä etäisyyttä, liikenneyhteyksiä eikä asia- ja asiakasmääriä esittäessään Kuusamoon vain istuntopaikkaa. Huomiota olisi myös kiinnitettävä rajan läheisyyteen sekä muiden viranomaisten ja oikeudellisten toimijoiden sijainti Kuusamossa.

Pudasjärven kaupunki toteaa, että käräjäoikeusverkoston kehittämisessä tulee riittävästi huomioida maantieteelliset näkökohdat Itä- ja Pohjois-Suomen harvaanasuttujen alueiden osalta. Pitkät etäisyydet edellyttävät riittävää määrää toimipaikkoja. Työryhmän ehdottamien etäpalvelupisteiden järjestäminen ja hallinnointi jää mietinnön perustella epäselväksi.

Tyrnävän kunta on ilmoittanut, ettei sillä ole lausuttavaa työryhmän mietinnöstä.

Vaalan kunta katsoo, että käräjäoikeuksien vähentäminen todennäköisesti pidentää nykyisiä käsittelyaikoja sekä ruuhkauttaa käräjäoikeuksia. Uudistuksesta huolimatta kaikille kansalaisille tulee taata mahdollisuus päästä osallistumaan asioidensa hoitoon. Kunta ei kannata istuntopaikkojen mittavaa karsimista. Pohjois- ja Itä-Suomessa välimatkat ovat pitkiä, mikä lisää kuluja.

Ylivieska-Raahen käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Kalajoen, Nivalan ja Ylivieskan kaupungit* sekä *Alavieskan ja Siikalatvan kunnat* ovat todenneet, että niillä ei ole huomautettavaa työryhmän ehdotuksiin. Ylivieska ja Siikalatva ovat lisäksi pitäneet molempia työryhmän ehdottamia malleja mahdollisina.

Kärsämäen kunta katsoo, että käräjäoikeuden istuntopaikka tulee säilyttää Ylivieskassa, jotta kansalaisten palvelut voidaan turva yhdenvertaisesti.

Merijärven kunta ei pidä hyväksyttävänä kehityksenä kansalaisten palveluiden keskittämistä yhä harvempiin toimipisteisiin yhä kauemmas kansalaisista. Valtion tarjoamia palveluita tulisi saada myös keskuskaupunkien ulkopuolelta. Onkin tärkeää, että Pohjois-Pohjanmaan eteläosaan Ylivieskaan on molemmissa malleissa jäämässä kansliapalvelu, vaikkakin käräjäoikeuden pääpaikka on siirtymässä Ouluun. Ylivieska sijaitsee keskellä asukasluvultaan merkittävää ja kehittyvää aluetta.

Raahen kaupunki sekä *Pyhäjoen ja Siikajoen kunnat* vastustavat ehdotusta Ylivieska-Raahen käräjäoikeuden Raahen kanslian lakkauttamisesta. Raahen seutukuntaan sijoittuu lähivuosina suurhankkeita, joista merkittävimpänä on Pyhäjoen ydinvoimalahanke. Hankkeet tulevat lisäämään käsiteltävien asioiden, asiakaskäyntien ja istuntojen määrää, mikä puoltaa Raahen kanslian säilyttämistä. Ne kritisivat myös sitä, että vuoden 2010 uudistuksen vaikutuksista ei ole tehty kattavaa selvitystä. Raahen seutu on menettänyt myös muita valtion hallinnon palveluita muille paikkakunnille, vaikka Raahen on suuri, teollistunut ja kehittyvä kaupunki.

Pyhäjärven kaupunki katsoo, että oikeusturvan saatavuus ja alueen maantieteelliset etäisyydet puoltavat käräjäoikeuden toimipaikan säilyttämistä Ylivieskassa ehdotetulla tavalla.

Sievin kunta katsoo, että nykyinen Ylivieska-Raahen käräjäoikeus, johon Sievi tällä hetkellä kuuluu, on kunnalle soveltuva. Käräjäoikeuksien toimipaikkaverkko tulee säilyttää riittävän kattavana, jotta kansalaisten oikeusturvan saatavuus voidaan turvata. Asiantietäisyydet eivät saa muodostua kohtuuttoman pitkiksi. Toimipaikkojen tulee sijoittua sinne, missä väestömäärän perusteella niille on eniten tarvetta. Mikäli Ylivieskan kanslian toimipiste säilyy työryhmän ehdottamalla tavalla, käräjäoikeuspalvelut ovat tulevaisuudessakin kohtuudella saavutettavissa kuntalaisille.

4.11 Pirkanmaan käräjäoikeus

Ehdotus (14 ja 17 malli): *Pirkanmaan käräjäoikeuden tuomiopiiriin tai sen toimipaikkoihin ei ehdoteta muutoksia. Sen hallinnollinen kanslia sijaitisi jatkossakin Tampereella. Sen toimivaltaan ei enää kuuluisi keskitetyjä asiaryhmiä. Sen sijaan Pirkanmaan alueen yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasiat käsiteltäisiin jatkossa Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa ja sotilasoikeudenkäyntiasiat Satakunnan käräjäoikeudessa.*

Pirkanmaan käräjäoikeus on pitänyt mietintöä onnistuneena ja siinä käräjäoikeusverkoston jatkokehittämiseksi esitettyjä vaihtoehtoja perusteltuina. Käräjäoikeus on yhtynyt työryhmän näkemykseen siitä, että vain riittävän isoissa yksiköissä on todellinen mahdollisuus tuomarien erityisosaamisen lisäämiseen ja massa-asioiden keskittämiseen. Kumpikin lisää toiminnan tuottavuutta ja tuloksellisuutta.

Käräjäoikeus kannattaa työryhmän ehdotusta 17 käräjäoikeudesta sillä poikkeuksella, että Tuusulan ja Hyvinkään käräjäoikeudet tulisi yhdistää Keski-Uudenmaan käräjäoikeudeksi Penttisen eriävässä mielipiteessä esitetyllä tavalla. Pohjanmaan alueen kolme käräjäoikeutta tulisi yhdistää 14 mallin mukaisesti. Käräjäoikeus kuitenkin vastustaa yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasioiden siirtoa käsiteltäväksi Varsinais-Suomen käräjäoikeuteen. Sotilasoikeudenkäyntiasioiden vähäinen määrä huomioon ottaen ne on perusteltua keskittää käsiteltäväksi muualle.

Lisäksi käräjäoikeus on pitänyt perusteltuna, että käräjäoikeuksien nimet muutetaan yhdenmukaisiksi siten, että käräjäoikeuksien nimessä olisi aina päätoimipaikan kaupunki. Käräjäoikeusverkoston jatkokehitystyö tulisi käynnistää pikaisesti.

4.12 Pohjanmaan käräjäoikeus

Ehdotus (14 malli): *Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan käräjäoikeudet yhdistetään Pohjanmaan käräjäoikeudeksi, jolla olisi hallinnollinen kanslia Vaasassa ja kansliat Kokkolassa ja Seinäjoella. Alajärven, Alavuksen, Kauhajoen, Kauhavan, Kristiinankaupungin ja Pietarsaaren istuntopaikat lakkaisivat. Keskitetyistä asiaryhmistä käräjäoikeuden toimivaltaan kuuluisivat jatkossakin maaoikeus-, yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasiat. Sen sijaan käräjäoikeudessa ei enää käsiteltäisi sotilasoikeudenkäyntiasioita, joissa Pohjanmaan käräjäoikeus on nykyisin toimival-*

tainen. Käräjäoikeudessa ei myöskään käsiteltäisi merioikeus- tai ryhmäkanteasioita, jotka keskitettäisiin Helsingin käräjäoikeuteen.

Ehdotus (17 malli): Nykyiset Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan käräjäoikeudet yhdistettäisiin Pohjanmaan käräjäoikeudeksi, jolla olisi hallinnollinen kanslia Vaasassa ja kanslia Kokkolassa. Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus säilyisi itsenäisenä hallinnollisen kanslian säilyessä Seinäjoella. Muut istuntopaikat lakkautettaisiin edellä todettua vastaavasti. Pohjanmaan käräjäoikeuden toimivaltaan kuuluisi edellä mainitut keskitetyt asiaryhmät. Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeudessa näitä asioita ei jatkossakaan käsiteltäisi.

Eriävä mielipide: Kaikkia Pohjanmaan alueen käräjäoikeuksia ei tulisi yhdistää 14 mallin mukaisesti, vaan 17 käräjäoikeuden malli on perustellumpi.

Yhteenveto lausuntopalautteesta: Kuten Itä-Suomessa, myös Pohjanmaalla, jossa työryhmän ehdottamat mallit poikkesivat toisistaan eniten, on 17 käräjäoikeuden malli saanut selvästi enemmän kannatusta. Kaikki alueen tuomioistuimet ovat suhtautuneet työryhmän ehdotuksiin ainakin osittain myönteisesti. Vaikka myös vaihtoehtoisia malleja on esitetty, tuomioistuimet ovat pitäneet mahdollisena, että käräjäoikeudet yhdistettäisiin ehdotetun 17 mallin mukaisesti. Toisaalta myös 14 käräjäoikeuden mallia on pidetty mahdollisena ainakin pidemmällä aikavälillä.

Ehdotetun 14 käräjäoikeuden mallin mukaisen Pohjanmaan käräjäoikeuden tuomiopiirin maakunnista, kaupungeista ja kunnista lähes kaikki antoivat lausuntonsa. Lausuntoa eivät toimittaneet Keski-Pohjanmaan liitto, Halsua, Lappajärvi eikä Vimpeli. Työryhmän ehdotukset jakoivat kaupunkien ja kuntien mielipiteitä kaikkien Pohjanmaan maakuntien alueilla. Hieman yli puolet lausunnonantajista kuitenkin kannattaa työryhmän ehdotuksia ainakin osittain.

Lausunnoissa on kiinnitetty erityistä huomiota kielellisten oikeuksien toteutumiseen.

Tuomioistuimet. Vaasan hovioikeus on todennut nykyisen Keski-Pohjanmaan käräjäoikeuden olevan Manner-Suomen pienin. Pohjanmaan käräjäoikeuden tuomiopiiri, johon kuuluu Pietarsaaren alue, ei ole alueellisesti luonteva. Näistä syistä hovioikeus on pitänyt muutoksia Pohjanmaan alueella perusteltuina ja työryhmän ehdottamaa 17 käräjäoikeuden mallia tältä osin toteuttamiskelpoisena. Esimerkiksi Keski-Pohjanmaan käräjäoikeuden kannattama vaihtoehto, jossa Pietarsaaren alue siirrettäisiin Keski-Pohjanmaan käräjäoikeuden tuomiopiiriin, ei ole hovioikeuden mielestä järkevä.

Hovioikeuden mukaan myöskään työryhmän ehdottaman 14 mallin mukainen Pohjanmaan alueen kolmen käräjäoikeuden yhdistäminen ei ole perusteltu. Malli muodostaisi kolmella perinteiltään ja kulttuuriltaan huomattavasti eroavalla paikkakunnalla toimivan käräjäoikeuden. Hovioikeus on arvioinut Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeuksien olevan nykyisellään riittävän suuria toimimaan parhaiten itsenäisinä. Lisäksi hovioikeus on kiinnittänyt huomiota kielellisten oikeuksien toteuttamiseen, kun alueen käräjäoikeuden työkieli muuttuisi ruotsista suomeksi. Kielelliset syyt puoltavat käräjäoikeuden hallinnollisen kanslian sijoittamista Vaasaan, jossa on muun oikeudellisen keskittymän lisäksi tarjolla ruotsinkielistä juristikoulutusta.

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus on monien muiden lausunnonantajien tavoin suhtautunut uudistuksen ajoitukseen kriittisesti. Uutta rakenneuudistusta ollaan toteutta-

massa liian nopeasti ja ilman, että vuoden 2010 uudistuksen vaikutuksia oikeusturvan saatavuudelle, säästöille, tehokkuudelle tai työhyvinvoinnille on kattavasti selvitetty. Lisäksi summaaristen asioiden käsittelyn kehittämistä koskevat ratkaisut tulisi tehdä ennen kuin verkostoa ryhdytään uudistamaan.

Mikäli uudistusta lähdetään toteuttamaan, tulisi kärjäoikeus säilyttää itsenäisenä työryhmän ehdottaman 17 mallin mukaisesti. Kärjäoikeuden tuottavuus on hyvä ja se on kooltaan riittävän suuri esimerkiksi erityisosaamisen kehittämiseksi. Aiempi rakenneuudistus on toteutunut hyvin ja tuloksellisuus ja työhyvinvointi ovat korkealla tasolla. Tämä on kärjäoikeuden näkemyksen mukaan osaltaan sen ansiota, että se toimii vain yhdessä kansliassa. Kärjäoikeus onkin korostanut, että uudistuksella ei tulisi lainkaan perustaa kärjäoikeuksia, joilla olisi useampi kanslia.

Kärjäoikeus hyväksyy myös työryhmän ehdottamat istuntopaikkojen lakkautukset. Istuntojen keskittämistä Seinäjoelle puoltaa erityisesti toimitilojen turvallisuuteen liittyvät näkökohdat. Lakkautukset eivät kuitenkaan saa johtaa oikeuden saatavuuden heikentymiseen, mistä syystä oikeudenkäyntimenettelyä on kehitettävä esimerkiksi videoyhteyksien käyttöä lisäämällä.

Keski-Pohjanmaan kärjäoikeus katsoo, että ensisijaisesti kärjäoikeuden itsenäisyys tulee säilyttää vahventamalla sen organisaatiota tai vaihtoehtoisesti jättämällä se nykyiseksi. Viime kädessä kärjäoikeus tulee yhdistää joko Pohjanmaan tai Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeuteen. Kolmen kärjäoikeuden muodostama yksi kärjäoikeus kolmine kanslioineen ei tule olemaan onnistunut ratkaisu, joten kärjäoikeus katsoo, että 14 kärjäoikeuden malli ei ole toteuttamiskelpoinen.

Kärjäoikeus on Suomen toiseksi pienin kärjäoikeus. Se on todennut, että pienessä yksikössä poissaolot voivat johtaa hankaluuksiin. Tuottavuus ei ole täysin vastaavaa luokkaa kuin suuremmissa yksiköissä, koska myös asiamäärät ovat vähäisemmät. Kolmen tuomarin kokoonpanoja on kuitenkin pystytty käyttämään pienestä koosta huolimatta. Nykytila huomioon ottaen perusteltua olisi, että kärjäoikeutta vahvistetaan laajentamalla sen tuomiopiiriä liittämällä siihen Pietarsaari, Uusikaarlepyy, Kruunupyy, Luoto ja Pedersöre, kuten vuoden 2010 uudistuksessa esitettiin. Mikäli kärjäoikeus kuitenkin yhdistettäisiin toiseen kärjäoikeuteen, vaihtoehtona voisi olla kumpi tahansa Pohjanmaan alueen muista tuomioistuimista. Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan kärjäoikeuden yhdistäminen työryhmän ehdottaman 17 mallin mukaisesti edesauttaisi lainkäyttöä niin, että Pietarsaaren istuntopaikasta voitaisiin luopua. Toisaalta hyvät liikenneyhteydet Seinäjoen ja Kokkolan välillä puoltaisivat Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeuden yhdistämistä. Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan välinen kulttuuriero ei liene niin suuri kuin, mitä se on Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan välillä.

Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeuden tavoin Keski-Pohjanmaan kärjäoikeus on katsonut, että vuoden 2010 uudistuksen vaikutuksia ei ole riittävästi selvitetty. Niin ikään päätös summaaristen asioiden käsittelyn kehittämisestä ja AIPA:n käyttöönotto tulisi toteuttaa ennen verkostouudistuksen toteuttamista. Koska epävarmuus vaikuttaa haitallisesti henkilöstön työhyvinvointiin, tulisivat päätökset mahdollisista yhdistämisistä tehdä mahdollisimman pian.

Pohjanmaan kärjäoikeus kannattaa Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan kärjäoikeuksien yhdistämistä työryhmän ehdottaman 17 mallin mukaisesti. Kärjäoikeus kannattaa myös Kristiinankaupungin ja Pietarsaaren istuntopaikkojen lakkauttamista. Pidemmällä aikavälillä myös kaikkien kolmen Pohjanmaan alueen kärjäoikeuksien

yhdistäminen voisi olla perusteltua työryhmän ehdottaman 14 käräjäoikeuden mallin mukaisesti.

Käräjäoikeus on todennut lainkäytön painopisteen siirtämisen käräjäoikeuksiin edellyttävän tuomareiden erityisosaamisen kehittämistä, monijäsenisten kokoonpanojen käytön sekä toimitilojen turvallisuuden lisäämistä. Digitalisoinnin ja videotekniikan avulla voidaan vähentää henkilökohtaisen asioinnin tarvetta. Käräjäoikeus katsoo, että tuomioistuinten yksikkökoko on kasvatettava. Alueellisista eroista johtuen tuomiopiirien maantieteellinen laajuus vaihtelee. Tämä saattaa edellyttää tuomioistuinten toimimista useammassa toimipisteessä. Käräjäoikeus on pitänyt perusteltuna, että Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan käräjäoikeuksien yhdistäminen toteutetaan pikaisesti. Pidemmällä aikavälillä voidaan harkita myös Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeuden yhdistämistä. Sen sijaan nykyisten tuomiopiirien jakaminen ei ole perusteltua. Ruotsinkieliset palvelut kyetään turvaamaan riittävällä määrällä kielituomarin virkoja.

Käräjäoikeus kannattaa yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasioiden keskittämistä, mutta se edellyttää riittävää resursointia. Niin ikään se kannattaa ryhmäkante-, merioikeus- ja sotilasoikeudenkäyntiasioiden keskittämistä työryhmän ehdottamalla tavalla. Sen sijaan maa-oikeusasioita käsittelevät käräjäoikeudet ja niiden tuomiopiirit tulisi arvioida uudelleen ja ilman liityntää hovioikeuspiireihin.

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Etelä-Pohjanmaan liitto* katsoo, että Etelä-Pohjanmaalla tulee olla oma itsenäinen käräjäoikeus. Maakunnassa on riittävä asiakasmäärä ja sopivat etäisyydet, jotta tänne voidaan rakentaa kaikki vaatimukset täyttävä palvelukokonaisuus. Palveluverkoston kattavuus maakunnan sisällä on turvattu istuntopaikkojen riittävällä määrällä ja sähköisiä menetelmiä kehittämällä.

Alajärven ja Alavuden kaupungit kannattavat työryhmän ehdottamaa 17 käräjäoikeuden mallia, jonka mukaan Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus säilyy itsenäisenä. Ne kuitenkin vastustavat Alajärven istuntopaikan lakkauttamista, koska etäisyydet käräjäoikeuteen kasvaisivat kohtuuttomasti.

Niin ikään *Evijärven kunta ja Lapuan kaupunki* pitävät perusteltuna, että Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus säilyy itsenäisenä ehdotetun 17 mallin mukaisesti. Palveluiden saatavuus toteutuu parhaiten nykyisen maakuntajaon kautta. Palveluverkoston kattavuus maakunnan sisällä on turvattu riittävällä määrällä istuntopaikoja ja sähköisiä menetelmiä kehittämällä.

Ilmajoen, Jalasjärven ja Kuortaneen kunnat ovat pitäneet 17 käräjäoikeuden mallia parempana, vaikka sen heikkoutena on palveluiden keskittäminen ainoastaan yhdelle paikkakunnalle.

Isojoen, Karijoen ja Kauhajoen kunnat kannattavat 17 käräjäoikeuden mallia. Ne katsovat kuitenkin, että Kauhajoen istuntopaikan säilyminen olisi tärkeää palveluiden saavutettavuuden kannalta.

Kauhavan kaupunki paheksuu valtion menettelyä maakuntien toimintojen karsimisessa. Uudistusten myötä Kauhavalta on kadonnut merkittävä määrä työpaikkoja ja lakkauttamisista on aiheutunut kaupungille suuria toiminnallisia ja taloudellisia menetyksiä. Kaupunki pitää esitettyjä malleja kannaltaan tasavertaisina, koska molemmissa vaihtoehdoissa kanslia säilyisi Seinäjoella. Loogista olisi, että käräjäoikeuden ja

poliisin toimialueet olisivat samat (14 käräjäoikeuden malli). Kaupunki ei kuitenkaan hyväksy Kauhavan istuntopaikan lakkauttamista.

Kurikan kaupunki pitää esitetyistä vaihtoehtoista 17 käräjäoikeuden mallia parempana.

Seinäjoen kaupunki kannattaa sitä, että valtion toiminnoissa etsitään taloudellisempia ja tehokkaampia toimintatapoja rakenneuudistuksin. Kaupunki on kuitenkin kritisoinut mietinnön vaikuttavuusarviointia. Uuteen rakenneuudistukseen olisi perusteltua ryhtyä vasta, kun vuoden 2010 uudistuksen vaikutukset on kattavasti selvitetty. Jos uudistus toteutetaan, tulisi Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeuden säilyä itsenäisenä. Kaupunki vastustaa Pohjanmaan alueen kolmen käräjäoikeuden yhdistämistä 14 käräjäoikeuden mallin mukaisesti.

Soinin kunta katsoo, että valtionhallinnon toimintojen keskittäminen heikentää reuna-alueiden palveluita. Jos uudistus toteutetaan, ehdotettu 17 käräjäoikeuden malli olisi kuntalaisten kannalta parempi kuin 14 käräjäoikeuden malli.

Teuvan kunta pitää käräjäoikeuksien hallinnollista yhdistämistä perusteltuna. Paras vaihtoehto on poliisi- ja syyttäjäpiireihin perustuva 14 käräjäoikeuden malli. Nykyisten istuntopaikkojen toiminnan jatkaminen olisi kuitenkin tärkeää.

Ähtärin kaupunki oudoksuu vallalla olevaa suuntausta siitä, että toiminnan kehittäminen toteutetaan palvelujen keskittämällä. Keskittäminen etäännyttää reuna-alueiden palveluita ja kiihdyttää poismuuttoa. Keskittämisen sijaan tulisi keskittyä toiminnan, prosessien sekä toimintaa ohjaavien normien ja sisäisen rakenteen kehittämiseen. Esitetyistä malleista kaupunki pitää 17 käräjäoikeuden mallia parempana vaihtoehtona.

Keski-Pohjanmaan käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Kannuksen kaupunki* ja *Kaustisen kunta* ovat todenneet, että alkavalla hallituskaudella tullaan todennäköisesti uudistamaan valtion aluehallintoa merkittävästi. Käräjäoikeusverkoston kehittämiseen tulisi palata vasta siinä vaiheessa, kun aluehallintouudistuksen aikataulu ja vaikutukset ovat tiedossa. Ne kritisoivat myös sitä, että vuoden 2010 uudistuksen vaikutuksia ei ole kattavasti selvitetty.

Kokkolan kaupunki on pitänyt parhaana vaihtoehtona sitä, että Keski-Pohjanmaan käräjäoikeus säilyisi itsenäisenä, mutta Pietarsaaren alue tulisi siirtää käräjäoikeuden tuomiopiiriin. Toissijaisesti 14 käräjäoikeuden malli on ehdotetuista vaihtoehtoista tarkoituksenmukaisempi. Kaikissa esitetyissä malleissa olisi järkevää siirtää Pietarsaaren alueen asiat käsiteltäväksi Kokkolassa. Tätä tukevat esitettyjen säästötavoitteiden ja oikeusturvan näkökulmasta etäisyystekijät, kaksikielisen palvelun sekä asi-anajopalveluiden kattava saatavuus.

Lestijärven kunta on huolissaan valtion palveluiden keskittämisestä suuriin asutuskeskuksiin. Kehitys heikentää maaseudun asukkaiden oikeusturvaa. Oikeuspalveluiden tulisi olla maantieteellisesti riittävän kattavasti saatavilla. Kunta katsoo, että oikeusjärjestelmää voidaan kehittää nykyisesti esimerkiksi lisäämällä vaihtoehtoisia riidanratkaisumenetelmiä. Se pitää tärkeänä, että yhteispalvelupisteiden toimintoja kehitetään muun muassa videopalveluyhteyksiä parantamalla.

Perhon kunta kannattaa ehdotettua 14 käräjäoikeuden mallia.

Toholammin kunta katsoo, että käräjäoikeuden Kokkolan toimipaikka on säilytettävä. Kannuksen tilojen käyttömahdollisuudet olisi huomioitava. Muilta osin kunnalla ei ole ollut huomautettavaa mietinnöstä.

Vetelin kunnalla ei ole huomautettavaa uudistuksen johdosta.

Pohjanmaan käräjäoikeuden tuomiopiiri. *Pohjanmaan liitto* on pitänyt perusteltuna, että nykytilaa ei muutettaisi. Pohjanmaan käräjäoikeus toimii nykyisellään hyvin, joten välittömiä syitä uudistukseen ei ole. Mikäli uudistusta kuitenkin viedään eteenpäin, ehdotettu 17 käräjäoikeuden malli on kannatettavampi. Päätoimipaikan tulee sijaita Vaasassa. Kristiinankaupungin ja Pietarsaaren toimipaikat on säilytettävä, jotta kansalaisten palvelutarpeisiin voidaan vastata. Liitto on kannattanut erityisasiaryhmien keskittämistä siltä osin kuin Pohjanmaan käräjäoikeus säilyisi niissä toimivaltaisena.

Isonkyrön kunnalla ei ole huomautettavaa työryhmän ehdotuksista.

Kaskisten kaupunki on todennut, että edellisestä suuresta käräjäoikeusuudistuksesta on kulunut vain muutama vuosi ja sen tuloksia tulisi vielä arvioida. Mikäli uudistus toteutuu, kaupunki katsoo paremmaksi siirtyä 14 käräjäoikeuden malliin. Pitkien välimatkojen vuoksi se pitää tärkeänä, että Kristiinankaupungin toimipaikka säilytettäisiin. Lisäksi kaupunki on pitänyt tärkeänä, että asukkaiden kielelliset oikeudet turvataan ja he saavat palvelua sekä suomeksi että ruotsiksi.

Korsnäsin, Maalahden, Mustasaaren ja Vöyrin kunnat vastustavat käräjäoikeuksien määrän vähentämistä. Ne ovat todenneet lausunnoissaan, että edellisestä uudistuksesta on kulunut liian vähän aikaa, eikä sen vaikutuksia ole riittävästi arvioitu. Ne painottavat kielellisten oikeuksien merkitystä. Kielellisiä oikeuksia ei voida riittävästi turvata yksinomaan kielituomareilla. Jotta mahdollisuudet ruotsinkielisen palvelutason säilyttämiseen ja kielitaitoisen henkilöstön rekrytoimiseen myös muihin kaksikielisiin tuomioistuimiin voidaan turvata, Manner-Suomessa tulisi olla ainakin yksi enemmistökieliltään ruotsinkielinen käräjäoikeus. Mustasaari, Maalahti ja Vöyri ovat lisäksi pitäneet tärkeänä, että Pohjanmaan käräjäoikeudessa käsitellään jatkossakin sinne keskitettyjä erityisasiaryhmiä.

Kristiinankaupunki kannattaa ehdotettua 17 käräjäoikeuden mallia. Myös se on painottanut kielellisten oikeuksien merkitystä. Ruotsinkielinen palvelu tulee turvata myös jatkossa. Käräjäoikeuksissa nykyisin jo olevaa erityisosaamista tulee voida hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla. Kristiinankaupungin istuntopaikka olisi perusteltua säilyttää.

Laihian kunta vastustaa työryhmän ehdotuksia ja katsoo, että käräjäoikeusverkosto tulisi säilyttää ennallaan.

Närpiön kaupunki katsoo, että molemmat vaihtoehdot heikentävät ruotsinkielisen väestön oikeuksia, joita ei voida riittävästi turvata pelkästään kielituomareilla. Esiteytistä vaihtoehdoista kaupunki pitää ehdotettua 17 käräjäoikeuden mallia parempana. Kristiinankaupungin istuntopaikan lakkauttaminen olisi suuri menetys. Kaupunki kannattaa työryhmän ehdotuksia erityisasiaryhmien keskittämisestä.

Pietarsaaren alueen kaupungit ja kunnat eli *Kruunupyö, Luoto, Pedersören kunta, Pietarsaari* ja *Uusikaarlepyy* ovat antaneet yhteisen lausunnon, jossa ne vastustavat työryhmän ehdotuksia. Ne katsovat, että ehdotukset eivät tue ruotsinkielisen väestön

kielellisten oikeuksien toteuttamista. Uudistuksen seurauksena Manner-Suomessa ei olisi yhtään enemmistökieleltään ruotsinkielistä kärjäoikeutta. Myös kaksikielisten kärjäoikeuksien määrä vähenisi. Työryhmä ei ole riittävällä tavalla arvioinut ehdotusten kielellisiä vaikutuksia. Lisäksi kaupungit ja kunnat katsovat, että Pietarsaaren istuntopaikka tulisi säilyttää. Esitetyistä vaihtoehdoista ehdotettu 17 kärjäoikeuden malli on parempi.

Pietarsaaren kaupunki on lisäksi omassa erillisessä lausunnossaan todennut muun muassa, että Pohjanmaan kärjäoikeus toimii nykyisellään hyvin, eikä tarvetta muutoksiin ole. Kielellisten oikeuksien toteutuminen edellyttää, että kielituomareiden lisäksi on varmistettava siitä, että myös kärjäoikeuden muuhun henkilöstöön kuuluu riittävä määrä sekä suomen että ruotsin kielen taitoisia henkilöitä.

Vaasan kaupunki pitää kärjäoikeuksien yksikkökoon suurentamista ja sille esitetyjä perusteluita ja tavoitteita sinällään oikeina ja kannattaa mietinnössä esitettyä 14 kärjäoikeuden mallia. Toimipaikkojen määrän vähentyessä sähköistä asiointia ja videoneuvottelun käyttöä on lisättävä työryhmän ehdottamalla tavalla. Kaupunki pitää ehdotuksia erityisasioiden keskittämisestä kannatettavina. Edellä Pietarsaaren lausunnosta kirjattua vastaavasti kaupunki on myös korostanut kielellisten oikeuksien toteuttamisen tärkeyttä.

4.13 Satakunnan kärjäoikeus

Ehdotus (14 ja 17 malli): *Satakunnan kärjäoikeuden tuomiopiiriin ei ehdoteta muutoksia. Sen hallinnollinen kanslia sijaittisi jatkossakin Porissa. Rauman kanslia lakaisi, mutta paikkakunnalla säilyisi istuntopaikka. Keskitetyistä asiaryhmistä kärjäoikeuden toimivaltaan kuuluisi jatkossakin sotilasoikeudenkäyntiasiat. Sen sijaan kärjäoikeudessa ei enää käsiteltäisi yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasioita, vaan ne käsiteltäisiin jatkossa Pohjanmaan kärjäoikeudessa.*

Satakunnan kärjäoikeus kannattaa hallinnollisesti suurempien kärjäoikeuksien muodostamista. Kärjäoikeus pitää ehdotettua 17 kärjäoikeuden mallia parempana. Ehdotetun 14 kärjäoikeuden mallin haittana on erityisesti se, että se lisäisi monikansliaisten kärjäoikeuksien määrää. Henkilöstön jakautuminen useampaan kansliaan aiheuttaa samoja ongelmia kuin pienissä kärjäoikeuksissa ilmenee. Lisäksi johtaminen ja hallinto vaativat enemmän resursseja. Kärjäoikeus pitää perusteltuna, että istuntopaikoista luovutaan heti, kun toimitilat päätoimipaikalla sen sallivat. Näin voidaan säästää kärjäoikeuksien resursseja. Kärjäoikeus vastustaa erityisasiaryhmien keskittämistä nykyistä harvempiin kärjäoikeuksiin. Keskittäminen pidentäisi kärjämatkoja huomattavasti.

Kärjäoikeus katsoo, että työryhmän mietinnössä on kattavasti otettu huomioon tuomioistuinten toimintaympäristön muutokset. Kärjäoikeus katsoo, että näistä muutoksista, niiden tuomioistuinten toiminnalle ja sen henkilöstön ammattitaidolle asetettävien vaatimusten kasvamisesta sekä julkisen talouden kiristymisestä johtuen tuomioistuinlaitoksen rakenteita on tarkasteltava. Tässä yhteydessä on arvioitava mahdollisuuksia hyödyntää sähköisten asiointi- ja asiankäsittelyjärjestelmien luomat mahdollisuudet tuomioistuinten saavutettavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tehokkuuden kehittämiseksi.

Käräjäoikeus pitää perusteltuna, että nyt tehtävä käräjäoikeusverkoston rakennemalli laaditaan osaksi yhtenäisen tuomioistuinlaitoksen tulevaisuuden kokonaisrakennetta, jossa on huomioitu riittävä tuomioistuinverkosto kaikki oikeusasteet huomioon ottaen.

4.14 Varsinais-Suomen käräjäoikeus

Ehdotus (14 ja 17 malli): *Varsinais-Suomen käräjäoikeuden tuomiopiiriin ei ehdoteta muutoksia. Sen hallinnollinen kanslia sijaitsisi jatkossakin Turussa. Salon kanslia lakkaisi, mutta paikkakunnalla säilyisi istuntopaikka. Muut istuntopaikat (Kemiö ja Uusikaupunki) lakkaisivat. Keskitetyistä asiaryhmistä käräjäoikeuden toimivaltaan kuuluisi jatkossakin maa- ja yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasiat. Sen sijaan sotilasoikeudenkäyntiasiat käsiteltäisiin jatkossa Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudessa. Käräjäoikeudessa ei myöskään käsiteltäisi merioikeus- tai ryhmäkanteasioita, jotka keskitettäisiin Helsingin käräjäoikeuteen.*

Työryhmän käräjäoikeusverkostoa koskevilla ehdotuksilla ei ole merkitystä *Varsinais-Suomen käräjäoikeuden* kannalta. Se ei kuitenkaan näe tarvetta niin radikaaliin verkoston supistamiseen, kuin mitä mietinnössä on esitetty. Lisäksi se on katsonut, että käräjäoikeuksien yhdistäminen niin, että käräjäoikeudessa on useampi kanslia, ei ole omiaan tehostamaan toimintaa. Myös sivuistuntopaikat ovat ongelmallisia työtalon, työskentelyolosuhteiden ja turvallisuuden kannalta. Käräjäoikeus on todennut Uudenkaupungin istuntopaikan käyttöasteen olevan vähäinen. Sen lakkauttamisen perusteet tulisi kuitenkin selvittää tarkemmin, koska haastemiesten työpisteet olisi perusteltua säilyttää.

Käräjäoikeus on todennut, että verkostoa kehitettäessä tulisi ensisijaisesti arvioida uudistuksen vaikutuksia kansalaisten oikeusturvaan. Jotta istuntopaikkoja voidaan lakkauttaa, tulisi ensin kehittää mahdollisuuksia osallistua istuntoihin etäpalveluita käyttäen. Toimipaikkaverkon supistaminen vaikuttaisi heikentävästi myös muiden oikeudellisten palveluiden saatavuuteen ja lisäisi oikeudenkäyntien kustannuksia.

Merioikeus-, ryhmäkante- ja sotilasoikeudenkäyntiasioiden määrä on vähäinen, eikä niiden keskittäminen muihin käräjäoikeuksiin vaikuttaisi työmäärään. Merioikeusasioiden säilyttäminen Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa voisi olla perusteltua, koska Turussa on alan osaamista (meri- ja kauppaoikeuden instituutti ja merialan päällystökoulutusta). Myös maa- ja yrityssaneerausasioiden keskittäminen tulisi selvittää tarkemmin.

Varsinais-Suomen liitto kannattaa työryhmän ehdotuksia.

Oikeushallinto-osasto
Tuomioistuinyksikkö

8.4.2015

OM 17/31/2014

Jakelussa mainituille

LAUSUNTOPYYNTÖ

Oikeusministeriö pyytää kunnioittaen lausuntoanne oikeusministeriön työryhmän mietinnöstä ”Käräjäoikeusverkoston kehittäminen” (Mietintöjä ja lausuntoja 14/2015).

Työryhmän mietintö on saatavissa internetissä osoitteesta:

http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1426142053965/Files/OM_ML_14_2015_Karajaoik.pdf

Lausunto pyydetään toimittamaan **viimeistään 31.5.2015** sähköpostitse osoitteeseen oikeusministerio(at)om.fi ja jennimari.huovinen(at)om.fi word-, openoffice (odt)-, pdf- tai rtf-tiedostona. Lausuntoa ei tarvitse erikseen lähettää postitse.

Lisätietoja asiasta antavat apulaisosastopäällikkö, hallitusneuvos Heikki Liljeroos, puh. 029 51 50428 ja ylitarkastaja Jennimari Huovinen, puh. 029 51 50394, sähköposti: etunimi.sukunimi(at)om.fi.

Kansliapäällikkö

Tiina Astola

Apulaisosastopäällikkö,
hallitusneuvos

Heikki Liljeroos

Käyntiosoite
Kasarmikatu 42
HELSINKI

Postiosoite
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin
02951 6001

Faksi
09 1606 7731

Sähköpostiosoite
oikeusministerio@om.fi

JAKELU

Korkein oikeus
 Hovioikeudet
 Käräjäoikeudet

Oikeusministeriö / Demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö
 Puolustusministeriö
 Sisäministeriö
 Valtiovarainministeriö

Oikeuskanslerinvirasto
 Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia

Valtion aluejakoneuvottelukunta
 Valtiontalouden tarkastusvirasto

Maanmittauslaitos
 Oikeusaputoimen johtajat
 Poliisihallitus
 Puolustusvoimien esikunta
 Rikosseuraamuslaitos
 Valtakunnansyyttäjänvirasto
 Valtakunnanvoudinvirasto

Konkurssiasiamies
 Kuluttaja-asiamies

Maakuntien liitot
 Suomen Kuntaliitto

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry
 Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry
 Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
 Suomen haastemiehet JHL ry
 Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry
 Suomen Asianajajaliitto ry
 Julkiset oikeusavustajat ry
 Suomen Auktorisoidut Lakimiehet
 Suomen syyttäjäyhdistys ry
 Suomen Kihlakunnanvoudit ry – Häradsfogdarna i Finland ry
 Suomen Maallikkotuomarit ry
 Pardia
 Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry

Svenska Finlands Folktinget
 Saamelaiskäräjät

Seuraavat kaupungit ja kunnat:

Alajärvi	Joensuu	Kärsämäki
Alavieska	Jokioinen	
Alavus	Joroinen	Lahti
Asikkala	Juankoski	Laihia
Askola	Juuka	Lapinjärvi
	Juva	Lapinlahti
Enonkoski	Järvenpää	Lappajärvi
Enontekiö		Lappeenranta
Espoo	Kaavi	Lapua
Evijärvi	Kajaani	Lemi
	Kalajoki	Leppävirta
Forssa	Kangasniemi	Lestijärvi
	Kannus	Lieksa
Haapajärvi	Karjajoki	Liminka
Haapavesi	Karkkila	Liperi
Hailuoto	Kaskinen	Lohja
Halsua	Kauhajoki	Loppi
Hamina	Kauhava	Loviisa
Hanko	Kauniainen	Lumijoki
Hartola	Kaustinen	Luoto
Hattula	Keitele	Luumäki
Hausjärvi	Kemi	
Heinola	Kemijärvi	Maalahti
Heinävesi	Keminmaa	Merijärvi
Hirvensalmi	Kempele	Miehikkälä
Hollola	Kerava	Mikkeli
Humppila	Kirkkonummi	Muhos
Hyrnsalmi	Kitee	Muonio
Hyvinkää	Kittilä	Mustasaari
Hämeenkoski	Kiuruvesi	Myrskylä
Hämeenlinna	Kokkola	Mäntsälä
	Kolari	Mäntyharju
Ii	Kontiolahti	
Iisalmi	Korsnäs	Nastola
Iitti	Kotka	Nivala
Ilmajoki	Kouvola	Nurmes
Ilomantsi	Kristiinankau- punki	Nurmijärvi
Imatra	Kruunupyy	Närpiö
Inari	Kuhmo	
Inkoo	Kuopio	Orimattila
Isojoki	Kuortane	Oulainen
Isokyrö	Kurikka	Oulu
	Kuusamo	Outokumpu
Jalasjärvi	Kärkölä	
Janakkala		Padasjoki

Paltamo	Riihimäki	Teuva
Parikkala	Ristijärvi	Tohmajärvi
Pedersören	Rovaniemi	Toholampi
kunta	Ruokolahti	Tornio
Pelkosenniemi	Rääkkylä	Tuusniemi
Pello		Tuusula
Perho	Salla	Tyrnävä
Pertunmaa	Savitaipale	
Pieksämäki	Savonlinna	Utajärvi
Pielavesi	Savukoski	Utsjoki
Pietarsaari	Seinäjoki	Uusikaarlepyy
Polvijärvi	Sievi	
Pornainen	Siikajoki	Vaala
Porvoo	Siikalatva	Vaasa
Posio	Siilinjärvi	Valtimo
Pudasjärvi	Simo	Vantaa
Pukkila	Sipoo	Varkaus
Puolanka	Siuntio	Vesanto
Puumala	Sodankylä	Veteli
Pyhtää	Soini	Vieremä
Pyhäjoki	Sonkajärvi	Vihti
Pyhäjärvi	Sotkamo	Vimpeli
Pyhäntä	Sulkava	Virolahti
	Suomussalmi	Vöyri
Raahe	Suonenjoki	
Raasepori	Sysmä	Ylitornio
Rantasalmi		Ylivieska
Ranua	Taipalsaari	Ypäjä
Rautalampi	Taivalkoski	
Rautavaara	Tammela	Ähtäri
Rautjärvi	Tervo	
Reisjärvi	Tervola	

LIITE 2: LAUSUNNONANTAJAT

Oikeusministeriöön saapui lausunnot seuraavilta yhteensä 214 lausunnonantajalta.

Turun hovioikeus
Vaasan hovioikeus
Helsingin hovioikeus
Itä-Suomen hovioikeus
Rovaniemen hovioikeus

Ahvenanmaan kärjäoikeus
Espoon kärjäoikeus
Etelä-Karjalan kärjäoikeus
Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus
Etelä-Savon kärjäoikeus
Helsingin kärjäoikeus
Hyvinkään kärjäoikeus
Itä-Uudenmaan kärjäoikeus
Kainuun kärjäoikeus
Kanta-Hämeen kärjäoikeus
Kemi-Tornion kärjäoikeus
Keski-Pohjanmaan kärjäoikeus
Keski-Suomen kärjäoikeus
Kymenlaakson kärjäoikeus
Lapin kärjäoikeus
Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus
Oulun kärjäoikeus
Pirkanmaan kärjäoikeus
Pohjanmaan kärjäoikeus
Pohjois-Karjalan kärjäoikeus
Pohjois-Savon kärjäoikeus
Päijät-Hämeen kärjäoikeus
Satakunnan kärjäoikeus
Tuusulan kärjäoikeus
Vantaan kärjäoikeus
Varsinais-Suomen kärjäoikeus
Ylivieska-Raahen kärjäoikeus

Oikeusministeriö / Demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö
Puolustusministeriö
Valtiovarainministeriö

Oikeuskanslerinvirasto

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Maanmittauslaitos
Itä-Suomen oikeusapupiirin oikeusaputoimen johtaja
Vaasan oikeusapupiirin oikeusaputoimen johtaja
Poliisihallitus
Rikosseuraamuslaitos
Valtakunnansyyttäjänvirasto
Valtakunnanvoudinvirasto

Konkurssiasiamies

Etelä-Karjalan liitto
Etelä-Pohjanmaan liitto
Etelä-Savon maakuntaliitto

Hämeen liitto
Kainuun liitto
Keski-Suomen liitto
Kymenlaakson liitto
Lapin liitto
Pohjanmaan liitto
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Pohjois-Savon liitto
Varsinais-Suomen liitto
Suomen Kuntaliitto

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry
Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
Suomen haastemiehet JHL ry
Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry
Suomen Asianajajaliitto ry
Suomen syyttäjyhdistys ry
Suomen Kihlakunnanvoudit ry – Häradsfogdarna i Finland ry
Pardia
Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry

Svenska Finlands Folktinget

Seuraavat kaupungit ja kunnat:

Alajärvi		Laihia
Alavieska	Kajaani	Lapinjärvi
Alavus	Kalajoki	Lapinlahti
Askola	Kannus	Lappeenranta
	Karjajoki	Lapua
Enonkoski	Kaskinen	Leppävirta
Enontekiö	Kauhajoki	Lestijärvi
Evijärvi	Kauhava	Lohja
	Kaustinen	Loppi
Forssa	Keitele	Loviisa
	Kemi	Luoto
Hanko	Kemijärvi	Luumäki
Hausjärvi	Keminmaa	
Heinola	Kerava	Maalahti
Heinävesi	Kirkkonummi	Merijärvi
Hirvensalmi	Kittilä	Miehikkälä
Hyvinkää	Kiuruvesi	Mikkeli
	Kokkola	Mustasaari
Iisalmi	Kolari	Myrskylä
Iitti	Korsnäs	Mäntsälä
Ilmajoki	Kotka	Mäntyharju
Imatra	Kouvola	
Inari	Kristiinankaupunki	Nivala
Inkoo	Kruunupyö	Nurmijärvi
Isojoki	Kuhmo	Närpiö
Isokyrö	Kuopio	
	Kuortane	Outokumpu
Jalasjärvi	Kurikka	
Janakkala	Kuusamo	Parikkala
Joensuu	Kärkölä	Pedersören kunta
Joroinen	Kärsämäki	Pelkosenniemi
Juankoski		Perho
Järvenpää	Lahti	Pieksämäki

Pielavesi
Pietarsaari
Pornainen
Porvoo
Pudasjärvi
Puumala
Pyhtää
Pyhäjoki
Pyhäjärvi

Raahe
Raasepori
Rantasalmi
Rautjärvi
Riihimäki
Ristijärvi
Rovaniemi
Ruokolahti

Salla
Savitaipale
Savonlinna

Savukoski
Seinäjoki
Sievi
Siikajoki
Siikalatva
Simo
Sipoo
Siuntio
Sodankylä
Soini
Sonkajärvi
Sotkamo
Sulkava
Suomussalmi
Sysmä

Tervola
Teuva
Toholampi
Tornio
Tuusula
Tyrvävä

Utsjoki
Uusikaarlepyy

Vaala
Vaasa
Valtimo
Vantaa
Varkaus
Vesanto
Veteli
Vieremä
Virolahti
Vöyri

Ylitornio
Ylivieska

Ähtäri

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7105
ISBN 978-952-259-473-0 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.oikeusministerio.fi